

Datum
2016-04-15

Diarienummer
KSN-2016-0866

Kommunfullmäktige

Revisionsberättelser avseende Uppsala kommuns verksamhet under 2015 och fråga om ansvarsfrihet

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås besluta

att bevilja kommunstyrelsen och övriga nämnder, samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ, ansvarsfrihet för 2015 års verksamhet.

Ärendet

Kommunrevisionen har till Uppsalas kommunfullmäktige överlämnat sin revisionsberättelse för Uppsala kommun 2015 och skrivelse med anledning av granskningsverksamheten 2015. Därutöver har revisionen överlämnat sin redogörelse för revisionsverksamheten 2015, granskningsrapport av kommunens årsbokslut och årsredovisning 2015, samt granskningsrapporter för kommunens bolag 2015.

Granskningen har utförts i enlighet med god revisionsred i kommunal verksamhet.

Kommunrevisionen tillstyrker att kommunstyrelsen och övriga nämnder, samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ, beviljas ansvarsfrihet för 2015 års verksamhet.

Kommunfullmäktiges presidium har berett ärendet och föreslår att kommunfullmäktige beviljar kommunstyrelsen och övriga nämnder, samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ, ansvarsfrihet för 2015 års verksamhet.

Carl Lindberg
Ordförande

Kommunfullmäktige

Revisionsberättelse för Uppsala kommun 2015

Undertecknade, av kommunfullmäktige i Uppsala kommun valda revisorer, har granskat kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet för år 2015 och genom de utsedda lekmannarevisorerna verksamheterna i de kommunala bolagen.

Granskningen har utförts enligt kommunallag och god revisionsd i kommunal verksamhet.

Granskningsverksamheten har haft den omfattning och inriktning samt givit det resultat, som redovisas i bilagan "Revisorernas redogörelse för 2015 års verksamhet", samt i granskningsrapporter avseende de kommunala bolagen från lekmannarevisorerna.

Revisorerna skall utifrån lagstiftningen om god ekonomisk hushållning bedöma om resultatet i bokslutet är förenligt med de mål för den ekonomiska förvaltningen som fullmäktige beslutat om. Vi bedömer att 2015 års resultat inte är helt förenligt med god ekonomisk hushållning. Områden som är oroande utgörs av en sjunkande soliditet, ett negativt resultat i kommunen om hänsyn tas till jämförelsestörande poster samt nettokostnader som överstiger standardkostnader inom ett antal områden.

I årsredovisningen med beaktande av tilläggsskrivelse redovisas ett positivt balanskravsresultat uppgående till 11 mkr.

Vi har noterat en väsentlig förbättring av redovisningen av måluppfyllelsen för verksamheten och att den för flertalet mål ger möjlighet till att utläsa graden av måluppfyllelse. Ojämnheter i nämndernas underlag gör dock att den samlade bedömningen blir svår att stämma av mot underlaget. Vi ser ett fortsatt behov av att utveckla kommunens styrning av verksamheterna för att få en så effektiv verksamhet som möjligt för medborgarna.

Revisionen har under 2012 - 2015 genomfört särskilda insatser inom området Etik och Korruption. Resultatet av insatserna har visat ett tydligt behov av förbättringar, som skulle minska risken för oegentligheter, inom flera områden.

Vi har tidigare år noterat allvarliga brister i den interna kontrollen i väsentliga processer såsom lönerutin, barnomsorgssystem, behörighetstilldelning och kontroll avseende viktiga IT-system samt rutin för utbetalningar. Vi har noterat att förbättringar gjorts men vår bedömning är att det alltjämt kvarstår allvarliga brister i den interna kontrollen som snarast måste åtgärdas. I likhet med föregående år anser vi att tidsutdräkten för att åtgärda identifierade svagheter i den interna kontrollen i flera fall är allt för lång. Kommunstyrelsen bör omgående säkerställa att påtalade svagheter åtgärdas.

Vi har också noterat stora brister i exploateringsredovisningen och att det finns stora risker för fel i redovisningen av mark- och exploateringsverksamheten som måste åtgärdas.

Revisionen har biträtts av PwC. Skrivelse med anledning av årets granskning samt en redogörelse över vår granskningsverksamhet för år 2015 lämnas som bilagor till revisionsberättelsen.

Vi tillstyrker att Kommunfullmäktige fastställer resultaträkningen och balansräkningen för kommunen och för kommunkoncernen.

Ansvarsfrihet

Mot bakgrund av vår samlade bedömning tillstyrker vi att kommunstyrelsen och övriga nämnder samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för 2015 års verksamhet.

Uppsala den 15 april 2016

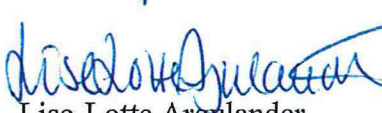
Cecilia Hamenius
Ordförande

Pradip Datta
Vice ordförande

Magnus Andersson

Lise-Lotte Argulander

Hans Edlund

Sture Jansson

Fredrik Leijerstam

Lars-Olof Lindell

Henry Montgomery

Jan-Olov Sjölund

Gunilla Zetterling

BILAGOR TILL REVISIONSBERÄTTELSEN

- Bilaga 1 Skrivelse med anledning av granskningsverksamheten 2015
- Bilaga 2 Redogörelse för revisionsverksamheten år 2015
- Bilaga 3 Granskningsrapport av kommunens årsbokslut och årsredovisning 2015
- Bilaga 4 Granskningsrapporter för kommunens bolag 2015

Kommunfullmäktige

Skrivelse med anledning av granskningsverksamheten 2015

Uppsala kommuns valda revisorer, har granskat kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet för år 2015 och genom de utsedda lekmannarevisorerna verksamheterna i de kommunala bolagen. En viktig utgångspunkt i vår revision är att vårt arbete skall vara stödjande och bidra till förstärkningar av kommunens verksamhet. Under 2015 har dialogen med styrelser, nämnder och förvaltningar fortsatt.

En stor del av kommunens verksamhet bedrivs genom de helägda kommunala bolagen. Vi har under året arbetat aktivt för att förstärka lekmannarevisorernas roll i de kommunala bolagen och utvecklat vår arbetsmodell för revision av den samlade verksamheten i kommunen inkl de kommunala bolagen.

Uppsala kommuns förtroendevalda revisorer vill med anledning av granskningsverksamheten 2015 framhålla följande:

1. Årsredovisning och bokslut

Resultatet för 2015 uppgår till 56 mkr för kommunen och -39 mkr för kommunkoncernen. Soliditeten i kommunkoncernen uppgår till 29 % (exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade före 1998).

Vi bedömer att 2015 års resultat inte är helt förenligt med god ekonomisk hushållning. Områden som är oroande utgörs av en sjunkande soliditet, ett negativt resultat i kommunen om hänsyn tas till jämförelsestörande poster samt nettokostnader som överstiger standardkostnader inom ett antal områden. Nettokostnadsutvecklingen i kommunen justerat för jämförelsestörande poster har ökat med 3,3 % jämfört med skatter och kommunalekonomisk utjämning som ökat med 3,4 %.

Vi har noterat en väsentlig förbättring av redovisningen av måluppfyllelsen för verksamheten och att den för flertalet mål ger möjlighet till att utläsa graden av måluppfyllelse. Ojämnheter i nämndernas underlag gör dock att den samlade bedömningen blir svår att stämma av mot underlaget. Vi ser ett fortsatt behov av att utveckla kommunens styrning av verksamheterna för att få en så effektiv verksamhet som möjligt för medborgarna.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Vi vill dock lyfta fram att en osäkerhet föreligger avseende redovisningen av exploateringsverksamheten. Vidare så behöver beskrivningen av redovisningsprinciper utvecklas

Bilaga 1 till revisionsberättelsen

samt informationen vad gäller vissa notupplysningar kompletteras för att överensstämna med gällande rekommendationer.

Redovisning av måluppfyllelse

Revisionen har under fler år framfört kritik mot processen och redovisningen av måluppfyllelse. Vi noterar en väsentlig förbättring inom detta område 2015 i den samlade årsredovisningen. Ytterligare utveckling av mål och indikatorer samt redovisningen av måluppfyllelse ska enligt tidigare beslut ske i samband med Mål & Budget 2016-2018.

Riktlinjerna för uppföljning av målen 2015 har förändrats och innehåller t.ex. krav på motiveringar till de bedömningar nämnden gör. Den samlade bedömningen av måluppfyllelse baseras även på de indikatorer som redovisas i IVE 2015-2018. I årsredovisningen görs flera jämförelser med R8-nätverket för att bedöma hur Uppsala ligger till. Även i bedömningen av måluppfyllelse refereras det ibland till R8-nätverket. I detta jämförelsenätverk ingår förutom Uppsala även Eskilstuna, Gävle, Jönköping, Linköping, Norrköping, Västerås och Örebro.

Av de 27 mål som redovisas bedöms fyra vara uppnådda, 16 bedöms ej ha uppnåtts (men utfallet bedöms ligga nära målet), fyra har ej nåtts och tre har ej kunnat mätas eller bedömas. Av de 28 uppdragen bedöms 11 vara genomförda, 1 har inte genomförts och övriga är påbörjade.

Redogörelsen i årsredovisningen är tydlig med bl a angivelse av signalfärger med riktningss pilar, målvärden och indikatorvärden samt kommentarer. Vår bedömning är att redovisningen av måluppfyllens 2015 har förbättrats väsentligt och att den för flertalet mål ger möjlighet till att utläsa graden av måluppfyllelse.

Vi kan också i granskningen av det underliggande materialet se att de enskilda nämndernas uppföljning av målen inte görs på ett enhetligt sätt. Flera nämnder redovisar inte målvärden och värden på indikatorer och det skiljer sig åt mellan hur olika nämnder motiverar sina bedömningar. Ojämnheten i nämndernas underlag gör att den samlade bedömningen som görs i årsredovisningen blir svår att stämma av mot underlaget. Vi noterar också att tidplanen har förbättrats men fortfarande överlämnas nämndens bedömning av måluppfyllelsen till kommunstyrelsen i regel innan den egna nämnden behandlat detta.

Vi ser ett fortsatt behov av att utveckla kommunens styrning av verksamheterna för att få en så effektiv verksamhet som möjligt för medborgarna.

Årets granskning aktualiserar även att det måste finnas ett tidsmässigt utrymme för revisorerna att granska och lämna synpunkter på årsredovisningshandlingen för eventuella rättelser, innan beslut tas i KF.

2. Intern kontroll

Vi har tidigare år noterat allvarliga brister i den interna kontrollen i väsentliga processer såsom lönerutin, barnomsorgssystem, behörighetstilldelning och

Bilaga 1 till revisionsberättelsen

kontroll avseende viktiga IT-system samt rutin för utbetalningar. Vi kan konstatera att vissa åtgärder vidtagits/planeras för att skapa god intern kontroll i redovisningsprocessen, men fortfarande kvarstår brister som påtalats under många år. Exempelvis atteras fortfarande inte ca 20 procent av utanordningslistorna inom lönehanteringsprocessen, vilket inte är tillfredsställande. En allvarlig brist som kvarstår sedan flera år är också att löneutbetalningsfilen inte atteras.

Vi vill också med anledning av vår granskning av exploateringsprocessen uppmärksamma att risken för att fel uppstår i denna process är hög (se nedan under punkt 3).

3. Fördjupade granskningsinsatser

Vi har genomfört ett flertal fördjupade granskningsinsatser. Flera granskningar indikerar att åtgärder behöver vidtas för att förbättra verksamheten. Det gäller bl a följande områden:

Exploateringsverksamheten

Vår granskning visar på stora brister, bl a följande:

- Det saknas fastställda riktlinjer och rutinbeskrivningar för mark- och exploateringsverksamheten.
- Projekten präglas av ett stort personberoende då det oftast bara är en projektledare som är insatt i projektet.
- Dokumentationen av projekten är undermålig.
- Brister har noterats i styrning och uppföljning av projekten.

Sammantaget är granskningens bedömning att det finns stora risker för fel i redovisningen av mark- och exploateringsverksamheten.

Investeringsprocessen

Vår granskning visar bl a att

- Regelverket behöver samlas och tydliggöras
- Kommunstyrelsens verksamhetsplan bör utvecklas vad avser investeringsverksamheten
- Kommunstyrelsens behandling av uppföljning av investeringsverksamheten behöver förbättras.
- Behov finns av riskbedömningar för stor investeringar

Pedagogiska lokaler

- Vår granskning visar att styrningen av pedagogiska lokaler endast delvis fungerat effektivt och ändamålsenligt. Det pågår dock ett aktivt arbete för att skapa en ny ändamålsenlig styrning för att få kostnadseffektiva pedagogiska verksamhetslokaler.
- Vår granskning visar också att fastighetsförvaltningen av pedagogiska verksamhetslokaler inte har bedrivits kostnadseffektivt.
- Vi vill också framhålla osäkerheten i den tekniska skuldens storlek på grund av brister i underlaget.

Bilaga 1 till revisionsberättelsen

Bolagsstyrning i ett koncernperspektiv

Granskningen visar behov av förbättringar i bolagsstyrningen. Det gäller bl a:

- Dialogen med bolagen. Gränsen mellan den formella styrningen och den informella styrningen behöver diskuteras och tydliggöras, detta gäller framförallt dotterbolagsstyrelsernas roll och ansvar.
- Förtydligande av policydokument
- Centrala stödtjänster
- Tydligare formulerade styrsignaler kring samordning
- Upprättande av en årlig bolagsstyrningsrapport

4. Etik och korruption

Revisionen har sedan 2012 genomfört särskilda insatser inom området Etik och Korruption. Under 2015 har särskilda granskningsinsatser gjorts avseende representationskostnader och investeringar. Resultatet av i första hand granskningen av investeringsprocessen har visat ett tydligt behov av förbättringar.

Vi har under året fortsatt vår satsning på att förebygga korruption genom utbildning av förtroendevalda och tjänstemän. Under 2015 har ca 120 personer genomgått utbildningen. Sammantaget har ca 360 personer genomgått utbildningar.

Vi har också under året följt upp vilka aktiviteter som planerats av styrelser, nämnder och bolag för att förebygga risker för oegentligheter. Vi har i samband med detta konstaterat att det inte är tillfredsställande att så många inte svarat på revisionens skrivelser.

Baserat på vår uppföljning av vidtagna åtgärder ges följande rekommendationer:

- *Framtagande av en specifik plan för kommunens samlade förebyggande arbete som omfattar de åtgärder som typiskt sett bör förekomma i ett adekvat förebyggande arbete,*
- *En uppföljning av verksamheternas, inklusive bolagens, implementering av nämnda policys och riktlinjer,*
- *Utbildningar för att säkerställa att alla medarbetare, inklusive anställda bolag, har den kunskap som krävs gällande de nya policys och riktlinjer som upprättats centralt,*
- *Tydligare instruktioner för hur ofta och på vilket sätt insamling av bisysslor bör tas fram och dokumenteras,*
- *Förtydliga vilket ansvar som följer respektive atteststeg för kontroll av underlag till kostnader för representation,*
- *Granskning av kreditkortstransaktioner och andra transaktioner där representation kan tänkas förekomma och som inte bokats på de för representationskostnader avsedda*

Bilaga 1 till revisionsberättelsen

kontona,

- *Sätta upp processer kring mottagande, redovisning och beslut om gåva, förmån och eller aktivitet där det finns risk för otillbörliga förmåner exempelvis deltagande i arrangemang anordnade av extern arrangör,*
- *De verksamheter som inte inkluderar ekonomiska oegentligheter i sin riskanalys bör göra en ny genomlysning av verksamheten avseende denna typ av risk för att på så sätt kunna utforma adekvata kontroller där risker identifieras,*
- *Kommunen bör vidare även överväga att införa en rutin för att anmäla och dokumentera eventuella jävsituationer hos de folkvalda.*

Vi vill lyfta fram att medvetandet kring riskerna för oegentligheter bland medarbetare har ökat de senaste åren bl.a. som resultat av kommunens satsningar på att förebygga oegentligheter, men som framgår ovan måste ytterligare åtgärder vidtas.

5. Dialoger och hearings

Vi har under året fortsatt arbetet med dialoger och hearings kring olika granskningar och aktuella frågor. Dialoger har bl a förts med fullmäktiges presidium, kommunstyrelsen, plan- och byggnadsnämnden och utbildningsnämnden samt med de kommunala bolagen. Vi har under våren 2016 planerat dialoger berörda nämnder och styrelser kring våra granskningar av exploateringsprocessen, investeringsprocessen, pedagogiska lokaler samt styrningen av de kommunala bolagen.

6. Lekmannarevision

Vi har under 2015 genomfört revisionen av bolagen enligt fastställd revisionsplanering. En fördjupad granskning av bolagsstyrning har skett. Granskningen har omfattad följande frågeställningar:

- Är bolagsstyrningen ändamålsenlig i Uppsala kommun?
- Styr den mot kommunfullmäktiges mål?
- Kommunen har centraliserat stödfunktioner till förvaltningar och bolag inom IT, HR, ekonomi och marknad/kommunikation, vilken påverkan har detta på bolagsstyrningen?
- I vad mån sker en samordning av olika verksamheter inom kommun och bolag för att undvika suboptimeringar?
- Hur sker samordning och styrning inom personalområdet?
- Sker en relevant uppföljning av bolagens verksamheter?

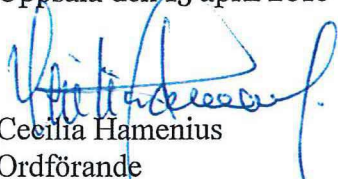
Utöver detta har bolagsspecifika granskningar skett. Granskningarna har avrapporterats till respektive bolag. Granskningsrapporter bifogas kommunens revisionsberättelse.

Bilaga 1 till revisionsberättelsen

7. Avslutning

En sammanfattning av våra granskningsresultat under året redovisas i bilaga 2 "Redogörelse för genomförda revisionsinsatser 2015". Våra rapporter finns tillgängliga på kommunens hemsida. Rapporterna nås genom sökvägen, www.uppsala.se/revision.

Uppsala den 15 april 2016

Cecilia Hamenius
Ordförande

Pradip Datta
Vice ordförande

Magnus Andersson

Lise-Lotte Argulander

Hans Edlund

Sture Jansson

Fredrik Leijerstam

Lars-Olof Lindell

Henry Montgomery

Jan-Olov Sjölund

Gunilla Zetterling

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

Kommunfullmäktige

Redogörelse för revisionsverksamheten år 2015

Vi har granskat verksamheten i enlighet med verksamhetsplan för år 2015. PwC har biträtt vid revisionen.

Dialoger och hearings

Vi har under året fortsatt arbetet med dialoger och hearings kring olika granskningar och aktuella frågor. Dialoger har bl a förts med fullmäktiges presidium, kommunstyrelsen, plan- och byggnadsnämnden och utbildningsnämnden samt med de kommunala bolagen. Vi har under våren 2016 planerat dialoger med berörda nämnder och styrelser kring våra granskningar av exploateringsprocessen, investeringsprocessen, pedagogiska lokaler samt om styrningen av de kommunala bolagen.

Fördjupade granskningsinsatser under året

Rapporterna med revisionskrivelser har under året successivt skickats till berörda styrelser och nämnder. Samtliga rapporter finns tillgängliga hos kommunfullmäktiges presidium samt hos kommunrevisionen. Nedan redovisas en sammanfattning av slutsatserna i rapporterna. Våra rapporter finns tillgängliga på kommunens hemsida. Rapporterna nås genom sökvägen, <http://www.uppsala.se/revision>.

Granskning av pedagogiska lokaler

PwC har på vårt uppdrag under hösten 2015 genomfört en granskning avseende pedagogiska lokaler i kommunkoncernen. Granskningen berör i första hand kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, Uppsala kommun Skolfastigheter AB och produktionsstyrelsen Teknik och Service.

Granskningen övergripande fråga har varit om kommunstyrelsen säkerställt en ändamålsenlig styrning av kommunens behov av pedagogiska lokaler och bedrivs lokalverksamheten kostnadseffektivt.

Vår bedömning är att den hittills gällande styrningen av pedagogiska lokaler (november 2015) endast delvis fungerat effektivt och ändamålsenligt. Det pågår dock ett aktivt arbete för att skapa en ny ändamålsenlig styrning för att få kostnadseffektiva pedagogiska verksamhetslokaler.

Kommunstyrelsen har fattat olika beslut för att kunna påverka styrningen. De förändringar som planeras indikerar att tidigare problemområden kommer att bearbetas för att skapa ändamålsenlig styrning av pedagogiska verksamhetslokaler.

Strategiska delar av detta arbete har inte varit klart och det har under granskningen inte funnits underlag för att kunna bedöma ändamålsenligheten i det kommande förslaget.

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

Mot bakgrund av detta avser vi att fortsättningsvis följa arbetet och göra en förnyad uppföljning/granskning när pågående förändringsarbete genomförts.

Rapporten har översänts för yttrande till kommunstyrelsen och berörda nämnder och bolag. Vi har också kallat berörda till en hearing/dialog i början på 2016 kring det som berörs i granskningen.

Granskning av mark- och exploateringsverksamheten i Uppsala kommun 2015

PwC har på vårt uppdrag granskat Mark- och exploateringsverksamheten.

Granskningen har omfattat en genomlysning av nuläget och en bedömning av hur de åtgärder som vidtagits i projektstyrningen framöver resulterar i en god styrning och uppföljning av projekten. Granskningen har genomförts under perioden september-oktober 2015.

Granskning visar på stora brister, bl a följande:

- Det saknas fastställda riktlinjer och rutinbeskrivningar för mark- och exploateringsverksamheten.
- Projekten präglas av ett stort personberoende då det oftast bara är en projektledare som är insatt i projektet.
- Dokumentationen av projekten är undermålig.
- Brister har noterats i styrning och uppföljning av projekten.

Sammantaget är granskningens bedömning att det finns stora risker för fel i redovisningen av mark- och exploateringsverksamheten.

Nya gemensamma processer för Stadsbyggnadsförvaltningen är under framtagande och arbete pågår med ta fram en projektmodell för stadsbyggnadsprojekt.

I granskningen har det också framkommit att en genomgång av fem äldre projekt pågår. Dessa projekt är omfattande och kommer att löpa under många år framöver. Varje projekt har för närvarande enbart ett projektnummer i redovisningen, trots att det är stora områden som kommer att exploateras i etapper. Genomgången ska leda till att projekten delas upp i mindre etapper för att projekten inte ska bli evighetsprojekt utan delar ska kunna slutföras och resultat avräknas i redovisningen. Det har även framkommit i granskningen att IT-stödet är bristfälligt vilket gör det svårt att redovisa rätt men även svårt att möjliggöra kontroll och uppföljning av projekten.

Mot bakgrund av granskningens resultat har vi rekommenderat följande:

- att arbetet med att ta fram en enhetlig process för stadsbyggnadsförvaltningen med riktlinjer och rutinbeskrivningar prioriteras.
- att en tydlig tidplan sätts för när arbetet ska vara färdigställt.
- att en tidplan fastställs och ansvarig utses för genomgången av de olika projekten
- att fördelningsprinciperna och gjorda antaganden vid fördelning av befintliga projekt i nya etapper dokumenteras skriftligt
- att en översyn görs av IT-stödet till projektredovisningen för att förstärka förutsättningarna för kontroll och uppföljning av projekten.

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

Rapporten har översänts för yttrande till kommunstyrelsen och berörda nämnder. Vi har också kallat berörda till en hearing/dialog i början på 2016 kring det som berörs i granskningen.

Granskning av bolagsstyrning i ett koncernperspektiv

PwC har på vårt uppdrag granskat bolagsstyrningen i Uppsala kommun.

Utifrån granskningen görs följande bedömningar och rekommendationer:

- Den övergripande strukturen på styrdokumentet, i form av bolagsordningar, ägarpolicy och ägardirektiv, bedömer vi vara ändamålsenliga. Policydokument som gäller för bolagen är dock många och vi bedömer att det finns en otydlighet i vilka som är tillämpliga för bolagen. Dokumentet finns specificerade i mål- och budget 2016 vilket är positivt. I kommande förändringar av styrdokumentet är det väsentligt att involvera bolagen på ett tydligare sätt, likaså är det angeläget att involvera bolagen i kommunövergripande gemensamma beredningar.
- Genomfört projekt för bolagsstyrning har bedrivits på ett ändamålsenligt sätt och förbättringsåtgärder har identifierats. Det är väsentligt att kommunstyrelsen under 2016 följer upp beslutade åtgärder. Ambitionen om förstärkningen av bolagsstyrningen torde medföra krav på ytterligare resurser.
- Roller i bolagsstyrningen läggs fast i kommunens styrdokument. Väsentliga organ utgörs av kommunfullmäktige, kommunstyrelse, styrelse och vd i Uppsala Stadshus samt styrelse och vd i respektive dotterbolag. Gränsen mellan den formella styrningen och den informella styrningen behöver diskuteras och tydliggöras, detta gäller framförallt dotterbolagsstyrelsernas roll och ansvar.
- Bolagens efterfrågan av centralt bemannade stödtjänster har undersökts av kommunledningskontoret vilket är ett bra initiativ. Utifrån detta bör en tydlig målbild formuleras kring användandet av stödtjänsterna. I detta bör ingå övervägande vad gäller risker för suboptimeringar och kvalitetsaspekter. I vår granskning har det framkommit vikten av att ha kompetens och tillräckliga resurser på Uppsala Stadshusnivå för att styra och stötta bolagen. Flera intervjuade har fört fram att detta behöver förstärkas.
- Beslutade direktiv kring samordning inom kommunkoncernen är på övergripande nivå. Enligt vår bedömning skulle tydligare formulerade styrsignaler innebära en ökad samordning. Ingen samordning sker för närvarande beträffande olika IT-system. En samordning bör utredas avseende gemensamma ekonomi- och personalsystem.

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

- Det finns väl fungerande rapporteringsrutiner. Förbättringsområden som framkommit är behov av en utökad analys på koncernivå samt rapportering kring kassaflöden och utveckling av större investeringsprojekt. Vidare rekommenderar vi att Uppsala kommuns bolag upprättar en årlig bolagsstyrningsrapport med vägledning från Sveriges Kommuners och Landstings principer för styrning av kommun- och landstingsägda bolag. Bolagsstyrningsrapporten bör även omfatta rapportering kring huruvida bolagens verksamhet bedrivits inom ramarna för det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Bolagsstyrningsrapporten blir därmed ett underlag för kommunstyrelsens årliga uppsiktsbeslut enligt kommunallagen 6 kap 1§.
- Styrelseutvärdering och styrelseutbildning är två områden som bidrar till en förbättrad bolagsstyrning. Vi rekommenderar kommunen att ställa krav på att styrelseutvärdering ska genomföras och dokumenteras. Utbildningsfrågan bör uppmärksammas och planering bör ske för fortsatt utbildning av styrelseledamöterna.

Rapporten har översänts för yttrande till kommunstyrelsen och berörda nämnder.

Granskning av generella IT-kontroller 2015

PwC har på vårt uppdrag gjort en uppföljande granskning av generella IT-kontroller inom ramen för vår granskning av nämndernas ansvar för den interna kontrollen. Granskningen har fokuserat på säkerheten i applikationer, operativsystem och databaser.

Under 2012 års granskning noterades totalt 24 brister, jämfört med 20 brister under 2013 års granskning. Vid uppföljande granskning 2014 noterades en förbättring och att ett åtgärdsprogram påbörjats. Av totalt 20 brister från år 2013 kvarstod 10 stycken som ej åtgärdade och för resterande 10 hade aktiviteter påbörjats.

Under uppföljningen år 2015 kan revisionen mot bakgrund av PwCs rapport konstatera att Uppsala kommun har fortsatt att aktivt arbeta med att åtgärda de brister som identifierades år 2013. Av totalt 20 brister från år 2013 kan vi se att för 15 stycken har aktiviteter påbörjats och att resterande 5 stycken är åtgärdade. Vi ser utvecklingen som positiv och bedömer att den interna kontrollen utvecklas åt rätt håll och att Uppsala kommun arbetar aktivt med att åtgärda samtliga observationer och har som målsättning att alla ska vara åtgärdade och klara under detta verksamhetsår, dvs före 2015-12-31.

Rapporten har översänts för kännedom och som underlag i det fortsatta arbetet.

Intern kontroll i redovisningsprocessen och rutiner för utanordningar och leverantörsfakturor 2015

PwC har på vårt uppdrag gjort en uppföljande granskning av intern kontroll i redovisningsprocessen och rutiner för utanordningar och leverantörsfakturor inom ramen för vår granskning av styrelsernas och nämndernas ansvar för den interna kontrollen. Granskningen har fokuserat på processerna kring lönehantering, bokslut och leverantörsfakturor.

Vi kan konstatera att vissa åtgärder vidtagits/planeras för att skapa god intern kontroll i redovisningsprocessen, men fortfarande kvarstår brister som påtalats under många år.

Inom lönehanteringsprocessen atteras fortfarande inte ca 20 procent av utanordningslistorna, vilket inte är tillfredsställande. En allvarlig brist som kvarstår sedan flera år är att löneutbetalningsfilen inte atteras. En orsak kan vara att det inte finns någon tydlig delegation om vem som ska attera och vad atteringen innebär.

Inom leverantörsfakturaprocessen har fokus varit på att få in underlag i attestflödet för elektronisk attest och på så sätt få ner antalet manuella utbetalningar. Antalet manuella utbetalningar har minskat, men behöver reduceras ytterligare. Eftersom det saknas signaturprover för vissa nämnder och underlagen till utbetalningarna kan vara otillräckliga försvåras kontrollen i samband med attest av de manuella utbetalningarna.

Rapporten har översänts för yttrande över vilka åtgärder som planeras vidtas för att komma tillrätta med problemen.

Förstudie kring kommunens arbete att underlätta för nyanlända att komma ut på arbetsmarknaden

PwC har på vårt uppdrag gjort en förstudie avseende kommunens arbete att underlätta för nyanlända att komma ut på arbetsmarknaden

Utifrån förstudiens resultat noterar vi att tillskapandet av arbetsmarknadsnämnden har gett ökade förutsättningar för en tydlig och samordnad styrning av kommunens samlade insatser på arbetsmarknadsområdet. Samarbetet och flödet mellan försörjningsstödsenheten och de kommunala verktygen för att aktivt stödja individer in på arbetsmarknaden har getts möjlighet att utvecklas. Placeringen av ansvaret för nyanlända är viktigt då det signalerar att arbetsmarknaden står i fokus i arbetet med nyanlända.

I förstudien har följande utvecklingsområden identifierats:

- Mer behöver göras för de som står längst ifrån arbetsmarknaden
- Kvinnors situation inom etableringen behöver uppmärksammas mer
- Individanpassningen inom SFI kan utvecklas mer
- Uppföljning och analys kan utvecklas mer

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

- Samverkan kan utvecklas mer
- Boende och bostäder kan utvecklas mer.

Förstudien har översänts för synpunkter på hur arbetet att underlätta för nyanlända att komma ut på arbetsmarknaden ska kunna utvecklas utifrån respektive verksamhets ansvarsområde.

Granskning av ny IT-organisation och styrmodell 2015

PwC har på vårt uppdrag genomfört en översiktlig granskning av den nya IT-organisationen och dess styrmodell. Syftet med granskningen har varit att belysa frågan om det finns förutsättningar för att den nya IT-organisationen ska kunna möta kommunens behov av ändamålsenligt och kostnadseffektivt IT-stöd.

Granskningen har tagit sin utgångspunkt i följande delfrågor:

- Är den nya IT-organisationen utformad på ett för kommunen bra sätt och med best practice för liknande verksamheter i åtanke?
- Är vald styrmodell ändamålsenlig i förhållande till kommunens övriga organisation och styrning?
- Finns erforderliga styrdokument för IT-verksamheten, t ex IT-strategi, IT-policy och informationssäkerhetspolicy m fl och är dessa kommunicerade på ett bra sätt till verksamheten?
- Är IT-leveransen utformad så att verksamheten får maximal nytta?
- På vilket sätt är den ekonomiska modellen för IT utformad och hur kommer IT-verksamheten att mätas och följas upp avseende ekonomi och verksamhetsmål?
- Har IT-organisationen förutsättningar för att både kunna leverera ett löpande IT-stöd och samtidigt kunna arbeta med innovation och utveckling

Vår bedömning är att Uppsala kommun genom omorganisationen av IT har skapat goda förutsättningar för en kostnadseffektiv och ändamålsenlig IT-verksamhet genom att:

- centralisera IT, välja gemensam styrmodell för IT och övriga centrala stödfunktioner samt upprätta en kommungemensam IT-plan. Uppsala kommun har därigenom skapat ett bra fundament för att utveckla en IT-funktion som stödjer framtida utveckling i en alltmer digital omvärld.
- omorganisationen har skett snabbt och effektivt och information har getts löpande och i en omfattning som inneburit att medarbetarna inom IT känt sig delaktiga i arbetet och positiva till förändringen.
- verksamheterna upplever att den nya IT-organisationen har tagit hänsyn till deras behov under den första fasen av förändringsresan och att IT har förutsättningen att kunna bli en strategisk partner för verksamhetsutveckling.

Rapporten har översänts för kännedom och som underlag i det fortsatta arbetet.

Granskning av närvårdsarbetet i länet

Revisorerna i Uppsala kommun, Tierps kommun, Håbo kommun, Enköpings kommun, Knivsta kommun, Älvkarleby kommun samt Landstinget i Uppsala län har i ett samprojekt granskat hur ansvariga nämnder (i landstinget och kommunerna) säkerställer att länets invånare får sitt samlade behov av hälso- och sjukvård och social omsorg genom insatser nära bostaden i så hög grad som möjligt.

Följande områden har behandlats i granskningen:

- Närvårdsarbetets styrning och organisation i olika delar av länet
- Resurser för närvårdsarbetet
- Hur resultat av närvårdsarbetet följs upp

I granskningen görs följande sammanfattande bedömning och rekommendationer avseende styrning och organisering av närvårdsarbetet i länet som helhet:

- Närvårdsarbetet karaktäriseras av många grupperingar vilket gör att överblicken över vad som görs blir svår. Den sammanlagda effekten och nyttan blir också svår att bedöma. Det innebär även en mängd möten för många gånger samma personer. En renodling och en mer gemensam länsövergripande struktur åstadkommer en tydligare styrning och skapar bättre förutsättningar för bedömning av resultat och effekter. En översyn bör övervägas inte minst i ljuset av en eventuell kommande regionbildning.
- Tydliggör förväntningarna på deltagande aktörer i närvårdsarbetet. Ska vara ett åtagande och inte ett åläggande att delta.
- Bestäm uppgifter och mandat för olika grupper. Var ska beslut tas i olika frågor?
- Förbered agendor och underlag inför möten så att behov av eventuell förankring av ställningstaganden och beslut kan göras "på hemmaplan" inför mötet.
- Dokumentera och kommunicera resultat av möten.
- Utveckla det kollegiala lärandet. Säkerställ arenor för möten mellan närvårdsstrateger och närvårdscoordinatorer och mellan närvårdscoordinator.
- Tydliggör och samordna närvårdscoordinatorernas uppdrag. Vem som ska driva närvårdsarbetet. Initiativet bör komma från politiken, nationella uppdrag eller verksamheten.
- Primärvården lyfts fram som en viktig aktör. Det upplevs av flera vara oklart vem/vilka som representerar primärvården och på vilket sätt privata vårdgivare finns med.
- Skolan och primärvården uppfattas vara viktiga aktörer, det behöver säkerställas att de deltar i närvårdsarbetet.

Uppsala

En verksamhetsberättelse finns för Uppsala kommun närvårdsarbete för år 2014. Av den framgår uppdrag och resultat för planerade aktiviteter inom fyra områden; barn och unga, vuxna från 18 år, äldre och gemensamt. För år 2015 har NSU antagit en verksamhetsplan där mål och planerade aktiviteter för ovanstående fyra områden framgår. Inom varje område beskrivs uppdrag, aktivitet, ansvar, tidsplan/ekonomi och uppföljning. En kort avstämning av läget avseende olika uppdrag och aktiviteter i planen är gjord.

Uppdragen är i flertalet fall formulerade i övergripande ordalag som "att utveckla", "tydliggöra", "skapa förutsättningar" och liknande processrelaterade termer. Redovisningen

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

av resultat såsom det framgår av verksamhetsberättelsen för år 2014 blir då i många fall mer en redovisning av de aktiviteter som genomförts än de resultat som uppnåtts. Redovisningen är dock tydlig i förhållande till de uppdrag som formulerats.

Granskningen visar att det generellt är svårt att bedöma resultatet av närvårdsarbetet utifrån den dokumentation som finns.

En effektiv styrning förutsätter att styrkedjan håller ihop, d v s att:

- Mål och uppdrag bör formuleras på ett sätt som gör dem mät- och uppföljningsbara (SMART dvs. Specifika, Mätbara, Acceperade, Realistiska, Tidsatta).
- Uppföljnings- och rapporteringssystem kopplade till målen är på plats.
- De resultat som åstadkoms redovisas på ett sätt som gör det möjligt att bedöma måluppfyllelsen.
- Analysen av måluppfyllelsen och vad som åstadkommit ska sedan kunna användas som "input" inför formulerandet av mål.

För en bättre styrning av närvårdsarbetet rekommenderas därför följande:

- Grundläggande styrdokument behöver upprättas eller ses över. Mål för närvårdsarbetet i respektive kommun behöver generellt konkretiseras. Former för uppföljning och rapportering behöver beslutas och implementeras. Återkoppling till beslutande nivåer av resultat och effekter behöver bli tydligare.
- Uppföljningen behöver utvecklas. Verksamhetsplaner och aktivitets- och handlingsplaner ska speglas i verksamhetsberättelser och redovisningar med tydligare kopplingar mellan mål (vad tänkte vi göra/åstadkomma) och resultat (vad blev det och varför). Detta är en av grundförutsättningarna för en effektiv styrning.
- Tydligare redovisning av vad som åstadkoms utifrån ett brukar-/patientperspektiv. Vilka effekter har uppstått? Har invånarna genom huvudmännens samverkan fått sina behov hälso- och sjukvård och social omsorg tillgodosedda genom insatser nära bostaden i så hög grad som möjligt?

Rapporten har översänts för synpunkter till berörda.

Etik och korruption

Inom ramen för de extra medel som tilldelats revisionen för arbete med frågor kring etik och korruption 2015 har följande insatser gjorts under året:

Fortsatt satsning på utbildning inom området etik och korruption

Vi har under året fortsatt vår satsning på att förebygga korruption genom utbildning av förtroendevalda och tjänstemän. Under 2015 har ca 120 personer genomgått utbildningen. Sammantaget har ca 360 personer genomgått utbildningar.

Granskning av representationskostnader

PwC har på uppdrag av Uppsalas kommunrevision under hösten 2015 genomfört en granskning i syfte att belysa vilka riktlinjer som finns kring representation och deltagande i externa arrangemang samt hur dessa riktlinjer tillämpas.

Utifrån granskningen gavs följande rekommendationer:

- Kommunen bör förbättra sin kommunikation kring policyn och riktlinjer för representation samt överväga utbildning för berörda medarbetare kring kraven på redovisningsunderlag.
- Förtydliga riktlinjerna gällande anhörigas deltagande samt överväga krav på skriftligt godkännande vid närvaro av anhöriga.
- Kommunen bör tydliggöra vilket ansvar respektive attestnivå medför samt klargöra vilket mandat KLK har, i sin kontroll av kostnader, att stoppa betalningar tills erforderligt underlag presenterats.
- Kommunen bör säkerställa att det finns tillräckliga krav och kontroll av redovisningsunderlag (exempelvis program, plats och deltagare) avseende samtliga kostnader förknippade med interna utbildningar, konferenser och andra liknande arrangemang – antingen inom ramen för den kontroll som finns gällande representationskostnader eller inom ramen för annan kontroll.
- Utöver utökade åtgärder för implementation och utbildning, rekommenderas verksamheterna att göra stickprovskontroller på fakturor från leverantörer som verksamheterna vet ofta tillhandahåller tjänster eller produkter (såsom resebyråer, eventföretag och cateringfirmor) inom representation, för att säkerställa att dessa blivit bokförda på konton för representation och således omfattas av KLK:s extra kontroll. En sådan kontroll skulle även kunna avse kreditkortstransaktioner och var dessa bokförs och/eller reseräkningar för att lättare fånga upp kostnader som skulle kunna vara representationskostnader.

Uppföljning av aktiviteter vad gäller arbetet att förebygga oegentligheter

Kommunrevisionen skickade den 2 februari 2013 och den 11 februari 2014 skrivelser till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, nämnder samt kommunala bolag¹ där Kommunrevisionen önskade en återrapportering om vilka aktiviteter som planerades för att förebygga risker för oegentligheter.

Kommunrevisionen har under hösten 2015 genomfört en uppföljning av aktiviteter som återrapporterats dels genom de svar som inkom på skrivelserna, dels genom uppföljningar direkt med KLK och samtliga nämnder/produktionsstyrelser och ett urval av de kommunala

---

¹ Endast den första skrivelserna.

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

bolagen i november/december 2015. En granskning har även gjorts av efterlevnaden av reglementet gällande representation.

Övergripande observationer

Av totalt 16 nämnder och styrelser har endast nio inkommit med svar, vilket inte är tillfredsställande. Inga av kommunens bolag har inkommit med några svar. Flera av de svar som har inkommit var generellt hållna och otydliga i vilka specifika åtgärder verksamheterna genomfört.

I uppföljningen av verksamheternas vidtagna åtgärder under november/december 2015 har bl.a. följande övergripande observationer gjorts:

Antalet vidtagna åtgärder skiljer sig mellan verksamheterna där vissa har haft ett mer aktivt arbete än andra. Detta kan höra ihop med att det på central nivå inte finns en specifik plan för det förebyggande arbetet i kommunen och inte heller en samlad bild på central nivå på kommunen vad gäller det förebyggande arbetet i verksamheterna och i bolagen. Vidare kan noteras att ekonomiska oegentligheter inte alltid ses som en relevant risk i de riskanalyser som verksamheterna gör.

Nya policies och riktlinjer har dock tagits fram under 2014 kring mutor, representation, bisysslor och det finns pågående initiativ vad gäller utformning och uppföljning av internkontrollplaner som direkt berör området oegentligheter. Vad gäller nämnda policyers och riktlinjer finns det brister i implementering och kommunikation gällande dessa. Någon uppföljning av att nya policyer och riktlinjer implementerats i kommunen, inklusive bolagen, har heller inte genomförts.

Riktlinjerna mot mutor uppges ge en bra beskrivning av vad en muta är men reglerar endast vad som händer *om* en muta upptäcks. Beslutet om att acceptera en förmån ligger dock hos den enskilde medarbetaren då inga instruktioner ges om hur beslut om förmåner skall gå till och kontrolleras. Vad gäller riktlinjer kring bisysslor finns det en osäkerhet och otydlighet i när, hur ofta och på vilket sätt informationen kring bisysslor ska inhämtas. Avseende kommunens egen representation har vi noterat brister i underlag till utlägg gällande syfte, deltagare, deltagares organisation och program. Exempel finns också där samma person sakgranskat utlägggen och gjort den efterföljande kontrollen på KLK. Vidare finns exempel där attestanten själv deltagit på aktiviteten. Oklarheter finns vad gäller vem av attestanten och sakgranskaren som ansvarar för att korrekt underlag bifogas.

Baserat på vår uppföljning av vidtagna åtgärder ges följande rekommendationer:

- *Framtagande av en specifik plan för kommunens samlade förebyggande arbete som omfattar de åtgärder som typiskt sett bör förekomma i ett adekvat förebyggande arbete,*
- *En uppföljning av verksamheternas, inklusive bolagens, implementering av nämnda policyer och riktlinjer,*

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

- *Utbildningar för att säkerställa att alla medarbetare, inklusive anställda bolag, har den kunskap som krävs gällande de nya policies och riktlinjer som upprättats centralt,*
- *Tydligare instruktioner för hur ofta och på vilket sätt insamling av bisysslor bör tas fram och dokumenteras,*
- *Förtydliga vilket ansvar som följer respektive atteststeg för kontroll av underlag till kostnader för representation,*
- *Granskning av kreditkortstransaktioner och andra transaktioner där representation kan tänkas förekomma och som inte bokats på de för representationskostnader avsedda kontona,*
- *Sätta upp processer kring mottagande, redovisning och beslut om gåva, förmån och eller aktivitet där det finns risk för otillbörliga förmåner exempelvis deltagande i arrangemang anordnade av extern arrangör,*
- *De verksamheter som inte inkluderar ekonomiska oegentligheter i sin riskanalys bör göra en ny genomlysning av verksamheten avseende denna typ av risk för att på så sätt kunna utforma adekvata kontroller där risker identifieras,*
- *Kommunen bör vidare även överväga att införa en rutin för att anmäla och dokumentera eventuella jävsituationer hos de folkvalda.*

Vi vill lyfta fram att medvetandet kring riskerna för oegentligheter bland medarbetare har ökat de senaste åren bl.a. som resultat av kommunens satsningar på att förebygga oegentligheter, men som framgår ovan måste ytterligare åtgärder vidtas.

Rapporten har översänts för yttrande till kommunstyrelsen, nämnder och bolag.

Granskning av investeringsprocessen i Uppsala kommun 2015

PwC har på vårt uppdrag inom ramen för etik och korruption granskat investeringsprocessen i Uppsala kommun. Syftet med granskningen har varit att utvärdera och bedöma om kommunstyrelsen har säkerställt riktlinjer och rutiner för styrning/kontroll av större investeringsprojekt och riskområden.

Utifrån granskningen bedömer vi att kommunstyrelsen inte fullt ut säkerställt en ändamålsenlig och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande hantering av investeringar.

Sammanfattningsvis görs följande bedömningar i granskningen:

- Det nuvarande regelverket, som har inverkan på investeringsverksamheten är allt för fragmentariskt, vilket skapar otydlighet. Det finns behov av att skapa ett samlat regelverk för investeringsverksamheten på politisk nivå. Regelverket bör innehålla

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

dels beskrivning av roller och ansvar mellan olika organ och dels en beskrivning av processen. Både vad avser budget och uppföljning av investeringsverksamheten.

- Det bör övervägas om riskbedömningar avseende investeringsprocessen ska beröras specifikt i samband med framtagande av internkontrollplaner. Särskilt med anledning av de stora investeringsvolymerna och den påverkan på den kommunala ekonomin som investeringsverksamheten har. Här är det initiativ som tagits inom kommunledningskontoret viktigt.
- Kommunstyrelsens verksamhetsplan bör utvecklas vad avser investeringsverksamheten så att den behandlas som en egen del av verksamhetsplanen. Här bör också kommunstyrelsens samordnande roll behandlas.
- Kommunstyrelsens behandling av uppföljning av investeringsverksamheten är inte tillfredställande. Vid de två tillfällena, under 2015, som kommunstyrelsen verksamhet följts upp har inte investeringsverksamheten berörts. Inte heller vid behandlingen av delårsbokslutet 2015 kommenteras investeringsverksamheten. Detta måste ses som anmärkningsvärt, då investeringsverksamheten i kommunen uppgår till 500 mkr och är av stor betydelse för kommunens utveckling. Det är också en tidsutdräkt mellan uppföljningstillfällena och kommunstyrelsens behandling av uppföljningarna som inte är tillfredställande.
- Arbetet att genomföra investeringsprojekt fungerar bra. Det är väldokumenterat och följer dokumenterade processer. Ett utvecklingsarbete pågår för att skapa ytterligare struktur och transparens inom investeringsverksamheten.
- Som ett led i granskningen har investeringsprocessen inom GSN utvärderats. GSN får en tillfredställande rapportering av pågående investeringsprojekt men tar sällan ställning till den information som ges. Åtminstone vad som dokumenteras i protokoll. Frågan är om det i diskussioner under nämndens sammanträde tas ställning till enskilda investeringsprojekt som inte dokumenteras i protokoll.
- Av granskade fallstudier framgår att två investeringsprojekt inom Uppsala Kommun Skolfastigheter AB har stora avvikelser mellan utfall och budgeterad volym. Även om skillnaden i dessa fall var positiva, d v s utfallet var betydligt lägre än budget, måste detta ses som ett styrningsproblem som framförallt påverkar möjligheter till effektivt utnyttjande av kommunkoncernens investeringsutrymme och kvaliteten i likviditetsplaneringen.

Rapporten har översänts för yttrande till kommunstyrelsen och berörda nämnder. Vi har också kallat berörda till en hearing/dialog i början på 2016 kring det som berörs i granskningen.

Granskning av delårsbokslut

PwC har på vårt uppdrag granskat kommunens delårsrapport per 2015-08-31.

Följande bedömningar gjordes:

- Delårsrapporten uppfyller i allt väsentligt kraven enligt den kommunala redovisningslagen och god redovisningssed med två undantag:
    - En samlad redovisning och bedömning saknas om huruvida målen för god ekonomisk hushållning uppnås.
    - En beskrivning av tillämpade redovisningsprinciper saknas.
- Ovan påpekade brister kvarstår från tidigare år.
- Det finansiella resultatet i delårsrapporten är inte förenligt med de av fullmäktige fastställda målen.
    - Det finansiella målet med ett resultat som uppgår till 0,6 % (2 % föregående år) av skatteintäkter och kommunal ekonomisk utjämning uppnås i delårsbokslutet men uppnås inte i lämnad prognos.
    - Den budget som kommunfullmäktige beslutat om beräknas i nuvarande prognos inte heller att uppnås.
    - Målsättningen att skattefinansierade investeringar långsiktigt ska finansieras till 75% med egna medel uppnås inte i lämnad prognos.

Iakttagelser som gjorts:

- I delårsrapporten redovisas återigen en negativ trend avseende nettokostnadsutvecklingen. Under 2014 sjönk nettokostnadsutvecklingen efter ett flertal år av stora ökningar till 2,4%. I prognosen för 2015 beräknas den öka till 4,7%. Revisionen ser allvarligt på denna utveckling och konstaterar att betydande åtgärder måste vidtas för att få ned nettokostnadsutvecklingen till en långsiktigt hållbar nivå.
- Flera uppdragsnämnder redovisar underskott i prognosen för 2015. Utbildningsnämnden redovisar ett underskott på -77 mkr, Socialnämnden -21 mkr, Omsorgsnämnden -30 mkr, Äldrenämnden -3 mkr, Kommunstyrelsen -6 mkr och Styrelsen för vård och omsorg -6 mkr. I föregående års delårsrapport samt i årsbokslutet för 2014 angavs att ett effektiviseringsbehov fanns på ca 500 mnkr och att åtgärder behövde vidtas 2015. I årets delårsrapport saknas en redogörelse över vilka effekter vidtagna åtgärder beräknas få under 2015.

Mot bakgrund av underskotten i lämnade prognoser konstaterar revisionen att nuvarande situation ställer stora krav på ledning och styrning för att uppnå kommunens målsättningar om en god ekonomisk hushållning.

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

- Uppsala kommun har de senaste åren genomfört betydande investeringar och för kommande år planeras också stora investeringar i bl a bostadsbyggande, infrastruktur, underhållsåtgärder samt idrottsanläggningar. Detta avser såväl investeringar i kommunen som i bolagen. Stora investeringar kräver en genomarbetad planeringsprocess där kostnadsberäkningar, riskanalyser, finansiering och externa utlåtanden är viktiga komponenter. Revisionen vill därför understryka att det är mycket angeläget med en utvecklad och ändamålsenlig planering, styrning och uppföljning av kommunkoncernens investeringar och finansiering.

Granskning av årsredovisning 2015

Se bifogad granskningsrapport

Lekmannarevision

Lekmannarevisorer utses för varje bolag och hämtas från kretsen Kommunens revisorer. Granskningen av Uppsala Stadshuskoncernens bolag har genomförts enligt fastställd revisionsplanering.

REVISORERNAS REDOVISNING AV BUDGETANSLAGETS ANVÄNDNING

Vi har 2015 till vårt förfogande haft ett anslag på 6 860 tkr. Anslaget har använts enligt följande:

Uppsala kommunrevision	Utfall 2013 (tkr)	Utfall 2014 (tkr)	Budget 2015 (tkr)	Utfall 2015 (tkr)
Arvoden, sammanträdes- och förrättningsers. övriga ers och PO	762	793	1000	838
Köp av verksamhet	5286	5160	4735	4735
Förebyggande arbete mot korruption	475	600	800	800
Övriga personalkostnader	131	132	200	50
Övrigt	51	31	125	85
Summa	6705	6716	6860	6508

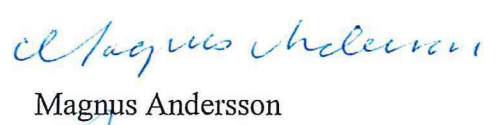

Bilaga 2 till revisionsberättelsen

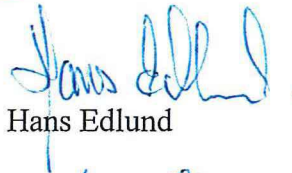
Uppsala den 15 april 2016

Cecilia Hamenius
Ordförande

Pradip Datta
Vice ordförande

Magnus Andersson

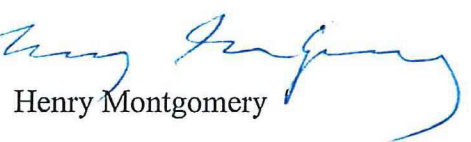

Lise-Lotte Argulander

Hans Edlund

Sture Jansson

Fredrik Leijerstam

Lars-Olof Lindell

Henry Montgomery

Jan-Olov Sjölund

Gunilla Zetterling

Granskningsrapport

*Eva Blom
Pär Månsson
Helene Westberg*

April 2016

Granskning av års- bokslut och årsredovisning 2015

Uppsala kommun

Innehåll

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	2
2.1.	Bakgrund	2
2.2.	Revisionsfråga och metod	2
3.	Granskningsresultat	4
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	4
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	4
3.1.2.	Balanskrav	7
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	7
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag.....	8
3.1.5.	Måluppfyllelse ägardirektiv kommunala bolag	9
3.2.	Rättvisande räkenskaper	9
3.2.1.	Resultaträkning	9
3.2.2.	Balansräkning.....	11
3.2.3.	Kassaflödesanalys.....	13
3.2.4.	Sammanställd redovisning	13
3.2.5.	Tilläggsupplysningar	13

Bilagor

1. Kommunstyrelsen
2. Gatu- och samhällsmiljönämnden
3. Omsorgsnämnden
4. Räddningsnämnden
5. Överförmyndarnämnden
6. Arbetsmarknadsnämnden
7. Äldrenämnden
8. Styrelsen för vård och omsorg
9. Styrelsen för teknik och service

---

1. Sammanfattning

Resultatet för 2015 uppgår till 56 mkr för kommunen och -39 mkr för kommunkoncernen. Soliditeten i kommunkoncernen uppgår till 29 % (exklusive ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade före 1998).

Vi bedömer att 2015 års resultat inte är helt förenligt med god ekonomisk hushållning. Områden som är oroande utgörs av en sjunkande soliditet, ett negativt resultat i kommunen om hänsyn tas till jämförelsestörande poster samt nettokostnader som överstiger standardkostnader inom ett antal områden. Nettokostnadsutvecklingen i kommunen justerat för jämförelsestörande poster har ökat med 3,3 % jämfört med skatter och kommunalekonomisk utjämning som ökat med 3,4 %.

Vi har noterat en väsentlig förbättring av redovisningen av måluppfyllelsen för verksamheten och att den för flertalet mål ger möjlighet till att utläsa graden av måluppfyllelse. Ojämnheter i nämndernas underlag gör dock att den samlade bedömningen blir svår att stämma av mot underlaget. Vi ser ett fortsatt behov av att utveckla kommunens styrning av verksamheterna för att få en så effektiv verksamhet som möjligt för medborgarna.

Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. Vi vill dock lyfta fram att en osäkerhet föreligger avseende redovisningen av exploateringsverksamheten. Vidare så behöver beskrivningen av redovisningsprinciper utvecklas samt informationen vad gäller vissa notupplysningar kompletteras för att överensstämma med gällande rekommendationer.

---

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering. Kommunstyrelsen ansvarar enligt kommunallagen för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, skall den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med god ekonomisk hushållning.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Granskningen baseras på nämndernas rapportering till fullmäktige såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisions sed. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

---

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i all väsentlighet överensstämmer med kraven i KRL.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning

Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger en rättvisande bild. Förvaltningsberättelsen beskriver också kort hur ekonomin utvecklas de närmaste åren.

Förvaltningsberättelsen innehåller uppgifter om pensionsåtagande och pensionsmedelsförvaltning. Tillräckliga uppgifter lämnas enligt vår bedömning inte om förvaltningens utveckling och resultat i förhållande till fastlagda mål beträffande risk och avkastning.

Under avsnittet "Finansiell analys Uppsala kommun" beskrivs kommunens ekonomiska utveckling i form av kommentarer kring resultat och kapacitet samt risk och kontroll.

I analysen lyfts det fram att Uppsala kommun haft en tillväxt i det reala skatteunderlaget och en relativt gynnsam befolkningsstruktur men trots detta inte haft en ekonomi i balans de senaste åren. Nettokostnaderna överskrider standardkostnaderna inom ett antal verksamhetsområden. Ett annat område som lyfts fram är att verksamheten i Uppsala Stadsteater AB och Uppsala Konsert och Kongress AB lånefinansieras med 100 mnkr per år och detta bidrar till kommunkoncernens ökade skuldsättning. Förhållandet är inte långsiktigt hållbart.

Händelser av väsentlig betydelse

I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret.

Väsentliga personalförhållanden

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas enligt KRL 4:1 a, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. Den totala sjukfrånvaron har ökat något jämfört med föregående år och uppgår till 6,2 % (6,0 % föregående år). I övrigt lämnar den personalekonomiska redovisningen ett flertal uppgifter om personalen i form av tabeller och verbal information samt lönebildning.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av verksamheten inom kommunkoncernen. Under avsnittet finansiell analys redovisas en analys av kommunkoncernens resultat och i ett separat avsnitt beskrivs kommunens bolag, redovisningen omfattar resultat, balansomslutning och soliditet per bolag. Vidare kommenteras investeringar, ägardirektiv samt väsentliga händelser i övrigt.

I likhet med tidigare år så är avsnittet Kommunen som arbetsgivare till stor del inriktat mot kommunens verksamhet. För Uppsala Stadshus AB koncernen lämnas i tabellform uppgift om genomsnittligt antal anställda, andel män och kvinnor samt total sjukfrånvaro.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Bedömning och iakttagelser

Investeringsverksamheten är omfattande framförallt inom bolagssektorn. Investeringarna redovisas och kommenteras under flera avsnitt i årsredovisningen. Under avsnittet finansiell analys beskrivs investeringar och självfinansieringsgrad i kommunkoncernen. Kommunkoncernens samlade investeringar uppgår till 2.043 mkr varav 1.626 mkr investeringar i de kommunala bolagen. Självfinansieringsgraden uppgår sammantaget till 42 procent för kommunkoncernen. De budgeterade investeringarna för 2015 var betydligt högre. I det fall den budgeterade investeringsvolymen skulle genomförts hade självfinansieringsgraden sjunkit till 27 procent för kommunkoncernen.

Någon samlad investeringsredovisning finns ej. Vår bedömning är att en samlad investeringsredovisning bör finnas för kommunen och kommunkoncernen med bl a följande innehåll:

- Samlat investerings utfall per nämnd, styrelse och bolag i jämförelse med budget.
- Genomgång och analys av större investeringsprojekt, jämförelse med budget och prognos för slutsumma.

3.1.1.3. Driftredovisning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Nämndernas resultat jämfört med föregående år och prognos redovisas i tabellen nedan. Omorganisationen som har genomförts har inneburit förändringar i nämndernas verksamheter. Resultat 2014 per nämnd och styrelse har därför utelämnats i tabellen nedan.

Resultat per nämnd, mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Prognos 2015	Budget 2015
Kommunstyrelse	37		-6	18
Valnämnden	0		0	0
Utbildningsnämnden	-18		-77	0
Arbetsmarknadsnämnden	2		0	0
Omsorgsnämnden	-32		-30	0
Socialnämnden	-26		-21	0
Äldrenämnden	12		-3	0
Idrotts- och fritidsnämnden	13		11	0
Gatu- och samhällsmiljönämnden	13		17	0
Plan- och byggnadsnämnden	12		9	0
Övriga uppdragsnämnder	-2		0	0
Summa nämnder	9		-100	0
Styrelsen för vård och omsorg	23		-5	0
Styrelsen för teknik och service	29		26	13
Summa produktionsstyrelser	52		22	0
Summa nämnder och styrelser	61		-78	0
Finansförvaltningen	-6		34	32
Summa kommunen	56	-165	-45	62

Kommunen redovisar ett resultat med 56 mkr att jämföra med -165 mkr föregående år. Utbildningsnämnden, Omsorgsnämnden och Socialnämnden redovisar tillsammans ett underskott med 76 mkr.

Utbildningsnämndens underskott är främst hänförligt till gymnasieskolan. Verksamheten har inte anpassats till det sjunkande elevantalet. Inom förskola och skola har antalet barn varit 400 fler än beräknat. Det ökade antalet beror både på tillväxt i Uppsala och på ökningen av asylsökande barn och ungdomar.

Kommunstyrelsen redovisar resultat med 37 mkr. I resultatet ingår realisationsvinster från mark och exploateringsverksamheten med 76 mkr. Kommunstyrelsens verksamhet har utökats under året i och med bildandet av staber som var en del av omorganisationen.

Övriga noteringar från granskningen av resultaträkningen återfinns i rapporterna från granskningen av nämndernas årsbokslut, se bilagor.

3.1.2. Balanskrav

Bedömning och iakttagelser

I årsredovisningen med beaktande av tilläggskrivelse redovisas ett positivt balanskravsresultat uppgående till 11 mkr.

Balanskravsresultatet har beräknats enligt följande:

Årets redovisade resultat	56 mkr
Justering för	
Reducering av reavinst	<u>- 45 mkr</u>
Årets balanskravsresultat	11 mkr

3.1.3. God ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

Årets ekonomiska resultat för kommunen 56 mkr uppgår i det närmaste till den budgeterade nivån om 62 mkr. Kommunkoncernens resultat är dock negativt och uppgår till -39 mkr. I likhet med den bedömning som redovisas i årsredovisningen anser vi att ekonomin behöver stärkas i kommunkoncernen.

Vi bedömer att 2015 års resultat inte är helt förenligt med god ekonomisk hushållning. Vidare noteras också att kommunen behöver stärka sitt resultat med hänsyn till kommande planerade investeringar.

3.1.3.1. Finansiella mål

Det finns inga uttalade finansiella mål fastställda. För budgetåret 2015 finns ett resultatmål om 0,6 % (i form av budgeterat resultat i förhållande till skatt och kommunalekonomisk utjämning (KeU)).

Resultatet 2015 uppgår till 56 mkr vilket motsvarar 0,6 % av skatter och KeU.

Självfinansieringsgraden, d v s att skattefinansierade investeringar ska finansieras av egna medel, är ett nyckeltal som följs upp. Målet har tidigare varit att nå en långsiktig självfinansieringsgrad med 75 %. Självfinansieringsgraden 2015 uppgår till 72%.

Soliditeten i kommunkoncernen har sjunkit från 31 % till 29 % exklusive ansvarsförbindelser för pensioner intjänade före 1998. Med denna inräknad uppgår soliditeten till 12 % och är oförändrad jämfört med föregående år. En svag soliditet innebär att kapaciteten för att genomföra planerade investeringar försämras. Det krävs en tydlig strategi och prioritering de närmaste åren i kommunens investeringar för att möta kommunens tillväxt, förändringar i befintliga fastighetsinnehav och övrig utveckling inom kommunen.

3.1.4. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av KL 3:15 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Bedömning och iakttagelser

Revisionen har under fler år framfört kritik mot processen och redovisningen av måluppfyllelse. Vi noterar en väsentlig förbättring inom detta område 2015 i den samlade årsredovisningen (ytterligare utveckling av mål och indikatorer samt redovisningen av måluppfyllelse ska enligt tidigare beslut ske i samband med Mål & Budget 2016-2018).

Riktlinjerna för uppföljning av målen 2015 har förändrats och innehåller t.ex. krav på motiveringar till de bedömningar nämnden gör. Den samlade bedömningen av måluppfyllelse baseras även på de indikatorer som redovisas i IVE 2015-2018. I årsredovisningen görs flera jämförelser med R8-nätverket för att bedöma hur Uppsala ligger till. Även i bedömningen av måluppfyllelse refereras det ibland till R8-nätverket. I detta jämförelsenätverk ingår förutom Uppsala även Eskilstuna, Gävle, Jönköping, Linköping, Norrköping, Västerås och Örebro.

Av de 27 mål som redovisas bedöms fyra vara uppnådda, 16 bedöms ej ha uppnåtts (men utfallet bedöms ligga nära målet), fyra har ej nåtts och tre har ej kunnat mätas eller bedömas.

Av de 28 uppdragen bedöms 11 vara genomförda, 1 har inte genomförts och övriga är påbörjade.

Redogörelsen i årsredovisningen är tydlig med bl a angivelse av signalfärger med riktningspilar, målvärden och indikatorvärden samt kommentarer. Vår bedömning är att redovisningen av måluppfyllens 2015 har förbättrats väsentligt och att den för flertalet mål ger möjlighet till att utläsa graden av måluppfyllelse.

Vi kan också i granskningen av det underliggande materialet se att de enskilda nämndernas uppföljning av målen inte görs på ett enhetligt sätt. Flera nämnder redovisar inte målvärden och värden på indikatorer och det skiljer sig åt mellan hur olika nämnder motiverar sina bedömningar. Ojämnheten i nämndernas underlag gör att den samlade bedömningen som görs i årsredovisningen blir svår att stämma av mot underlaget. Vi noterar också att tidplanen har förbättrats men fortfarande överlämnas nämndens bedömning av måluppfyllelsen till kommunstyrelsen i regel innan den egna nämnden behandlat detta.

Vi ser ett fortsatt behov av att utveckla kommunens styrning av verksamheterna för att få en så effektiv verksamhet som möjligt för medborgarna.

3.1.5. Måluppfyllelse ägardirektiv kommunala bolag

Bedömning och iakttagelser

En betydande del av kommunkoncernens verksamhet bedrivs i de helägda kommunala bolagen. Sedan bolagiseringen av kommunens fastighetsverksamhet finns övervägande del av de materiella anläggningstillgångarna redovisade i bolagssektorn. Årligen fastställer kommunfullmäktige ägardirektiv för de kommunala bolagen. I årsredovisningen sker en redovisning av måluppfyllelsen per bolag. Enligt redovisningen uppfyller samtliga bolag helt eller delvis sina ägardirektiv.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed. Resultaträkningen redovisar både kommunen och den sammanställda redovisningen.

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år.

Resultaträkning mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015
Verksamhetens intäkter	2 583	2 314	2 212
Verksamhetens kostnader	-12 157	-11 768	-11 883
Avskrivningar	-249	-232	-210
Verksamhetens nettokostnader	-9 823	-9 686	-9 881
Skatteintäkter	9 001	8 525	9 013
Kommunalekonomisk utjämning	746	904	807
Finansiella intäkter	246	222	276
Finansiella kostnader	-114	-130	-153
Årets resultat	56	-165	62

Vår bedömning är att Uppsala kommun gjort en genomarbetad analys av årets resultat för 2015. Väsentliga förändringar i förhållande till motsvarande period föregående år och avvikelser mot budget har analyserats och förklarats av kommunen i resultatanalysen. Nettokostnadsutvecklingen för nämndernas verksamheter har jämförts med andra kommuner med likartade förutsättningar. Baserat på den granskningen som har utförts bedömer vi att analysen är väl underbyggd.

Nedanstående tabell visar nettokostnader och resultat inklusive respektive exklusive jämförelsestörande poster.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015
Verksamhetens nettokostnader	-9 823	-9 686	-9 881
<i>Poster av engångskaraktär</i>			
Reavinster netto	-43	-2	
Reavinster från mark och exploatering, netto	-76	-4	
Utrangeringar av övriga anläggnings-tillgångar, netto	57	13	
Justering diskonteringsränta pensioner			
Omställningskostnader	43	31	
Sociala avgifter upplupen lön		59	
Avskrivning, kapital, utrangering och drift Ulleråker	33	37	
Aktieutdelning dotterbolag	-59	-15	
Nettopåverkan vid bolagisering av parkeringsverksamheten		15	
Nedskrivning av lån till Stiftelsen Jälla Egendom		8	
Andel vinstmedel Uphall KB	-16		
Återbetalning AFA	-66		
Övrigt	21	2	
Nettokostnader exkl poster av engångskaraktär	-9 929	-9 530	-9 881
Skatteintäkter och KeU	9 747	9 429	9 820
Finansiella poster, netto	132	92	123
Resultat exkl jämförelsestörande poster	-50	-21	62

Nettokostnadsökningarna i kommunens verksamheter har ökat jämfört med föregående år. Under året ökade nettokostnaderna med 3,3 % jämfört med 2,5 % föregående år. Skatteintäkterna och den kommunalekonomiska utjämningen ökade under året med 3,4 % att jämföra med 2,7 % föregående år. Det är fortsatt av vikt att kommunen har kontroll av kostnadsutvecklingen.

3.2.1.1. Registeranalys av löner

Vi har under flera år framfört att brister föreligger i den interna kontrollen i löneprocessen. Då lönekostnader är en stor kostnadspost i resultaträkningen har vi genomfört en registeranalys av dessa kostnader. Analysen omfattade avstämning av transaktioner avseende källskatt och utbetald nettolön mot huvudbok samt mot skattedeclaration. Avstämning av transaktioner mot personalregister. Den omfattar även bl a analyser av avvikande ålder, dubletter av transaktioner, ologiska personnummer, anställda med flera anställningsnummer, höga bruttobelopp, utbetalda styrelsearvoden.

Analysen mynnade ut i följande iakttagelser:

- Mindre avvikelser identifierades vid en jämförelse av källskatt och utbetald nettolön mot huvudbok.
- Avvikande skatter där källskatteprocenten understiger 20 % samt överstiger 60 %.
- Analysen identifierade lönetransaktioner skapade för personer yngre än 16 och äldre än 67 år.
- Analysen identifierade transaktioner som kan utgöra dubletter, där anställningsnummer, löneart och belopp är lika under en löneperiod.
- Analysen har identifierat personer med kvarvarande semesterdagar över 40 dagar

Iakttagelser har följts upp genom ytterligare stickprov samt intervjuer med lönehandläggare. Förklaringar har erhållits till noterade avvikelser varför vår bedömning är att personalkostnaderna har hanterats och redovisats på ett riktigt sätt.

3.2.2. Balansräkning

Balansräkning, mkr	2015-12-31	2014-12-31
Anläggningstillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	4 738	4 631
<i>Byggnader och mark</i>	4 325	4 195
<i>Maskiner och inventarier</i>	412	436
Finansiella anläggningstillgångar	9 956	8 640
Summa anläggningstillgångar	14 694	13 272
Omsättningstillgångar		
Förråd och lager	18	18
Exploateringsfastigheter	-561	-559
Kortfristiga fordringar	2 315	3 164
Kassa och bank	370	316
Summa omsättningstillgångar	2 144	2 939
Summa tillgångar	16 837	16 211
Eget kapital	7 088	7 032
<i>Därav periodens/årets resultat</i>	56	-165
Avsättningar		
Avsättning för pensioner	848	773
Övriga avsättningar	11	11
Summa avsättningar	859	785
Skulder		
Långfristiga skulder	5 394	4 676
Kortfristiga skulder	3 497	3 718
Summa skulder	8 891	8 394
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	16 837	16 211

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital. En osäkerhet föreligger avseende redovisningen av exploateringsverksamheten.

Under året har Kommunen anpassat redovisningen till kravet på komponentavskrivningar av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Någon retroaktiv omräkning av tidigare års siffror har ej skett.

Avsättningar för pensioner redovisas i enlighet med bestämmelserna i den kommunala redovisningslagen vilket medför att pensionsförmåner intjänade före år 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse.

Finansiella anläggningstillgångar

Långfristiga fordringar på dotterbolag har ökat med 1,3 mkr jämfört med föregående år.

Materiella anläggningstillgångar

I posten ingår fastigheter i Ulleråker. En stor andel av dessa fastigheter avser mark som inte skrivs av. Då det inte finns en gällande detaljplan för Ulleråkersområdet som medger exploatering så har förvärvet klassificerats som en anläggningstillgång uppdelad på mark och byggnader.

Under året har modulförskolor sålts till ett kommunalt bolag. I samband med försäljning uttrangerades markanläggningar vid dessa modulförskolor med 56,6 mkr.

Exploateringsfastigheter

I balansräkningen redovisas i likhet med tidigare år en negativ tillgång avseende mark och exploateringsverksamheten. Posten uppgår till -561 mkr. Totalt finns drygt 100 aktiva (icke avslutade) projekt. Det största projektet är Öster om Viktoria som uppgår till -166,7 mkr. Exploateringsutgifter avseende Ulleråker ingår i posten med 24 mkr.

Under året har 20 stycken projekt avslutats vilket medfört realisationsvinster med 76 mkr.

En genomgång av rutiner och processer kring exploateringsverksamheten har genomförts och avrapporterats i separat rapport. Kommunstyrelsen har konstaterat att det finns ett behov av genomgång av enskilda projekt. En sådan genomgång har påbörjats under 2015. Vidare har konstaterats att det finns orealiserade överskott i exploateringsverksamheten, men att tillförlitligheten i de prognoser som lämnats per projekt avseende kvarvarande kostnader och åtaganden har varit bristfällig. Kommunstyrelsen har därför gjort bedömningen att övertärderna inte har kunnat realiseras.

Vi rekommenderar att styrningen av exploateringsprojekten stärks. Det kan medföra såväl behov av ökade resurser som stärkt kompetens hos handläggare. Kvaliteten av den löpande uppföljningen av projekten bör öka och säkerställa att progno-

ser kan upprättas med rimlig säkerhet. Uppföljning och styrning av nya projekt har setts över men avseende de äldre projekten finns behov av en genomlysning så att projekten kan avslutas och redovisning av upparbetat resultat avräknas. Vår samlade bedömning är att den interna kontrollen avseende exploateringsverksamheten bör ses över och stärkas. Vidare är vår bedömning att felaktigheter kan finnas i redovisningen som pågått under många år.

Övriga noteringar från granskning av balansräkningen finns i rapporterna från granskning av nämndernas årsbokslut, se bilagor.

3.2.3. Kassaflödesanalys

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Kassaflödesanalysen omfattar tillräckliga noter och överensstämmelse finns med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden. Koncernredovisningen är i allt väsentligt korrekt upprättad. Kommunens koncernredovisning upprättas enligt klyvningsmetoden, vilket innebär att bolag och stiftelser läggs in i kommunkoncernens resultat- och balansräkning till så stor del som kommunen äger. Underkoncernen Uppsala Stadshus AB med bolag använder sig av förvärvsmetoden.

Resultatpåverkande elimineringar i den sammanställda redovisningen mkr	2015	2014
Resultat Uppsala kommun	56	-165
Resultat USAB koncernen	59	148
Resultat delägda bolag	1	10
Justering för olika avskrivningsplaner i kommunen och i fastighetsbolagen för bolagiserade fastigheter	-95	-95
Återföring av planenliga avskrivningar på förvärvade övervärden i USAB	15	15
Eliminering av intern reavinst och utdelning	-75	-24
Summa koncernens resultat	-39	-110

3.2.5. Tilläggsupplysningar

Bedömning och iakttagelser

Tilläggsupplysningar inklusive notupplysningar ska lämnas i enlighet med KRL:s krav, RKR:s rekommendationer och god redovisningssed i övrigt.

Uppsala kommun anger under avsnittet redovisningsprinciper att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagen om kommunal redovisning och de rekommendationer som utgivits av Rådet för kommunal redovisning (RKR). I de fall kommunen avviker från rekommendationerna anges det separat. De avvikelser som angivits är:

- Materiella anläggningstillgångar – RKR 11.4, i beskrivningen är det otydligt vad som avviker och vilka effekter avvikelsen medför.
- Sammanställd redovisning – RKR 8.2, i beskrivningen är det otydligt vad som avviker och vilka effekter avvikelsen medför.
- Bestämmelser om löpande bokföring mm – RKR 23, det anges att en utvecklingsmöjlighet finns avseende vissa verifikationsseriers kvalitet i termer av utformning och spårbarhet. Avvikelsens effekter på räkenskaperna anges inte.

Vår bedömning är att beskrivningen av redovisningsprinciper är alltför generell. Vi har även noterat att vissa tilläggsupplysningar saknas. Enligt vår bedömning behöver följande delar kompletteras i beskrivningen av tillämpade redovisningsprinciper alternativt notupplysningar.

- Uppgifter beträffande övriga avsättningar koncernen, bl a en kortfattad beskrivning av förpliktelsens karaktär. (RKR 10.2).
- Principer för fastställande av nyttjandeperiod och vilka nyttjandeperioder som valts för respektive tillgångsslag, i årsredovisningens beskrivning anges endast att avskrivningstiden är satt från 3 till 50 år. Vi anser att en tydligare redovisning bör ske. (RKR 11:4)
- Upplysningar beträffande redovisning av finansiella tillgångar och skulder. Vi saknar en sammanfattande beskrivning av hantering väsentliga risker förknippade med finansiella tillgångar och finansiella skulder, exempelvis beskrivning av ränterisk, valutarisk, kreditrisk, genomsnittlig räntebindningstid etc. Detta kan ske genom beskrivning av vilka styrdokument som gäller för området. (RKR 20)

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Kommunstyrelsen
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Kommunstyrelsen (KS) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Styrelsens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I KS:s balansräkning har vi främst valt att fokusera på materiella anläggningstillgångar, andra långfristiga värdepappersinnehav (bostadsrätter), exploateringsfastigheter samt interimsfordringar. Rutiner för exploateringsverksamheten har granskats under 2015 och har rapporterats i separat rapport.

KS resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot föregående år, budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för nämnden.

Huvuddelen av intäkterna är koncerninterna varför fokus har legat på motpartsavstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	2 438,4	1 734,9	2 227,5	2 396,5
<i>varav internt</i>	<i>2 011,6</i>	<i>1 434,1</i>	<i>1 911,6</i>	<i>2 009,2</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	-147,1	-173,9	-160,6	-137,7
Personalkostnader	-374,1	-130,7	-383,0	-376,2
Lokalkostnader	-1 209,9	-1 161,8	-1 167,9	-1 217,6
Övriga kostnader (inkl avskr)	-615,4	-274,8	-448,9	-616,3
Summa kostnader	-2 346,5	-1 741,2	-2 160,4	-2347,8
Verksamhetens nettokostnader	91,9	-6,3	67,1	48,7
Finansnetto	-55,3	-45,6	-49,3	-55,1
Nettoresultat	36,6	-51,9	17,8	-6,4

Omorganisationen som har gjorts har inneburit förändringar i omfattning av KS verksamhet. I samband med bildandet av stabsfunktioner har delar av personal från tidigare Vård och bildning och Teknik och Service flyttats till de olika stabsfunktionerna. Vår analys har fokuserats på jämförelse mot budget och prognos.

Kommunstyrelsens resultat uppgår till 36,6 mkr vilket är 18,8 mkr bättre än budget och 42,9 mkr bättre än prognos. Resultatet innehåller realisationsvinster om 123,1 mkr (främst inom exploatering och bostäder) samt realisationsförluster och utrangering om 60,6 mkr (förskolemoduler 56,9 mkr). Dessa poster var inte beaktades vid upprättande av budget. Resultat exklusive detta netto uppgår till -26,1 mkr, vilket är sämre än budgeterat resultat. Drift- och kapitalkostnaderna för Ulleråkerområdet har varit 35,3 mkr högre än budgeterat. I resultatet ingår också kostnader för renovering av gasturbinen för reservkraft med 7,2 mkr som inte till fullo ingick i upprättad budget.

Att personalkostnaderna är något lägre än prognos förklaras av senare rekrytering inom kommunledningskontoret än planerat.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	36,6	-51,9	17,8	-6,4
Politisk verksamhet	1,1	-7,2	-3,1	-5,3
Infrastruktur, skydd m.m.	48,2	-20,3	-0,2	34,8
Fritid och kultur	1,2	0,1	1	1,2
Särskilt riktade insatser	0	0,7	-2,5	0,0
Affärsverksamhet	36,2	-8,5	0,0	-15,5
Kommunledning och gemensam verksamhet	-50,2	-16,7	22,6	-21,4

Resultatet för politisk verksamhet överträffar prognos med 6,4 mkr och förklaras huvudsakligen av att stabsintäkter för nämndadministration har resultatförts på rätt verksamhet i bokslutet.

Resultatet för Infrastruktur, skydd m m är 13,4 mkr bättre än prognosen och beror på ett bättre realisationsnetto från exploatering (7,7 mkr) och att kommunledningskontorets avdelningar har ett bättre resultat om 4,4 än vad som har prognostiserats.

Affärsverksamhet visar på ett resultat som är 51,7 mkr bättre än prognos. En anledning till det är att resultatet omfattar realisationsvinster om 28,4 mkr som i prognosen låg i Kommunledning och gemensam verksamhet. Andra faktorer är att det negativa resultatet i Ulleråkersområdet inte blev så dåligt som först befarades (8,7 bättre resultat än prognos) samt att egendomsförvaltningen visar på ett bättre resultat. Avvikelsen mot prognos beror på lägre kostnader för underhåll och att redovisade intäkter på verksamhetsområdet prognostiserats på gemensam verksamhet.

Kommunledning och gemensam verksamhet visar ett lägre resultat än prognos vilket förklaras ovan. Prognosen innefattade en rad poster rörande realisationsvinster, utrangeringar, stabsintäkter som i bokslutet har flyttats till rätt enheter.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	2 126,8	2 100,3
Bostadsrätter	173,5	171,4
Exploateringsfastigheter	-560,5	-559,2
Lager, förråd	2,3	0
Kundfordringar (externa)	27,4	24,5
Fordran annan enhet	246,5	473,6
Kortfristiga fordringar	126,5	139,2
Summa tillgångar	2 142,5	2 349,8
Eget kapital och skulder		
Balanserad vinst	23,0	25,2
Årets resultat	36,6	-51,9
Summa eget kapital	59,6	-26,7
Skuld till annan enhet	1 921,1	2 271,7
Leverantörsskulder (externa)	147,1	78,7
Övriga skulder	34,7	26,1
Summa Skulder	2 082,9	2 376,5
Summa eget kapital och skulder	2 142,5	2 349,8

Materiella anläggningstillgångar

En omklassificering av övriga fastigheter till markreserv har skett under 2015 uppgående till 60,7 mkr. I samband med förvärvet av Ulleråkerområdet gjordes en fördelning mellan mark och byggnad där merparten av förvärvet klassificerades som mark mycket beroende på att byggnaderna ska rivras för att möjliggöra nybyggnation av bostäder etc. Med facit i hand visade det sig att ytterligare byggnader ska rivras och därmed omklassificeras till mark.

Största aktiveringen inom verksamhetsfastigheter avser köp av fastighet i stadsdelen Kungsängen om 99 mkr. Av det totala beloppet har 50 mkr klassificerats som byggnad medan resterande klassificerats som exploateringsfastighet. Andra större aktiveringar avser Trygghetsboendet Örnen om 6,5 mkr samt Stationsgatan om 5,8 mkr. En stor del av dessa investeringar låg som pågående vid årets ingång. Utöver det har det genomförts en större utrangering av modulförskolor som renderat i en realisationsförlust om 56,6 mkr och står för merparten av årets totala realisationsförluster.

På kontot för pågående ny- till och ombyggnad har ett förvärv av bostadsrätter felaktigt redovisats. Detta förvärv borde i bokslutet ha omförts och redovisas som Bostadsrätter.

Exploateringsfastigheter

I balansräkningen redovisas i likhet med tidigare år en negativ tillgång avseende mark och exploateringsverksamheten.

Processer för exploateringsverksamheten har granskats under 2015 och granskningen har rapporterats i separat rapport. Större projekt som exploateras i olika etapper har åsatts endast ett projektnummer. Inkomster från ingångna avtal om markförsäljningar och exploateringsavgifter bokförs på projektet och om upparbetade kostnader är lägre redovisas en negativ tillgång. Resultatavräkning sker först när hela projektet är avslutat.

Större tillkommande projekt 2015 är Busstomten, Kungsängen samt Ulleråker. Under 2015 har en rad projekt avslutats och därmed vinstavräknats. Endast i undantagsfall har det inneburet förluster för kommunen. Nettot visar på en realisationsvinst om 75,8 mkr där största vinsten härrör från projekt Gränby Backe och Västra Stenhagen om totalt 67 mkr.

En avstämning mellan listan för pågående projekt 2015-12-31 och listan för pågående projekt per 2014-12-31 visar att för 11 av 12 större projekt har det tillkommit kostnader under 2015 vilket tyder på att projekten fortfarande pågår. Men det innebär också att det föreligger risk för att det finns projekt där det inte kan uteslutas att vinstavräkning bör ske.

Våra rekommendationer från tidigare år kvarstår. Vi rekommenderar också att styrningen av exploateringsprojekten stärks. Det kan medföra såväl behov av ökade resurser som stärkt kompetens hos handläggare. Kvaliteten av den löpande uppföljningen av projekten bör öka och säkerställa att prognoser kan upprättas med rimlig säkerhet. Uppföljning och styrning av nya projekt har setts över men avseende de äldre projekten finns fortfarande behov av en genomlysning så att projekten kan avslutas och redovisning av upparbetat resultat avräknas. Vår samlade bedömning är att den interna kontrollen avseende exploateringsverksamheten bör ses över och stärkas.

2.3 Sammanfattande bedömning

En osäkerhet föreligger avseende redovisningen av exploateringsverksamheten på grund av osäkerheten kring de gamla exploateringsprojektens status avseende redovisade kostnader och intäkter samt ett stort antal stora projekt som pågått under många år. För övriga balansposter samt resultaträkning är vår bedömning att de ger en rättvisande bild. Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Styrelsen tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att styrelsens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Gatu- och
samhällsmiljönämnden
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Gatu- och samhällsmiljönämnden (GSN) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Nämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I nämndens balansräkning har vi valt att fokusera på materiella anläggningstillgångar samt interimsskulder där vi ser största risken för materiella felaktigheter.

Nämndens resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot föregående år, budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för nämnden. Huvuddelen av GSN:s intäkter är koncerninterna varför fokus har legat på motpartsavstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga. Vi har utöver det följt intäktsflödet från försystem (Allmar och Planit) till bokföring för att se att allt är bokfört samt utfört stickprov av större avtal för att se att man de facto har fakturerat i enlighet med dessa avtal. Vi har inget att anmärka på i denna granskning.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	539,7	478,0	505,5	527,9
<i>varav internt</i>	490,1	431,1	470,2	483,4
Kostnader				
Köp av verksamhet	-256,6	-249,9	-231,5	-249,1
Personalkostnader	-81,6	-68,5	-83,8	-82,3
Lokalkostnader	-0,5	-8,9	-12,8	2,9
Övriga kostnader (inkl avskr)	-145,1	-132,3	-163,8	-139,6
Summa kostnader	-483,8	-459,6	-491,9	-468,1
Verksamhetens nettokostnader	55,9	18,4	13,6	59,8
Finansnetto	-42,5	-37,5	-13,6	-42,5
Nettoresultat	13,4	-19,1	0	17,3

GSN:s intäkter har ökat betydligt jämfört med 2014 vilket till huvudsaklig del beror på ökade kommunbidrag men också ökad kommunintern försäljning. Extern försäljning i nivå med föregående år. Detta är en naturlig följd av att verksamheten har växt betydligt och därmed fått en allt större kostnadskostym.

Gatu- och samhällsmiljönämnden är arbetsgivarnämnd för Stadsbyggnadsförvaltningen vilket innebär att medarbetarkostnader fördelas till idrotts- och fritidsnämnden, plan- och byggnadsnämnden, namngivningsnämnden samt kommunstyrelsen. Antal medarbetare har

ökat markant under 2015 där antal medarbetare omräknat till heltider ökat från 196 (2014) till 239 (2015). Bland annat har förvaltningen anställt ca 20 stycken inom plan- och byggloven men också inom övriga verksamheter. Detta förklarar varför personalkostnaderna har ökat jämfört med 2014.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	13,4	-19,1	0,0	17,3
Politisk verksamhet	0,0	0,2	0,0	0,0
Infrastruktur, skydd m.m.	-7,0	-17,1	0,0	0,2
Anläggning	1,9	-0,0	0,0	0,5
Trafik och samhälle	6,4	6,0	0,0	5,3
Strategisk planering	2,3	-1,3	0,0	1,4
Färdtjänst	6,8	-9,2	0,0	6,8
Ledning	3,0	0	0,0	3,0

Merparten av avvikelserna från prognos härrör verksamheten Infrastruktur - drift & förvaltning som redovisar ett resultat som är 7 mkr lägre än prognosen. Verksamheterna anläggning, strategisk planering samt samhälle redovisar ett bättre resultat än prognosen.

Underskott i drift och förvaltning jämfört med prognos beror huvudsakligen på ökade kostnader för vinterväghållning främst kopplat till kvalitetshöjning inom cykelvägnätet med fokus på att hålla nere partikelhalter (mycket sandupptagning). Det är entreprenören som styr när man åker ut och nämnden behöver se över hur kontrollen och styrningen kan förstärkas inom detta område. Utfallet 2015 är dock betydligt bättre än 2014 vilket visar att nämnden är på rätt väg.

Färdtjänsts resultat är i linje med prognos och mycket bättre än föregående år. Starten av trafikcentralen samt ett nytt regelverk som har möjliggjort samökning och lett till effektiviseringsvinster och att kostnaderna för färdtjänst har närmast sig rikssnittet.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	2 241,8	2 113,6
Kundfordringar (externa)	9,8	7,3
Fordran annan enhet	6,2	6,0
Kortfristiga fordringar	2,4	1,7
Summa tillgångar	2 260,2	2 128,6
Eget kapital och skulder		
Balanserad vinst	0	0
Årets resultat	13,4	-19,0
Summa eget kapital	13,4	-19,0
Leverantörsskulder (externa)	34,3	18,4
Skuld till annan enhet	2 096,7	2 003,1
Övriga skulder	115,8	126,1
Summa Skulder	2 246,8	2 147,6
Summa eget kapital och skulder	2 260,2	2 128,6

Investeringsramen för 2015 uppgick till 492 mkr inklusive 197 mkr som överförts från tidigare år. Totalt upparbetades 229 mkr vilket är över 13 mkr mer än 2014 men 148 mkr lägre än plan. När nämnden antog budgeten i december 2014 var planen att 377 mkr skulle upparbetas under 2015 av total ram om 492 mkr. Viss del av detta avser medel för objekt som inte kunnat påbörjas eller färdigställas p g a förseningar av olika slag, t ex att detaljplaner inte blivit klara och i viss mån även brist på personal. Sammantaget kan konstateras att organisationen inte har haft tillräcklig storlek för att kunna leva upp till investeringsplanen. Företrädare hos GSN förklarar att det råder resursbrist både hos kommunen som beställare och hos konsulter och entreprenörer. En ytterligare aspekt är att nämnden anser att de kommer att ha svårt att finansiera driften ifall att man investerar för mycket på en gång och skulle därmed inte klara budget.

Investeringsprocessen har granskats under 2015 och har avrapporterats i en separat rapport.

Under 2015 har genomgång av anläggningsregistret fortsatt och i slutet av 2015 har merparten av anläggningsregistret fysiskt inventerats. Har inte lett till några större utrangeringar vilket är rimligt då större utrensning skedde redan under 2014.

Vi har stickprovisvis granskat större aktiveringar under året och kontrollberäknat avskrivningar utan anmärkning.

2.3 Sammanfattande bedömning

Vår bedömning är att balans- och resultaträkning ger en rättvisande bild av GSN:s ekonomiska ställning samt att bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. GSN tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att nämndens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Omsorgsnämnden
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Omsorgsnämnden (OSN) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Nämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I Nämndens balansräkning har vi främst valt att fokusera på kortfristiga skulder och då främst leverantörs- och interimsskulder, där vi ser största risken för materiella felaktigheter. Resultaträkningen har granskats analytiskt där avstämning mot budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för nämnden. Huvuddelen av nämndens intäkter är koncerninterna varför fokus har legat på motparts-avstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne-, inköps- och leverantörsfakturahantering som har rapporterats separat.

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	1 531,2	1 391,1	1 501,9	1 516,9
<i>varav internt</i>	<i>1 463,1</i>	<i>1 339,8</i>	<i>1 454,7</i>	<i>1 462,5</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	-1 347,9	-1 095,8	-1 289,8	-1 328,5
Personalkostnader	-42,7	-65,2	-46,8	-41,6
Lokalkostnader	-36,2	-34,8	-33,6	-37,1
Övriga kostnader (inkl avskr)	-136,4	-118,7	-131,7	-140,3
Summa kostnader	-1 563,1	-1 314,5	-1 501,9	-1 547,4
Verksamhetens nettokostnader	-31,9	76,6	0,0	-30,5
Finansnetto	-0,0	-0,0	0,0	0,0
Nettoreultat	-31,9	76,6	0,0	-30,5

Omorganisationen som har gjorts har inneburit förändringar i omfattning av nämndens verksamhet. Resultatet 2014 i ovanstående tabell är ett proforma resultat, dvs intäkter och kostnader är beräknade som att nämnden i nuvarande form fanns även 2014. I vår analys har fokus legat på jämförelse mot budget och prognos.

Nämnden redovisar ett underskott med ca 32 mkr, vilket främst har sin orsak i en utbyggnad av 21 platser i LLS Boenden för vuxna och äldre. Beslut om denna utbyggnad var inte taget när budgeten fastställdes och har inneburit ökade kostnader med 11 mkr jämfört med budget. En evakuering av ett boende på grund av skador på fastigheten har medfört mer-

kostnader främst i form av kostnader för ersättningslokaler. Avvikelserna mot budget förklaras också av volymökningar inom hemtjänsten som bl a har medfört ökade kostnader för hälso- och sjukvård och personlig omvårdnad.

Under 2015 har nämnden bl a påbörjat förändringar i upphandlingsmodell för upphandlingar i enlighet med lagen om offentlig upphandling (LOU) samt infört ny ersättningsmodell för serviceboende enligt LSS och boende stöd för att uppnå en ekonomi i balans 2016.

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	-31,9	76,6	0,0	-30,5
Politisk verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0
Vård och omsorg om funktionshindrade	-32,0	-11,2	0,0	-38,6
Varav vård & Omsorg, äldre	-104,7	0,0	0,0	0,0
Varav öppna insatser	0,0	15,7	-3,5	-1,4
Varav SoL och HSL	50,4	9,6	-38,5	-60,1
Varav LSS & LASS	22,2	-36,6	42,0	22,9
Arbetsmarknadsåtgärder	0,1	0,0	0,0	0,0
Diverse flyttade verksamheter sedan fg år	0,0	87,8	0,0	8,1

Avvikelsen mot budget inom vård och omsorg, LSS och LASS uppgår till ca 20 mkr och beror på utbyggnaden under året som beskrivits ovan.

Inom vård och omsorg, äldre är det främst volymökningar inom hemtjänsten som leder till ökade kostnader för hälso- och sjukvård, personlig assistans, boendestöd samt personlig omvårdnad.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	0,8	1,1
Fordran annan enhet	56,5	95,3
Kortfristiga fordringar	-6,6	-12,9
Summa tillgångar	50,7	83,4
Eget kapital och skulder		
Årets resultat	-31,9	-2,6
Summa eget kapital	-31,9	-2,6
Långfristiga skulder	0,8	3,2
Leverantörsskulder	42,5	56,6
Övriga skulder	39,4	26,2
Summa Skulder	82,7	86,0
Summa Eget kapital och Skulder	50,7	83,4

Balansomslutningen har minskat avsevärt jämfört mot föregående år vilket beror den genomförda omorganisationen.

I posten kortfristiga fordringar ingår periodiseringsposter. På kontot förutbetalda kostnader till leverantörer har fakturor bokförts som en negativ fordran istället för på ett skuldkonto. Summa totala tillgångar blir därmed lägre än vad de borde ha varit samtidigt som totala skulder också är lägre. Detta påverkar inte resultaträkningen då vi i vår periodiseringsgranskning säkerställt att intäkter och kostnader har tagits upp rätt period.

2.3 Sammanfattande bedömning

Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Omsorgsnämnden tillämpar korrekta principer för *värdering* av fordringar samt periodisering av intäkter och kostnader (utöver klassificeringen av interimsposter). Vi bedömer också att nämndens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Räddningsnämnden
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Räddningsnämnden är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Räddningsnämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner.

I nämndens balansräkning har vi valt att fokusera på materiella anläggningstillgångar där vi ser största risken för materiella felaktigheter. Nämndens resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot föregående år, budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för nämnden. Vår bedömning är att rutinerna är ändamålsenliga. Resultaträkningen har även granskats i den genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörfakturahanteringen som har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	198,9	195,4	199,1	198,8
<i>varav internt</i>	<i>136,7</i>	<i>137,0</i>	<i>136,7</i>	<i>136,7</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	-10,0	-9,0	-10,5	-10,4
Personalkostnader	-117,0	-113,9	-114,1	-117,3
Lokalkostnader	-33,9	-33,9	-35,3	-33,9
Övriga kostnader (inkl avskr)	-35,1	-34,6	-37,7	-35,6
Summa kostnader	-196,0	-191,4	-197,6	-197,2
Verksamhetens nettokostnader	2,9	4,0	1,5	1,6
Finansnetto	-1,1	-1,2	-1,5	-1,2
Nettoresultat	1,8	2,8	0,0	0,4

Periodens resultat uppgår till 1,8 mkr, vilket är 1,4 mkr bättre än augustiprognozen. Personalkostnaderna har ökat jämfört med föregående år och är 2,9 mkr högre än budgeterat. Ökningen jämfört med föregående år förklaras av den avtalsenliga ökningen med 2,9 %. I budgeten ingick vissa kostnadsbesparingar som inte fullt ut fick genomslag under året.

Nämnden har gjort investeringar för 20,2 mkr under året mot budgeterade 25,7 mkr. De lägre investeringarna har medfört lägre avskrivningar och räntekostnader med 1,5 mkr jämfört med budget.

Räddningsnämnden är en gemensam nämnd för Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner. Vi har i vår granskning inte noterat något som tyder på att felaktigheter i fördelningen av resultatet.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 för respektive kommun i jämförelse 2014.

Belopp i mkr Kommun	Utfall 2015	Utfall 2014
Uppsala	1,8	2,8
Tierp	0,29	0,44
Östhammar	0,30	0,46

I samband med bokslutsarbetet noterades att semesterlöneskulden var lägre än förväntat. Semesterlöneskulden hanteras centralt av staben för ekonomi och en fråga ställdes dit. Efter stängning av bokslutet har det konstaterats att semesterlöneskuld förändringen har bokförts på fel år. Kostnaden för 2015 är för låg med 0,6 mkr. Någon korrigerande av bokslutet kommer inte att ske men har tagits upp som ett särskilt ärende i nämnden för att informera samtliga kommuner. I nedanstående tabell redovisas korrigerat resultat när den rätta semesterlöneskuld förändringen är beaktad.

Belopp i mkr Kommun	Korrigerat resultat 2015	Utfall 2015	Utfall 2014
Uppsala	1,4	1,8	2,8
Tierp	0,21	0,29	0,44
Östhammar	0,22	0,30	0,46

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	64,4	54,3
Kundfordringar	3,8	1,8
Fordran annan enhet	12,6	15,6
Kortfristiga fordringar	3,7	1,0
Summa tillgångar	84,5	72,6
Eget kapital och skulder		
Årets resultat	1,8	2,8
Summa eget kapital	1,8	2,8
Långfristiga skulder	64,4	54,3
Leverantörsskulder	14,5	10,3
Övriga skulder	3,8	5,2
Summa skulder	82,7	69,8
Summa eget kapital och skulder	84,5	72,6

Vi har vid vår granskning av balansräkningen inte funnit några väsentliga fel. Materiella anläggningstillgångar har stämts av mot ajoudfört anläggningsregister och bedöms vara korrekt redovisade och värderade.

2.3 Sammanfattande bedömning

Det är vår bedömning att balans- och resultaträkning ger en rättvisande bild av nämndens ekonomiska ställning samt att bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Vi bedömer också att nämndens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Överförmyndarnämnden
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Överförmyndarnämnden (ÖFN) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Nämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

Överförmyndarnämnden är en gemensam nämnd för Uppsala, Heby, Knivsta, Tierp, Älvkarleby och Östhammars kommuner. Resultatet per kommun består av kostnaderna för överförmyndarförvaltningen samt kostnader för utbetalda arvoden. Kostnaderna för den gemensamma nämnden är uppdelade enligt en fördelningsnyckel, där invånarantalet i respektive kommun ligger till grund.

I nämndens balansräkning har vi främst valt att fokusera på övriga fordringar, där statsbidragsfordringar står för den största andelen. ÖFN:s resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot föregående år, budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare. Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	30,0	23,5	22,2	27,1
<i>varav internt</i>	14,3	13,8	14,3	12,3
Kostnader				
Köp av verksamhet	-1,6	-0,5	-0,8	-2,1
Personalkostnader	-27,2	-20,6	-19,9	-23,9
Lokalkostnader	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Övriga kostnader (inkl avskr)	-1,6	-1,6	-1,0	-1,2
Summa kostnader	-30,9	-23,2	-22,2	-27,8
Verksamhetens nettokostnader	-0,9	0,3	0,0	-0,7
Finansnetto	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoresultat	-0,9	0,3	0,0	-0,7

Antalet ensamkommande flyktingbarn har ökat markant jämfört med föregående år. Kostnaderna i form av t ex arvoden till gode män och tolkar har kunnat återsökas av Migrationsverket. Ökningen av intäkterna jämfört med föregående år, budget och prognos beror främst på dessa statsbidrag.

Även ökningen av personalkostnaderna är hänförlig till det ökningen av ensamkommande barn. Förutom arvoden till gode män har även timanställda anlåtats under hösten för att klara av att hantera den ökade mängden ärenden.

Kostnaderna för köp av stödverksamhet är högre än föregående år och budget. Det är kostnader för den gemensamma stabsorganisationen. I samband med att budgeten upprättades var inte alla kostnader för stabsorganisationen kända och föregående år redovisades en del av dessa kostnader som personalkostnader.

Under 2015 har en ny fördelningsnyckel tillämpats. Gemensamma kostnader fördelas utifrån denna fördelningsnyckel enligt följande; Uppsala kommun 72,2 %, Heby kommun 6,2 %, Tierp kommun 7,0 %, Knivsta kommun 3,9 % Älvkarleby kommun 3,2 % och Östhammar kommun 7,5 %.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 för respektive kommun i jämförelse 2014.

Belopp i mkr Kommun	Utfall 2015	Utfall 2014
Uppsala	-0,62	0,31
Heby	-0,05	0,52
Knivsta	-0,03	-0,03
Tierp	-0,06	0,07
Älvkarleby	-0,03	0,18
Östhammar	-0,06	0,25

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	0,4	0,5
Kundfordringar	0,3	0,1
Kortfristiga fordringar	8,2	2,4
Summa tillgångar	8,9	3,0
Eget kapital och skulder		
Årets resultat	-0,9	0,3
Summa eget kapital	-0,9	0,3
Långfristiga skulder	0,4	0,5
Skuld till annan enhet	5,9	0,1
Leverantörsskulder	0,2	0,1
Övriga skulder	3,3	2,0
Summa skulder	9,8	2,7
Summa eget kapital och skulder	8,9	3,0

Kortfristiga fordringar består främst av statsbidragsfordringar. Nämnden har återsökt samtliga kostnader till och med december 2015, men det tar längre tid innan Migrationsverket gör utbetalningar jämfört med föregående år.

2.3 Sammanfattande bedömning

Vår bedömning är att balans- och resultaträkningen ger en rättvisande bild av nämndens ekonomiska ställning samt att bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Nämnden tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att nämndens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Arbetsmarknadsnämnden
Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Arbetsmarknadsnämnden AMN är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Nämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I balansräkning har vi främst valt att fokusera på korta fordringar inklusive interimsfordringar där vi ser största risken för materiella felaktigheter. Arbetsmarknadsnämndens resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot, budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för nämnden.

Huvuddelen av nämndens intäkter är koncerninterna varför fokus har legat på motpartsavstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat. Vi har även hämtat stöd från vår genomgång och testning av försystemet Extens som också rapporteras separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	686,2	749,1	664,5	676,0
<i>varav internt</i>	<i>573,9</i>	<i>621,2</i>	<i>568,6</i>	<i>572,3</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	152,3	220,2	138,6	144,5
Personalkostnader	190,6	220,8	196,9	190,7
Lokalkostnader	16,3	16,8	16,0	13,7
Övriga kostnader (inkl avskr)	325,4	312,4	313,0	327,0
Summa kostnader	684,7	770,2	664,5	675,9
Verksamhetens nettokostnader	1,5	-21,0	0,0	0,1
Finansnetto	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoresultat	1,5	-21,0	0,0	0,1

Omorganisationen som har genomförts inom kommunen har inneburit förändringar i omfattning av nämndens verksamhet. Resultatet 2014 i ovanstående tabell är ett proforma resultat, dvs intäkter och kostnader är beräknade som att nämnden i nuvarande form fanns även 2014. I vår analys har fokus legat på jämförelse mot budget och prognos.

Nämnden har högre intäkter och kostnader än budget och prognos främst beroende på ett ökat flyktingmottagande. Kommunen erhåller särskilda statsbidrag från Migrationsverket för att täcka de ökade kostnaderna.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	1,5	-21,0	0,0	0,1
Politisk verksamhet	-0,4	0,1	0,0	-0,5
Infrastruktur, stadsutv.m.m.	0,3	0,4	0,2	0,4
Fritid och kultur m.m.	0,3	0,4	0,0	0,4
Kommunal vuxenutbildning	6,0	15,0	9,5	12,1
Individ- och familjeomsorg	-15,5	-30,6	-22,2	-22,6
Flyktingmottagande	0,0	14,2	0,6	0,3
Arbetsmarknadsåtgärder	10,9	3,2	11,9	10,2
Övrig vuxenvård	0,0	-11,3	0,0	0,0
Kommunledning och gemensam verksamhet	0,0	-12,3	0,0	0,0

Kommunal vuxenutbildning redovisar ett resultat med 6 mkr. Resultatet är 3 mkr lägre än budget och 6 mkr lägre än prognosen. Avvikelsen mot prognosen beror på ökade kostnader för svenska för invandrare (SFI). Besked om statsbidrag från Skolverket har dröjt, vilket har medfört att regeringens beslut om extra satsningar inte har kunnat utnyttjas fullt ut. Alla vuxenutbildningar har inte kunnat starta då beslut om tilldelning kom så sent på året.

Inom Individ och familjeomsorg redovisas fortsatt ett underskott, men underskottet är ca 7 mkr lägre än budget och prognos. Ekonomiskt bistånd till nyanlända ingår inte i denna verksamhet, utan ingår i verksamhet Flyktingmottagande. Intäkterna har ökat med 18 mkr jämfört med tidigare år beroende på nya budgeteringsprinciper, samtidigt som kostnaderna för försörjningsstöd endast har ökat med ca 1,3 mkr.

Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	2,2	1,8
Kundfordringar	1,1	16,8
Fordran annan enhet	8,4	78,0
Kortfristiga fordringar	9,9	1,9
Summa tillgångar	21,6	98,5
Eget kapital och skulder		
Årets resultat	1,5	0,6
Summa eget kapital	1,5	0,6
Långfristig skuld till annan enhet	2,2	1,4
Leverantörsskulder	10,7	86,6
Övriga skulder	7,2	9,8
Summa Skulder	20,1	97,9
Summa eget kapitaloch skulder	21,6	98,5

Balansomslutningen har minskat avsevärt jämfört mot föregående år vilket beror den genomförda omorganisationen.

Posten kortfristiga fordringar består till stor del av statsbidragsfordringar från Migrationsverket. Nämnden har återsökt nedlagda kostnader men på grund av lång handläggningstid hos Migrationsverket har inte betalning erhållits.

Minskningen av kundfordringar och leverantörsskulderna jämfört med föregående år beror på omorganisationen. Den största delen av dessa poster avsåg fordringar och skulder kopplade till gymnasieutbildningen som inte ingår i denna nämnd 2015.

Vi har även granskat att nämnden har hanterat periodisering av intäkter och kostnader korrekt genom att göra stickprovsgranskning av större poster kring bokslutsdatum utan att notera några avvikelser.

Vår bedömning är att balansräkningen ger en rättvisande bedömning av nämndens ekonomiska ställning per 2015-12-31.

2.2 Sammanfattande bedömning

Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Nämnden tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att nämnden resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Äldrenämnden

Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Äldrenämnden (ÄLN) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Nämndens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I balansräkning har vi främst valt att fokusera på interimfordringar och leverantörsskulder där vi ser största risken för materiella felaktigheter. Äldrenämndens resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare. Huvuddelen av nämndens intäkter är koncerninterna varför fokus har legat på motpartsavstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	1 889,6	2 073,5	1 869,7	1 878,4
<i>varav internt</i>	1 703,8	1 903,0	1 698,2	1 697,3
Kostnader				
Köp av verksamhet	1 584,3	1 661,5	1 563,9	1 586,9
Personalkostnader	72,8	86,5	83,0	73,7
Lokalkostnader	142,4	148,0	147,8	152,0
Övriga kostnader (inkl avskr)	77,7	41,7	74,4	68,1
Summa kostnader	1 877,2	1 937,7	1 869,2	1 880,7
Verksamhetens nettokostnader	12,4	135,8	0,5	-2,3
Finansnetto	-0,6	-0,4	-0,5	-0,6
Nettoresultat	11,8	135,4	0,0	-2,9

Nämndens verksamhet har påverkats av den genomförda omorganisationen. Resultatet 2014 i ovanstående tabell är ett proforma resultat, dvs intäkter och kostnader är beräknade som att nämnden i nuvarande form fanns även 2014. I vår analys har fokus legat på jämförelse mot budget och prognos.

Nämnden redovisar ett positivt resultat för räkenskapsåret med totalt 11,8 mkr vilket är 14,7 mkr bättre än prognos.

Intäkterna är 11,2 mkr högre än prognosen och ca 20 mkr högre än budget. Det är främst intäkter från brukare som har ökat. Antalet beviljade timmar inom hemtjänsten har minskat med ca 17 % från januari till december vilket delvis förklarar varför båda intäkter och kostnader är lägre än föregående år.

Den positiva avvikelsen jämfört med budget och prognos förklaras främst av lägre kostnader avseende personal och lokal. Nämndens lokalkostnader har minskat med ca 5,5 mkr. En genomlysningar av lokalkostnaderna har genomförts som har medfört lägre kostnader. Ett flertal tjänster har medvetet vakanshållits för att hålla personalkostnaderna nere. Nämnden har också haft svårt att rekrytera nya socionomer, vilket är en annan orsak till de lägre personalkostnaderna.

Köp av verksamhet är i nivå med prognos men överstiger budget, vilket beror på högre kostnader för den gemensamma stabsorganisationen.

Under året har nämnden tagit över inventarier från fyra enheter som tidigare tillhört Kosmo. Avskrivningstiden på dessa inventarier har visat sig vara för lång. En inventering har gjorts för att säkerställa vilka inventarier som fortfarande har ett värde och vilka inventarier som ska tas ur anläggningsregistret. Resultatet har påverkats med en kostnad med 6,1 mkr för dessa inventarier. Verksamheten Omtanken har lagts ned under året, vilket har inneburit en kostnadsminskning.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	11,8	135,4	0,0	-2,9
Politisk verksamhet	0,1	0,4	0,0	0,0
Vård och omsorg om äldre och funktionshindrade	11,7	135,0	0,0	-2,9
Varav öppna insatser	-0,8	3,3	-10,3	-2,4
Varav SoL och HSL	12,5	131,7	10,3	-0,6

Verksamheten öppna insatser gör ett negativt resultat om 0,8mkr, detta ska jämföras med det budgeterade negativa resultatet om 10,3mkr. I budgeten ingick kostnader för tekniskifte av larm med 4 mkr, som inte har genomförts under 2015. I budgeten ingick även en kostnad med 2,1 mkr för att renovera restaurangen på Karl-Johangården. Denna renovering har heller inte genomförts. Kostnaderna för både seniorrestauranger och träffpunkter har varit lägre än budgeterat, vilket har inneburit en positiv påverkan på resultatet med 3 mkr. Avvikelsen mellan utfall och prognos för verksamheten öppna insatser uppgår till 1,6 mkr vilket främst förklaras av att verksamhetsområdet har skjutit upp rekrytering av tjänster.

Verksamhetsområdet SoL och HSL redovisar ett positivt resultat med 12,5 mkr, vilket är 2,2 mkr bättre än budget och 13,1 mkr bättre än prognos. I budgeten ingick kostnader för 72 platser för korttidsboenden men endast 54 platser har utnyttjats. I budgeten fanns också kostnader för ett nytt LOV boende som skulle tas i drift från och med december men då öppnandet av detta boende har skjutits fram till mars 2016 så har inga kostnader belastat 2015. Tillsammans har detta inneburit en positiv avvikelse för resultatet om 25 mkr.

Hemtjänsten/hemsjukvården redovisar samtidigt ett resultat som är ca 24,5 mkr sämre än budget. Kostnadsanpassningar inom hemvården har inte gett önskad effekt. Antalet beviljade hemtjänsttimmar har minskat men samtidigt har kostnaderna för delegerad hälsa- och sjukvård inom hemsjukvården ökat. Ett arbete pågår för att hitta möjliga kostnadsanpassningsåtgärder inom hemsjukvården.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	21,6	24,2
Kundfordringar	23,8	37,2
Fordran annan enhet	150,9	135,4
Kortfristiga fordringar	-51,4	-44,2
Summa tillgångar	144,9	152,6
Eget kapital och skulder		
Årets resultat	11,8	0,0
Summa eget kapital	11,8	
Långfristig skuld till annan enhet	21,6	49,5
Leverantörsskulder	41,3	41,2
Övriga skulder	70,1	61,9
Summa Skulder	133,1	152,6
Summa eget kapital och skulder	144,9	152,6

Förändring mot föregående år i balansräkningen avser främst att långfristig skuld till annan enhet har minskat och motsvarar nu det bokförda värdet på de materiella anläggningstillgångarna.

De övriga skulderna avser förutbetalda statsbidrag för olika pågående projekt riktade mot äldreården samt upplupna kostnader för äldreården i december.

I posten kortfristiga fordringar ingår periodiseringsposter. På kontot förutbetalda kostnader till leverantörer har fakturor bokförts som en negativ fordran istället för på ett skuldkonto. Summa totala tillgångar blir därmed lägre än vad de borde ha varit samtidigt som totala skulder också är lägre. Detta påverkar inte resultaträkningen då vi i vår periodiseringsgranskning säkerställt att intäkter och kostnader har tagits upp rätt period.

2.3 Sammanfattande bedömning

Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Äldrenämnden tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar samt periodisering av intäkter och kostnader (utöver klassificeringen av interimsposter). Vi bedömer också att nämndens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Styrelsen för Vård och
omsorg

Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Styrelsen för Vård och omsorg är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Styrelsens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde.

I balansräkningen har vi främst valt att fokusera på kortfristiga fordringar och övriga skulder. Resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för Vård och omsorg.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat. Vi har även hämtat stöd från vår genomgång och testning av försystemet Extens som också har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	1 843,6	1 776,6	1 854,7	1 815,2
<i>varav internt</i>	<i>1 657,9</i>	<i>1 591,6</i>	<i>1 679,9</i>	<i>1 642,4</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	47,7	52,0	46,5	45,5
Personalkostnader	1 554,3	1 494,3	1 583,4	1 552,4
Lokalkostnader	61,9	59,4	59,6	62,3
Övriga kostnader (inkl avskr)	156,6	127,0	159,9	159,5
Summa kostnader	1 820,5	1 732,8	1 849,4	1 819,7
Verksamhetens nettokostnader	23,1	43,7	5,3	-4,5
Finansnetto	-0,2	-0,4	-0,3	-0,2
Nettoresultat	22,9	43,3	5,0	-4,7

Omorganisationen som har genomförts har inneburit förändringar i omfattning av Vård och omsorgs verksamhet. Resultatet 2014 i ovanstående tabell är ett proforma resultat, dvs intäkter och kostnader är beräknade som att nämnden i nuvarande form fanns även 2014. I vår analys har fokus legat på jämförelse mot budget och prognos.

Intäkterna är lägre än budget men högre än prognos. Några verksamheter har lagts ned eller övergått till andra utförare, t ex Omtanken och Tunåsen. Intäkterna har påverkats negativt med 15 mkr jämfört med budget.

I prognosen ingick inte övertagandet av fyra äldreboende från Norlandia (före detta Kosmo). Tre nya boenden för ensamkommande barn/flyktingar har också startats och driften av två

gruppboheter övertogs i slutet av året. De tillkommande verksamheterna har medfört ytterligare intäkter med 23,9 mkr.

Vid övertagandet av de fyra äldreboendena framkom stora brister på boendena som har medfört tillkommande kostnader och totalt redovisar verksamheterna ett negativt resultat med 1 mkr.

Personalkostnaderna är lägre än budgeterat. Jämfört med både prognos och budget har det varit fler medarbetare som har varit under 26 år respektive äldre än 65 år. Kostnaderna för PO-pålägget har varit ca 2 mkr lägre än budget och prognos. Lönekostnaderna understiger prognosen med 8 mkr. Det förklaras med att staberna har färre medarbetare och att vissa enheter arbetat intensivt med en personalöversyn som bidragit till effektiviseringar och lägre lönekostnader.

PO- pålägg fördelas inom Uppsala kommun utifrån en förenklad modell. Fördelningen innehåller avsättning för pensioner med 5,5 procentenheter vilket är samma procentsats som tidigare år. Vård och Omsorg har idag en personal med lägre inkomster och därmed lägre procentuella pensionsavsättningar än den schablon som Uppsala kommun tillämpar i fördelningen av kostnaden. Vård och Omsorg uppskattar att deras resultat kan ha belastats med upp till 11 mkr för höga kostnader. Detta har framförts till kommunledningen för att få tillstånd en ändrad fördelningsprincip till kommande bokslut.

Kostnaderna för köp av verksamhet är högre än både budget och prognos. Kostnaderna för de gemensamma staberna och IT överstiger budget med ca 5,6 mkr.

En annan förklaring till den positiva resultatavvikelsen är att många satsningar och aktiviteter skjutits på framtiden, t ex har satsningar kring välfärdsteknik och e-hälsa skjutits på framtiden. Det har också varit färre medarbetare i staberna än budgeterat vilket har medfört lägre kostnader.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse med utfall 2014 samt budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Nämnden totalt	22,9	43,3	5,0	-4,7
Vård och omsorg	4,6	-9,7	-7,7	-5,9
Socialpsykiatri & socialt stöd	22,7	23,2	15,7	17,0
Assistans	23,4	29,5	12,1	16,5
Rehab, Hälsa och sjukvård	-0,1	0,2	0,0	-1,0
Arbete & Bostad	-5,5	-5,2	-15,2	-11,1
Äldreboende, vård & hälsa	-0,5	7,7	3,2	-0,8
Hemvård & kvarboende	-21,8	-8,7	-3,2	-19,4

Inom Assistans har volymerna varit högre än budgeterat. I prognosen gjordes även en försiktig bedömning av ersättningarna från Försäkringskassan, då det fanns en eftersläpning av redovisning och rapportering till Försäkringskassan.

Hemvården har haft både lägre volymer och produktivitet jämfört med budget och prognos. Kostnaderna för personal har inte minskat i samma omfattning som intäkterna. Uppstarts- och omställningskostnaderna för övertagandet av nya verksamheter under året har medfört kostnader med 6,7 mkr mer än budgeterat. Det har också varit brist på legitimerad personal och personal har därför hyrts in från bemanningsföretag vilket har medfört högre kostnader med 6,4 mkr.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	8,0	20,6
Reservdelsförråd	11,4	11,5
Kundfordringar	17,4	136,2
Fordran på annan enhet		132,0
Kortfristiga fordringar	40,1	5,5
Kassa och bank	0,4	0,3
Summa tillgångar	77,3	306,1
Eget kapital och skulder		
Balanserat resultat	-60,7	-42,3
Årets resultat	22,9	-18,4
Summa eget kapital	-37,8	-60,7
Långfristiga skulder	8,0	185,1
Skuld till annan enhet	36,6	0,0
Leverantörsskulder	16,3	96,2
Övriga skulder	54,2	85,3
Summa skulder	115,1	366,6
Summa eget kapital och skulder	77,3	306,1

Vi har vid vår granskning av balansräkningen inte funnit några väsentliga fel. Minskningen av balansomslutning beror på den genomförda omorganisationen.

Posten kortfristiga fordringar består till största del av fordringar på Omsorgsnämnden och Äldrenämnden. Interna mellanhavanden stäms av mot motpart och vi har bedömt att rutinen för avstämning av interna mellanhavanden fungerar tillfredsställande. Minskningen av kundfordringar och leverantörsskulder jämfört med föregående år beror på omorganisationen.

Vi har även granskat att nämnden har hanterat periodisering av intäkter och kostnader korrekt genom att göra stickprovsgranskning av större poster kring bokslutsdatum utan att notera några avvikelser.

2.3 Sammanfattande bedömning

Vår bedömning är att balansräkningen och resultaträkningen ger en rättvisande bild. Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Styrelsen tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att styrelsens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Granskningsrapport

Helene Westberg
Mars 2016

Granskning av årsbokslut 2015

Styrelsen för teknik och
service

Uppsala kommun

1 Inledning

Vår granskning av Styrelsen för teknik och service (STS) är en del av granskningen av kommunens årsredovisning. Styrelsens analys av verksamheten består av årets utfall i jämförelse med föregående år samt budget och prognos för året. Analysen innehåller information om händelser av betydelse för såväl resultatutfall som för verksamhetsutveckling samt analys per verksamhetsområde/enhet.

I STS balansräkning har vi främst valt att fokusera på kundfordringar och leverantörsskulder där vi ser största risken för materiella felaktigheter. STS resultaträkning har granskats analytiskt där avstämning mot budget och prognos har skett. Väsentliga avvikelser har följts upp genom intervju med företrädare för STS. Huvuddelen av STS intäkter är koncerninterna varför fokus har legat på motpartsavstämningar. Vår bedömning är att rutinerna för denna hantering är ändamålsenliga.

Resultaträkningen har även granskats i samband med genomgång och testning av den interna kontrollen i väsentliga processer såsom löne- och inköps/leverantörsfakturahanteringen som har rapporterats separat.

2 Granskningsresultat

2.1 Resultatanalys

I nedanstående tabell redovisas resultatutfall för 2015 jämfört med utfall 2014 samt budget och prognos för helåret.

Resultaträkning mkr	Resultat 2015	Resultat 2014	Budget 2015	Prognos 2015
Verksamhetens intäkter	967,7	1 158,6	939,5	940,0
<i>varav internt</i>	<i>915,4</i>	<i>1 116,7</i>	<i>890,5</i>	<i>886,8</i>
Kostnader				
Köp av verksamhet	-189,3	-281,4	-233,3	-177,4
Personalkostnader	-378,4	-427,9	-363,8	-374,5
Lokalkostnader	-38,1	-39,4	-33,6	-46,6
Övriga kostnader (inkl avskr)	-332,4	-387,1	-295,0	-314,4
Summa kostnader	-938,2	-1 135,8	-925,7	-912,9
Verksamhetens nettokostnader	29,5	22,8	13,8	27,1
Finansnetto	-0,8	-0,9	-0,9	-0,8
Nettoresultat	28,7	21,9	12,9	26,3

Omorganisationen som har gjorts har inneburit förändringar i omfattning av STS verksamhet. Resultatet 2014 i ovanstående tabell är utfallet från föregående år och omfattar den organisation som fanns då. Resultatet är inte jämförbart med utfallet 2015. Vår analys har därför fokuserats på jämförelse mot budget och prognos.

STSS resultatutfall för 2015 är bättre än budget men i nivå med prognos. Intäkterna blev högre än budgeterat samtidigt som förändringar i organisationen har medfört samordningsvinster. Bland annat har driftsuppdrag samlats i en avdelning vilket inneburit en effektivare fördelning av personal och bättre lönsamhet.

Att omsättningen överstiger prognos med 27,7 mkr förklaras av mer kommunintern extra-jobb inom drift, entreprenad och måltidsservice under hösten än vad som prognosticerats. Externa intäkter i nivå med budget och prognos.

STS personalkostnader överstiger prognos med 3,9 mkr och beror huvudsakligen på att gräsklippning av kommunens gräsytor har tagits över från annan nämnd. Gräsklippningen har till största del skötts av timanställda och är en kostnad som inte togs hänsyn till vid upprättande av prognos.

Lokalkostnader omfattar även utvändigt skötsel av många av kommunens lokaler och är inte bara hyror. Utfallet blev 8,5 mkr lägre än prognos och beror till stor del på att vädret under 2015 var väldigt mildt.

I nedanstående tabell redovisas utfall 2015 i jämförelse budget och prognos per verksamhetsområde.

Belopp i mkr	Utfall 2015	Budget 2015	Prognos 2015
STS totalt	28,7	12,9	26,3
Service	1,3	-6,2	2,9
Entreprenad	5,2	8,5	8,1
Drift	21,6	12,7	19,3
Måltidsservice	4,5	0,5	0,5
Gemensam utveckling	-3,9	-2,6	-4,5

Avdelning drift redovisar ett resultat med 21,6 mkr. Enheten har fått många extrauppdrag under året inom gata, park och fastighet, som har klarats av med befintliga medarbetare. Mild höstväder har lett till mycket extrauppdrag samtidigt som inköp från underentreprenörer (UE) har setts över.

Entreprenad avser huvudsakligen utförda tjänster internt inom kommunen och har presterat något under budget och prognos. Trots ökad försäljning har utfallet blivit något lägre än budget och prognos vilket bland annat beror på högre UE-kostnader men också att snickeri- och smidesverksamheten gått sämre än väntat.

Måltidsservice har redovisar ett bättre resultat än budget/prognos tack vare fler vårdboenden samt evakueringsboenden flyktingar samtidigt som enheten har visat på bättre effektivitet med befintlig personal.

2.2 Balansräkning

I nedanstående tabell redovisas utgående balanser 2015-12-31 jämfört med 2014-12-31.

Belopp i mkr	2015-12-31	2014-12-31
Tillgångar		
Materiella anläggningstillgångar	31,3	48,9
Långfristiga fordringar	6,7	6,6
Lager	4,8	6,7
Kundfordringar (externa)	6,9	8,7
Fordran annan enhet	0	256,0
Kortfristiga fordringar	72,6	1,5
Summa tillgångar	122,3	328,4
Eget kapital och skulder		
Balanserad vinst	0	156,7
Årets resultat	28,7	21,9
Summa eget kapital	28,7	178,6
Avsättningar	11,0	11,4
Långfristig skuld	3,5	5,3
Leverantörsskulder (externa)	44,1	62,4
Skuld till annan enhet	22,2	58,2
Övriga skulder	12,8	12,5
Summa Skulder	93,6	149,8
Summa eget kapital och skulder	122,3	328,4

Förändring mot föregående år i balansräkningen förklaras främst av minskningen av fordran på annan enhet. Den tidigare balanserade vinsten har flyttats till Finans-förvaltningen och minskat fordran på annan enhet.

Materiella anläggningstillgångar har minskat då årets anskaffningar har varit lägre än avskrivningarna och är en effekt av att bland annat IT-avdelningen har flyttats till annan nämnd.

2.3 Sammanfattande bedömning

Vår bedömning är att balansräkningen och resultaträkningen ger en rättvisande bild. Bokslutsdokumentationen håller en tillfredsställande standard. Styrelsen tillämpar korrekta principer för värdering av fordringar och periodisering av intäkter och kostnader. Vi bedömer också att styrelsens resultatanalys är tillfredsställande ur ett finansiellt perspektiv.

Till årsstämman i Uppsala Stadshus AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Stadshus AB:s (org.nr 556500-0642) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC.

Granskningen visar att bolaget arbetar enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den

Cecilia Hamenius
Lekmannarevisor

Pradip Datta
Lekmannarevisor

Till årsstämman i Uppsala Stadshus AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Stadshus AB:s (org.nr 556500-0642) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC.

Granskningen visar att bolaget arbetar enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den

Cecilia Hamenius
Lekmannarevisor

Pradip Datta
Lekmannarevisor

Lekmannarevision - Uppsala Stadshus AB

Mars 2016

Granskning 2015

- Uppföljning av noteringar lekmanrevision föregående år.
- Granskning av bolagsstyrning.
- Granskning av investeringsprocessen.
- Granskning av att bolagen följer offentlighetsprincipens regelverk.
- Granskning av styrelsearbetet.

Granskning 2015

- Lekmannarevisionen har genomfört granskning i dotterbolag och i förekommande fall dotterdotterbolag.
- Rapportering från lekmannarevisionen har skett i samband med slutrevisionsmöten i respektive bolag. Skriftlig rapport har lämnats från lekmannarevisorernas biträde.
- Granskningsrapporter från respektive lekmannarevisor undertecknas.
- I bifogad presentation återfinns noteringar från lekmannarevisionens granskning av USAB (Uppsala Stadshus AB) samt vissa generella noteringar för koncernen. För specifika noteringar från granskningen av dotterbolagen hänvisas till separat upprättade rapporter.

Noteringar från granskningen

Granskningsområde	Notering
<p>Granskning av bolagsstyrning i ett koncernperspektiv. Granskningen har avrapporterats i granskningsrapport till kommunrevisionen. Granskningen syftade till att övergripande klargöra hur de formella och i vissa fall informella beslutsvägarna ser ut och hur styrningen sker mot kommunfullmäktiges mål.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Övergripande struktur på styrdokumenterna bedöms ändamålsenlig. Otydlighet beträffande övriga policydokument. • Genomfört projekt för bolagsstyrning har bedrivits på ett ändamålsenligt sätt. • Gränsen mellan den formella styrningen och den informella styrningen behöver diskuteras och tydliggöras. • Vikten av att ha kompetens och tillräckliga resurser på Uppsala Stadshusnivå har lyfts fram. • Samordningsdirektiv finns på övergripande nivå. Utredning bör ske avseende gemensamma ekonomi- och personalsystem. • Väl fungerande rapporteringsrutiner. Förbättringsmöjligheter beträffande rapportering av kassaflöden och större investeringsprojekt. • Bolagsstyrningsrapport som omfattar rapportering kring om bolagens verksamhet bedrivits inom ramarna för det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Underlag till kommunstyrelsen enligt kommunallagen 6 kap 1§. • Styrelseutbildning och styrelseutvärdering.

Noteringar från granskningen

Granskningsområde	Notering
<p>Investeringsprocessen i Uppsala kommun. Riktlinjer och rutiner för styrning/kontroll av större investeringsprojekt och riskområden. Granskningen har avrapporterats i granskningsrapport till kommunrevisionen.</p>	<p>Större delen av planerade investeringar ligger inom bolagskoncernen. För 2016 totalt 3.016 mkr varav inom bolagskoncernen 2.857 mkr.</p> <p>Fallstudie i form av investeringsprojekt inom Uppsala Kommun Skolfastigheter AB:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investeringsprocessen bedöms fungera • Stora avvikelser i vårt stickprov, utfall betydligt lägre än budget, Malmvågens förskola och Sävja kulturcentrum, total avvikelse 35,4 mkr (25%). <p>Övriga noteringar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nuvarande övergripande regelverk alltför fragmentariskt. Roller och ansvar bör tydliggöras. • Specifika riskbedömningar beträffande investeringsprocessen bör övervägas. • (Kommunstyrelsens verksamhetsplan bör utvecklas.) • (Kommunstyrelsens behandling av investeringsverksamheten är inte tillfredställande).

Noteringar från granskningen

Granskningsområde	Notering
Uppföljning av noteringar lekmannarevision föregående år.	Uppföljning har skett av noteringarna och vår bedömning är att åtgärder vidtas av bolagen utifrån noterade brister/förbättringsområden.
Granskning av investeringsprocessen i dotterbolagen.	<p>Förstärkning av den interna kontrollen kopplat till investeringar har noterats för följande bolag, (dokumenterade rutiner, it-stöd, efterkalkyler mm):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppsala Parkerings AB • Uppsala Kommuns Fastighets AB • Uppsala Kommuns Skolfastigheter AB • Uppsala Kommuns Industrihus AB • Uppsala Kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB • Uppsala Kommuns Förvaltningsfastigheter AB <p>Stora skillnader mellan budgeterade investeringar och utfall har noterats för bl a Uppsala Kommun Sport- och rekreationsfastigheter, Uppsala Kommuns Industrihus AB och Uppsala Kommuns Förvaltningsfastigheter AB.</p>

Noteringar från granskningen

Granskningsområde	Notering
Granskning av offentlighetsprincipens regelverk.	<p>Skillnad i rutiner och hantering finns beträffande bolagen. Överlag finns fungerande och dokumenterade rutiner. Översyn pågår i några av bolagen.</p> <p>Vid granskningen noterades ett behov av förstärkning hos följande bolag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uppsala Stadsteater AB • Uppsala Kommuns Skolfastigheter AB • Uppsala Kommun Industrihus AB • Uppsala Kommuns Förvaltningsfastigheter AB
Uppföljning av bolagisering av verksamhetsfastigheter.	<p>Bolagisering genomfördes i syfte att effektivisera fastighetsförvaltningen och få en rationellare hantering. Kostnaderna för verksamheten fick ej öka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen gemensam uppföljning har skett. • Bolagen (Uppsala Kommuns Skolfastigheter AB, Uppsala Kommuns Förvaltningsfastigheter AB, Uppsala Kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB) anser att förbättringar skett dock kan man inte göra jämförelser på fastighetsnivå.

Noteringar från granskningen

Granskningsområde	Notering
Övrigt	Destination Uppsala AB saknar formell internkontrollplan. Fyrishov AB lyfter fram att uppdragsavtalet inte är samordnat med ägardirektivet.

Till årsstämman i Uppsala Kommuns Industrihus AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommuns Industrihus AB:s (org.nr 556162-6606) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Lars-Olof Lindell
Lekmannarevisor

Cecilia Hamenius
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Kommuns Industrihus AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Investeringsprocessen

Bolaget har dokumenterat en beskrivning över utgifter i samband med underhåll och investeringar, ”Processbeskrivning projektkalkyl och investering”. Processbeskrivningen har arbetats fram under slutet av 2015. Av beskrivningen framgår tydligt vad som ska göras rent administrativt vid projektstart, prognoser och avslut. Av attestinstruktionen framgår vilka beloppsgränser som gäller vid investeringar och projekt. Investeringar mellan 200 tkr och 5 000 tkr kräver attest av VD på särskild blankett. Investeringar över 5 000 tkr per år och fastighet kräver styrelsebeslut.

Bolagets totala investeringsbudget för år 2015 uppgår till 127,2 mkr och 105,5 mkr har förbrukats. Anledningen till att beslutad budget inte använts fullt ut är enligt bolaget att de inte hunnit med allt som planerats och att projekt har förskjutits i tid på grund av ändrade prioriteringar samt i vissa fall i väntan på beslut från myndigheter och andra intressenter.

2.1 Finansiering av investeringen

I samband med att bolaget lägger budgeten ses även finansieringen för budgeterade investeringar över. Detta görs på en övergripande nivå och ej på projektnivå och kan mer liknas med en likviditetsprognos. Denna översyn görs av VD och administrativ chef.

2.2 Förkalkyler och förarbeten

Bolaget uppger att de löpande följer omvärlden och Uppsala i synnerhet för att veta hur framtidskontor ser ut, hur Uppsala utvecklas på sikt och hur det kan påverka bolaget.

Investeringsplaner görs och rapporteras för fyra år framåt i samband med ”Mål och budget”, dessa planer är på en aggregerad nivå och bakom dessa ska finnas projektledarens mer detaljerade beräkningar.

Två olika modeller används för att göra förkalkyler en byggherrekostnadskalkyl som innehåller mer schabloner samt en modell som i ett tidigt stadie ska visa hur investeringen ska bokföras. Bakom båda dessa ska det finnas en detaljerad beräkning av projektledaren. Någon gemensam mall för de detaljerade beräkningarna finns inte.

Beräkningarna på en aggregerad nivå är underlaget till investeringsbeslutet.

2.3 Uppföljning och efterkalkyler

För att löpande följa projektet ska avstämningar ske mellan projektledaren och ekonomiavdelning minst 5 ggr/ år. Vid avstämningen görs uppföljning av ekonomiskt utfall mot budget/projektkalkyl. I de fall prognosen visar att investeringen kommer att överstiga godkänt investeringsbelopp ska ett nytt investeringsbeslut hämtas in.

När projektet är avslutat ska en efterkalkyl göras där slutkostnaden följs upp mot förkalkylen och investeringsbeslutet. Avvikelser ska kommenteras och om slutkostnaden är större än investeringsbeslutet ska VD godkänna differensen.

2.4 Granskade projekt

För att verifiera att bolaget följer de rutiner och processer de fastställt har fyra projekt som avslutat under 2015 valts ut för granskning. Ytterligare ett har valts ut för att säkerställa att projektuppföljningar görs på nu pågående projekt. Granskade projekt är:

Projekt 1506, hyresgäst Anpassning i Eke ca 4 mkr. Projektet synes följt gällande process.

Projekt 1508, kylanläggning, ursprunglig budget och investeringsbeslut uppgår till 550 tkr. Tilläggsbeslut på kostnader upp till 816 tkr finns. Slutkalkyl visar att kostnaderna slutade på 839 tkr, slutkalkylen attesterad av VD enligt gällande process.

Projekt 1418 ledbelysning. Utfallet på projektet blev 2 899 tkr och ett investeringsbeslut finns på detta belopp. Inledningsvis var budgeterad kostnad mycket lägre pga att en underkonsult räknat fel. Enligt gällande process har bolaget fattat nytt investeringsbeslut när det i uppföljningar visar sig att kalkylerna inte kommer att hålla. Någon efterkalkyl finns dock inte.

Projekt 1406 takarbeten. Utfallet överskred ursprunglig budget med 49 tkr (649 tkr jmf 600 tkr i budget). Nytt investeringsbeslut finns men däremot inte en efterkalkyl.

Projekt 1311 grundförstärkning och projektkostnader för ombyggnation. Tilläggsbeslut finns men ej dokumenterade uppföljningar. Projektet ännu ej avslutat.

2.5 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har en bra processbeskrivning över investeringsverksamheten, beskrivningen har arbetats fram under slutet av 2015 varför inte alla projekt följt processen under året.

Något gemensamt förkalkylprogram och projektledningssystem finns inte. Med tanke på de stora volymer som bolaget investerar för årligen skulle ett program underlätta uppföljning och dokumentation av investeringar.

Vi rekommenderar att bolaget säkerställer att utarbetad investeringsprocess följs för alla investeringsprojekt samt att bolaget överväger att investera i ett projektledningssystem.

3. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diarierhantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Några fastställda rutiner eller diarieföring finns inte hos bolaget. Bolaget anger dock att de ska inleda ett arbete med att ta fram en dokumenthanteringsplan i slutet av år 2015. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

Vi rekommenderar att bolaget tar fram en dokumenthanteringsplan och påbörjar diarieföring av allmänna handlingar som kommer till och lämnar bolaget.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Fyrishov AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Fyrishov AB:s (org.nr 556380-4524) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

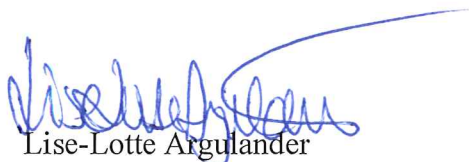
Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar sammantaget att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige.

Granskningen framhåller även betydelsen och konsekvenserna av det uppdragsavtal som Fyrishov har med Idrotts och Fritidsnämnden. Intäkterna från uppdragsavtalet utgjorde ca 30 % av bolagets totala intäkter för 2015. Formerna för den ersättning som ska utgå enligt uppdragsavtalet behöver utvecklas för att tydliggöra förutsättningarna för den verksamhet bolaget bedriver.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden. Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Lise-Lotte Argulander

Lekmannarevisor

Pradip Datta

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Fyrishov AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och granskning av handlingar.

2. Verksamhetsbeskrivning

Verksamhetsbeskrivning enligt bolagsordningen: ”Föremålet för bolagets verksamhet är att inom Uppsala kommun tillhandahålla en arena för folkhälsa, idrott och evenemang. Arenan ska som besöksattraktion och mötesplats stärka den positiva bilden av Uppsala som bostadsort, turistmål och som en attraktiv stad för lokalisering av företag. Bolaget ska ansvara för driften av verksamheten. Bolaget ska äga och förvalta samtliga fastigheter inom Fyrishovsanläggningen”

Bolaget leds av VD Liisa Eriksson Hundertmark.

3. Ägardirektiv

Ägardirektiv enligt IVE 2015-2018: ”Fyrishov AB tillhandahåller en arena för fritid, idrott, bad och evenemang med syfte att bidra till en ökad folkhälsa. Arenan och badet, som besöksattraktion, stärker den positiva bilden av Uppsala som bostadsort, besöksmål och som en attraktiv stad för lokalisering av företag. Bolaget ansvarar för driften av verksamheten i Fyrishovsanläggningen och efter uppdrag Gottsundabadet i Uppsala kommun och svarar för bad, sport och rekreation samt därmed förenlig verksamhet. Därutöver äger och förvaltar bolaget samtliga fastigheter inom Fyrishovsanläggningen samt planerar för utbyggnader som krävs för verksamhetens bedrivande.

Bolaget samverkar med andra aktörer inom besöksnäringen, och särskilt inom Uppsala Stadshuskoncernen, för att stärka Uppsala som besöksmål och uppnå samordningsvinster.

Bolaget verkar för värdeskapande samarbeten med andra bolag inom stadshuskoncernen. Bolaget arbetar med energieffektivisering och stödjer systematiskt tillämpning av ny energiteknik, energisnåla uppvärmningslösningar och materialval med hög miljöprestanda.

Tillhandahålla simundervisning kostnadsneutralt till Uppsala skolor.” Avkastningskravet:

”Verksamheten inkl. simundervisningen planeras och budgeteras utifrån att bolagets underskott får uppgå till maximalt 6 mnkr per år 2015-2018. Underskotten resp. år täcks med koncernbidrag från Uppsala Stadshus AB.”

Fyrishov AB erhöll 2015 ett koncernbidrag på 4 534 tkr och redovisat resultat uppgick till. Av årets intäkter på 102,6 mkr utgjorde uppdragsersättningar från nämnder inom Uppsala kommun 34,5 mkr

3.1 Ägarstyrning- återrapportering

Bolaget bedömer att ägardirektiven har uppfyllts för år 2015. Av dokumentet "Årsrapportering 2015 Verksamhetsuppföljning" beskrivs det arbete som utförts inom bolagets verksamheter för att möta ägardirektiven. Beskrivningen innehåller olika volymmått som t.ex. antal besökare, antal verksamma föreningar, antal event mm. Dock anges inte hur dessa utvecklats i förhållande till budget och tidigare år. En sådan uppföljning skulle enligt vår uppfattning underlätta en analys över hur verksamheten utvecklats i förhållande till ägardirektiven.

Vi bedömer att den verksamhet som bedrivs följer ägardirektiven.

Affärsplanen för 2015 inleds med att återge ägardirektiven vilka ligger till grund för bolagets affärsidé, kortsiktiga och långsiktiga mål. Bolagets vision är att vara en "Möjligheternas arena" och affärsidén är: "Att vara den ledande upplevelsearenan för bad, idrott och event, alla dagar året runt." De kortsiktiga målen i affärsplanen är sammanfattningsvis:

- **Utveckla badanläggningen** som haft en hög grad av tillgänglighet och som nu har ett stort upprustnings/underhållsbehov
- **Multihallar, fastighetens utvecklingsplan och underhåll**, utreda möjligheter för till och ombyggnader samt höja kvaliteten på befintliga verksamheter
- **Stärka varumärket** och position inom besöksnäringen
- **Värdeskapande samverkan** med andra besöksföretag och bolag inom Uppsala stadshuskoncernen
- **Nya digitala plattformar** som har som mål att öka tillgängligheten till verksamheten.
- **Strategisk miljöplan och miljömärkning** med målet att bli en klimatneutral destination

Affärsplanen innehåller förutom målformuleringar även en omvärldsanalys, antaganden om framtiden, risker och osäkerhetsfaktorer. Vi bedömer att uppställda korta och långa mål i affärsplanen överensstämmer med ägardirektiven. I likhet med tidigare år bedömer vi att målen skulle kunna göras mer kvantifierbara och därmed lättare att mäta. I enlighet med bokslutsanvisningarna görs en avrapportering av utförd verksamhet i förhållande till ägardirektiven i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen för 2015. Bolaget gör bedömningen att ägardirektiven har följts och att de mål som satts upp för verksamheten har uppnåtts. Av avrapporteringen framgår att bolaget arbetat aktivt med att följa ägardirektiven och att uppnå målen i affärsplanen men det är inte möjligt att bedöma graden av måluppfyllelse mot bakgrund av att målen inte kvantifierats. I bolagets avrapportering av ägardirektiven för 2015 konstateras att samtliga ägardirektiv följts. Utöver rapportering av ägardirektiven har bolaget även avrapporterat arbetet med jämställdhet, medarbetare och ledare samt verksamhetsuppföljning.

Enligt vår bedömning finns det i likhet med tidigare år ett starkt samband mellan bolagsordning, ägardirektiven och verksamhetsplan.

Av affärsplanen för 2015-2018 framgår att uppdragsavtalen bedöms vara alltför detaljstyrande vilket kan hämma effektiviteten. Uppräkningen av uppdragsersättningen har varit obetydlig de senaste åren vilket medfört en allt större del av intäkterna avgiftsfinansieras av allmänheten. I affärsplanen anges att den uteblivna uppräknningen medför ett negativt ägaruttag på sammanlagt -8,7 mkr årligen. Som framgår av resultaträkningen för 2015 utgör uppdragsersättningen ca en tredjedel av bolagets totala omsättning. Om ersättningen från kommunen inte baseras på marknadsmässiga villkor är vår uppfattning att det finns en risk för uttagsbeskattning. Dessutom kan detta utgöra en s.k.

värdeöverföring i aktiebolagslagens mening varvid bestämmelserna om utdelning måste beaktas. Bolagets ledning efterfrågar ett övergripande måldokument i form av ett idrotts- och fritidspolitiskt program. Nuvarande förutsättningar för verksamheten bedöms vara alltför oklara. Vi bedömer att ägardirektiven inte tillräckligt tydligt ger vägledning om de uppdrag bolaget fått av Uppsala kommun. VD har lämnat skriftliga synpunkter på ägardirektiven som i korthet kan sammanfattas med att uppdragsavtalet med Idrotts och Fritidsnämnden inte är samordnat med ägardirektiven, svårigheter med att uppfylla ägardirektivet med att tillhandahålla kostnadsneutral simundervisning till Uppsalas skolor eftersom Fyrishov saknar rådighet över skolornas resurser och osäkerhet kring bolagets framtida finansiering.

4. Investeringsprocessen

Bolagets investeringar uppgår för 2015 till 18 mkr där den största investeringen avser ombyggnation av lokaler för en ny hyresgäst. Årets investeringar är förhållandevis låga jämfört med investeringen i multihallar på ca 170 mkr som gjordes under åren 2012 och 2013 samt de större planerade underhållsåtgärderna av badanläggningen som kommer att göras under kommande år. Vi har därför valt att inte granska investeringsprocessen för 2015.

5. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har skriftliga rutiner för diariehantering och utlämnade av offentliga handlingar. E-post diarieförs till vissa delar men arbete pågår med utreda vilken E-post som ska diarieföras enligt lagstiftningen.

.

Uppsala februari 2016

Peter Alm

Till årsstämman i Uppsalahem Aktiebolag
Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsalahem Aktiebolags (org.nr 556137-3589) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit god.

Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 16 mars 2016

Lars-Olof Lindell
Lekmannarevisor

Hans Edlund
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsalahem AB

Granskningsområden 2015

Granskningen av Uppsalahem har genomförts enligt fastställd revisionsplanering.

Granskningen grundas på god revisionssed och har omfattat bl a följande delar:

- Uppföljning av noteringar lekmanrevision föregående år.
- Granskning av samordning inom kommunkoncernen.
- Granskning av investeringsprocessen.
- Granskning av styrelsearbetet.
- Granskning av att bolaget följer offentlighetsprincipens regelverk.

Rapportering från lekmanrevisionen har skett i samband med slutrevisionsmöte.

Uppföljning av noteringar lekmanrevision föregående år

Inga väsentliga utestående noteringar kvarstår från föregående år.

Granskning av samordning inom kommunkoncernen

Granskning av samordning inom kommunkoncernen har ingått i ett separat granskningsprojekt och har avrapporterats i rapport ”Granskning av bolagsstyrning i ett koncernperspektiv”.

Granskning av investeringsprocessen

Uppsalahemkoncernen investerar årligen till mycket stora belopp. Investeringsbudgeten för 2015 uppgår till ca 1.200 Mkr och budget för 2016 uppgår till ca 950 Mkr.

Budget för kommande års investeringar beslutas i november året före. Investeringsramen är fastställd av kommunfullmäktige. Uppföljning av investeringsprojekten sker tertialvis till styrelsen. Denna uppföljning är på övergripande nivå där budget, utfall och prognos redovisas per större investeringsprojekt.

Genom rapportssystemet INSIKT är det möjligt för ansvariga projektledare att löpande följa investeringarna. Det är möjligt att följa investeringsnivåer från projektstart och rapportera prognos utifrån senast redovisat utfall.

Projektstruktur med ansvarsfördelning är dokumenterad. Strukturen består på övergripande nivå av planskede, program/systemskede samt produktion.

Processen för investeringar är dokumenterad och kontrollaktiviteter är fastlagda. Efterkalkyl upprättas enligt fastlagd rutin och rapporteras. Vid större avvikelser sker rapportering till styrelsen. Attester för investeringar framgår av bolagets attestordning.

Vid granskningen följdes en investering från budget, via rapportering och till slutlig efterkalkyl.

I 2015 och 2016 års internkontrollplaner på övergripande nivå (rapporterat på styrelsenivå) finns inga risker kopplade till själva investeringsprocessen identifierade. En risk som identifierats utifrån verksamhetsmålet, att påbörja nyproduktion i enlighet med ägardirektiv och intentionsavtal, är risk för lång handläggningsprocess för bygglov.

Bedömning

Uppsalahems rutiner för hantering av investeringar är fastställda och dokumenterade. Detta gäller redovisning, rapportering och efterkalkylering. En fastställd projektstruktur finns beslutad med ansvariga projektledare. Investeringsprocessen bedöms vara ändamålsenlig.

Granskning av styrelsearbetet

Beslutade styrdokument utgörs av VD-instruktion, delegationsordning/arbetsordning och rapportinstruktion. Dokumenten bedöms vara ändamålsenliga. Affärsplan är upprättad. Internkontrollplan är upprättad och avrapporterad.

Lekmannarevisionen följer styrelsens arbete genom bl a läsning av styrelsens protokoll.

Bedömning

Inga avvikelser noterade.

Granskning av att bolaget följer offentlighetsprincipens regelverk

Bolaget lyder under offentlighetsprincipen. Detta innebär att bolaget behöver ha ändamålsenliga och säkra rutiner för diarieföring, utlämnande av handlingar, hantering av e-post mm.

Bolaget har följande rutiner dokumenterade som är tillgänglig för medarbetarna via intranätet.

- Rutiner för hantering av allmän handling. Rutinerna beskriver vilket regelverk som är gällande, vad en allmän handling är, rutiner för hantering av inkomna handlingar, rutiner för diarieföring, rutiner för e-posthantering, rutiner för utlämnande av allmän handling samt avgift vid hantering av begäran att ta del av offentliga handlingar.
- Dokumenthanteringsplan för Uppsalahemkoncernen. Rutinen lägger fast regler för bevarande och gallring av handlingar. Vidare specificeras vilken gallringsfrist olika typer av handlingar har. Med gallringsfrist avses att gallringsbara handlingar gallras först när en viss tidsperiod förflutit.
- Rutiner för posthantering.

Bedömning

Uppsalahem har väl dokumenterade rutiner för hanteringen av offentlighetsprincipens regelverk. Rutinerna är fastställda av styrelse och vd och är tillgängliga för medarbetarna via bolagets intranät.

2016-02-29 / Pär Månsson

Till årsstämman i Uppsala Kommuns Fastighets AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommuns Fastighets AB:s (org.nr 556099-5077) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

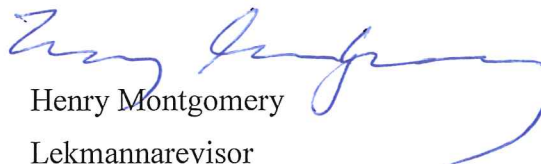
Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Lise-Lotte Argulander

Lekmannarevisor

Henry Montgomery

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Kommuns Fastighets AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Investeringsprocessen

Bolaget saknar dokumenterade processer och rutiner för investeringar. Hittills har bolaget varit så litet att ledningen ansett att det inte behövs. Vartefter antalet anställda nu ökar har ledningen konstaterat att formaliserade rutiner behövs. Checklistor över den skattemässiga och bokföringsmässiga hanteringen av investeringar har påbörjats men då bolaget under stora delar av året varit utan VD och i väntan på att rekryteringen ska vara klar har tf VD och stab inte velat implementera väsentliga processer såsom investeringsprocessen.

Bolagets totala investeringsbudget för år 2015 uppgår till 121 mkr men där endast 56 mkr har förbrukats. Anledningen till att mindre än hälften av beslutad budget använts är enligt bolaget att den största planerade investeringen i ett kontorshus som den sista våningen på centrum inte kommit igång så som planerats. Projektet har förskjutits i tid då bolaget måste säkerställa uthyrningen med ett tecknat kontrakt innan påbörjande.

Investeringsplaner görs och rapporteras för fyra år framåt i samband med ”Mål och budget”, dessa planer är på en aggregerad nivå.

2.1 Finansiering av investeringen

I samband med att bolaget lägger investeringsbudgeten ses även finansieringen för budgeterade investeringar över. Detta görs på en övergripande nivå, merparten av mindre investeringarna och underhåll har finansierats av egna medel och utnyttjande av checkräkningskredit. Vid större investeringar lånar bolaget via kommunen. Denna översyn görs av VD och ekonomichef.

När förfrågningar kommer från hyresgäster om nya eller ändrade lokaler så skrivs nya kontrakt alternativt en avsiktsförklaring innan arbetet påbörjas så att bolaget säkerställer en långsiktig finansiering av investeringen genom en hyreshöjning.

2.2 Förkalkyler och förarbeten

För mindre projekt görs inga formella förkalkyler utan snarare uppskattningar. Detaljer tas fram i samband med att upphandlingar görs. Vid större upphandlingar tar bolaget hjälp av konsulter för att genomföra upphandlingarna och då har även konsulterna gjort förkalkyler. För t.ex. den nya boule och boll hallen fick bolaget en beställning av hallen där hyresgästen presenterade en kostnadsnivå som bolaget skulle förhålla sig till.

Någon bolagsgemensam mall för detaljerade beräkningar eller förkalkyler finns inte.

2.3 Uppföljning och efterkalkyler

Några formella avstämningstidpunkter eller avstämningar görs inte hos bolaget. Bolaget anger att då de har varit en mycket liten organisation har inte avstämningar gjorts formaliserat utan vid behov.

När projektet är avslutat görs en uppföljning av utgifterna med fokus på hur totala utgifter ska bokföras enligt gällande redovisningsprinciper.

2.4 Granskade projekt

För att verifiera att bolaget följer de rutiner som de återger har tre avslutade projekt under 2015 valts ut för granskning. Granskat projekt är:

Boule och boll hall ca 16 mkr. En beställning på om- och tillbyggnad av hyresgästen i de gamla tennishallarna. Har ej varit föremål för beslut i styrelsen har dock funnits med som informationspunkt under VD informerar. Då projektet rymdes inom befintlig budget finns inget styrelsebeslut. Någon förkalkyl finns inte då hyresgästen, kommunen, presenterande en kostnadsram som skulle hållas. Kostnadsramen uppgick till 6,5 mkr och är ifrån hösten 2012. Då projektet dragit ut på tid och nya förutsättningar tillkommit har åtgärder och därmed även kostnaderna förändrats under projektets gång. Efterkalkyl i form av en slutrapport – debiteringsunderlag finns, främsta syftet med denna är att fördela kostnaderna enligt gällande redovisningsprinciper. Den slutliga utgiften för projektet blev 16,1 mkr. Projektet har pågått under en lång tid, arbetet inleddes 2012 och avslutades i hösten 2015.

Sporthall, en beställning på om- och tillbyggnad av hyresgästen. Arbetet påbörjades under 2012 och avslutades december 2015. En avsiktsförklaring mellan hyresgästen och bolaget finns från september 2013. Då projektet dragit ut på tiden har ytterligare delar lagts på vartefter. Beslut om ytterligare åtgärder har fattats av VD, då de enskilda besluten ryms inom dels investeringsramen och dels inom VDs attesträtt. Projektet har varit föremål för information till styrelsen ett flertal gånger varför styrelsen torde varit välunderrättade under projektets gång avseende tilläggsbesluten. Bolaget anger att de gjort en bedömning vid varje tillkommande investering/underhåll.

Hissar, 1 mkr. Bolaget har träffat en överenskommelse med hyresgästföreningen om att byta hissar i hyreshuset. Utbytet av hissarna ska ske över en flerårsperiod och finansiering av de nya hissarna ska ske genom hyreshöjning. Under 2015 har 2 hissor bytts ut. Bolaget har fått en offert från den servicefirma som sköter hissarna, offerten har antagits och fakturering har skett med offererat belopp. I protokoll från hyresförhandlingar framgår att hyreshöjning enligt standard kommer att frångås med anledning av hissarna.

2.5 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har ingen dokumenterad rutin eller processbeskrivning över investeringsverksamheten.

Något gemensamt förkalkylprogram, projektledningssystem eller andra mallar finns inte. Med tanke på de stora volymer som bolaget tidvis investerar för skulle ett program underlätta uppföljning och dokumentation av investeringar.

Vi rekommenderar att bolaget fortsätter utarbetar en investeringsprocess och att den följs för alla investeringsprojekt.

Ur ett kommunkoncernperspektiv torde det även vara av stor vikt att bolagets investeringsbudget är rimlig så att inte investeringsutrymmet för andra enheter inskränks.

3. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har rutiner för diarieföring men anger att de är föråldrade och har därför under året arbetat med att förnya sin dokumenthanteringsplan och diarieföring av offentliga handlingar. Ett nytt elektroniskt system skulle behövas men de som bolaget hittills sett är kostsamma varför bolaget sett över om ett samarbete kan göras med ett eller flera systerbolag för att dela på kostnaden.

Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit begränsad och stadsjuristen konsulteras innan utlämnande av handlingar. Enligt delegationsordningen är det VD som får lämna ut handlingar.

Vi rekommenderar att bolaget slutför sitt arbete med att ta fram en ny dokumenthanteringsplan.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Kommun Förvaltningsfastigheter AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommun Förvaltningsfastigheter AB:s (org.nr 556911-0736) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Granskningen visar även att bolaget endast utnyttjat mindre än hälften av sin investeringsbudget 2015 på grund av tidsförskjutningar och omprioriteringar av projekt.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt. Vi finner inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Lars-Olof Lindell
Lekmannarevisor

Cecilia Hamenius
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Kommuns Förvaltningsfastigheter AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen, genomförd bolagisering av verksamhetsfastigheter samt offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Investeringsprocessen

Bolaget har dokumenterat en beskrivning över utgifter i samband med underhåll och investeringar, ”Processbeskrivning projektkalkyl och investering”. Processbeskrivningen har arbetats fram under slutet av 2015. Av beskrivningen framgår tydligt vad som ska göras rent administrativt vid projektstart, prognoser och avslut. Av attestinstruktionen framgår vilka beloppsgränser som gäller vid investeringar och projekt. Investeringar mellan 200 tkr och 5 000 tkr kräver attest av VD på särskild blankett. Investeringar över 5 000 tkr per år och fastighet kräver styrelsebeslut.

Bolagets totala investeringsbudget för år 2015 uppgår till 12 mkr men där endast ca 6 mkr har förbrukats. Anledningen till att knappt hälften av beslutad budget använts är enligt bolaget att de inte hunnit med allt som planerats.

2.1 Finansiering av investeringen

I samband med att bolaget lägger budgeten ses även finansieringen för budgeterade investeringar över. Detta görs på en övergripande nivå och ej på projektnivå och kan mer liknas med en likviditetsprognos. Denna översyn görs av VD och administrativ chef.

2.2 Förkalkyler och förarbeten

Bolaget uppger att de löpande följer omvärlden och Uppsala i synnerhet för att veta hur framtidskontor ser ut, hur Uppsala utvecklas på sikt och hur det kan påverka bolaget.

Investeringsplaner görs och rapporteras för fyra år framåt i samband med ”Mål och budget”, dessa planer är på en aggregerad nivå och bakom dessa ska finnas projektledarens mer detaljerade beräkningar.

Två olika modeller används för att göra förkalkyler en byggherrekostnadskalkyl som innehåller mer schabloner samt en modell som i ett tidigt stadie ska visa hur investeringen ska bokföras. Bakom båda dessa ska det finnas en detaljerad beräkning av projektledaren. Någon gemensam mall för de detaljerade beräkningarna finns inte.

Beräkningarna på en aggregerad nivå är underlaget till investeringsbeslutet.

2.3 Uppföljning och efterkalkyler

För att löpande följa projektet ska avstämningar ske mellan projektledaren och ekonomiavdelning minst 5 ggr/ år. Vid avstämningen görs uppföljning av ekonomiskt utfall mot budget/projektkalkyl. I

de fall prognosen visar att investeringen kommer att överstiga godkänt investeringsbelopp ska ett nytt investeringsbeslut hämtas in.

När projektet är avslutat ska en efterkalkyl göras där slutkostnaden följs upp mot förkalkylen och investeringsbeslutet. Avvikelse ska kommenteras och om slutkostnaden är större än investeringsbeslutet ska VD godkänna differensen.

2.4 Granskade projekt

För att verifiera att bolaget följer de rutiner och processer de fastställt har ett utav två avslutade projekt under 2015 valts ut för granskning. Granskat projekt är:

Projekt 21401, Walmstedska gården. Investeringsbeslut på 5,7 mkr finns, investeringen fanns ej med i ursprunglig investeringsbudget varför styrelsen fattat ett särskilt beslut. Utfall 4,6 mkr, efterkalkyl finns, dock inte några löpande uppföljningar.

2.5 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har en bra processbeskrivning över investeringsverksamheten, beskrivningen har arbetats fram under slutet av 2015 varför inte projektet följt processen hela året.

Endast hälften av bolagets investeringsbudget har använts.

Något gemensamt förkalkylprogram och projektledningssystem finns inte. Med tanke på de stora volymer som bolaget kommer att investera för kommande år med anledning om ombyggnationen av Stadshuset skulle ett program underlätta uppföljning och dokumentation av investeringar.

Vi rekommenderar att bolaget säkerställer att utarbetad investeringsprocess följs för alla investeringsprojekt samt att bolaget överväger att investera i ett projektledningssystem.

Ur ett kommunkoncernperspektiv torde det även vara av stor vikt att bolagets investeringsbudget är rimlig så att inte investeringsutrymmet för andra enheter inskränks.

3. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Några fastställda rutiner eller diarieföring finns inte hos bolaget. Bolaget anger dock att de ska inleda ett arbete med att ta fram en dokumenthanteringsplan i slutet av år 2015. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

Vi rekommenderar att bolaget tar fram en dokumenthanteringsplan och påbörjar diarieföring av allmänna handlingar som kommer till och lämnar bolaget.

4. Bolagisering av verksamhetsfastigheter

En omfattande bolagisering har skett av kommunens verksamhetsfastigheter. Bolaget äger en handfull fastigheter som hyrs ut till kommunens förvaltningar/verksamheter. Enligt beslutsunderlaget var syftet med bolagiseringen att skapa en mer effektiv fastighetsförvaltning och en mer rationell hantering av kommunens samlade fastighetsbestånd. De samlade hyreskostnaderna efter bolagiseringen får inte överstiga kommunens kostnad för fastigheterna tidigare.

Någon uppföljning av bolagiseringen och mätning av effektiviteten har inte gjorts varken av bolaget eller tidigare ägaren kommunen. Bolaget anger att det för det första inte är de som borde göra uppföljningen och för det andra så har de inte fått med sig så mycket information om fastigheterna att det går att göra en uppföljning. En uppföljning bör innehålla en jämförelse av resultat per fastighet (intäkter och kostnader) före och efter bolagiseringen enligt bolaget. Resultat per fastighet går att få fram i dag men resultat per fastighet finns inte sedan tidigare vad bolaget erfar. Uppgifterna har efterfrågats hos den tidigare ägaren kommunen men inte erhållits/gått att få fram.

Hyrorna har dock inte ökat då det slöts ett avtal i samband med överlåtelsen att hyrorna inte fick höjas de tre första åren. Den enda fastighet som går att analysera och göra en uppföljning på är Uppsala Konsert och Kongress, övriga fastigheter har tidigare inte bokförts på ett sådant sätt att det går att få fram kostnad per fastighet. Någon uppföljning efter bolagiseringen av denna fastighet har inte gjorts.

Bolaget anser att förvaltningen är mer effektiv nu än tidigare då de tar ett större samlat fastighetsägaransvar samt att det eftersatta underhållet har minskat under de tre gångna åren.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Bostadsförmedling AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Bostadsförmedling AB:s (org.nr 556109-6628) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorns ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Bolaget har inte erhållit något ägardirektiv och verksamheten har varit liten under året.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Gunilla Zetterling
Lekmannarevisor

Sture Jansson
Lekmannarevisor

Till årsstämman i Uppsala Kommun Skolfastigheter AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommun Skolfastigheter AB:s (org.nr 556911-0751) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och internkontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat beslut om, samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har en fördjupad granskning gjorts på vårt uppdrag. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv som är antagna av kommunfullmäktige. Vår bedömning är att ägarstyrningen fungerar väl.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

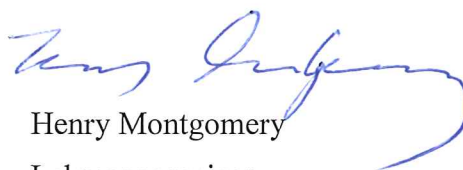
Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Hans Edlund

Lekmannarevisor

Henry Montgomery

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Kommuns Skolfastigheter AB

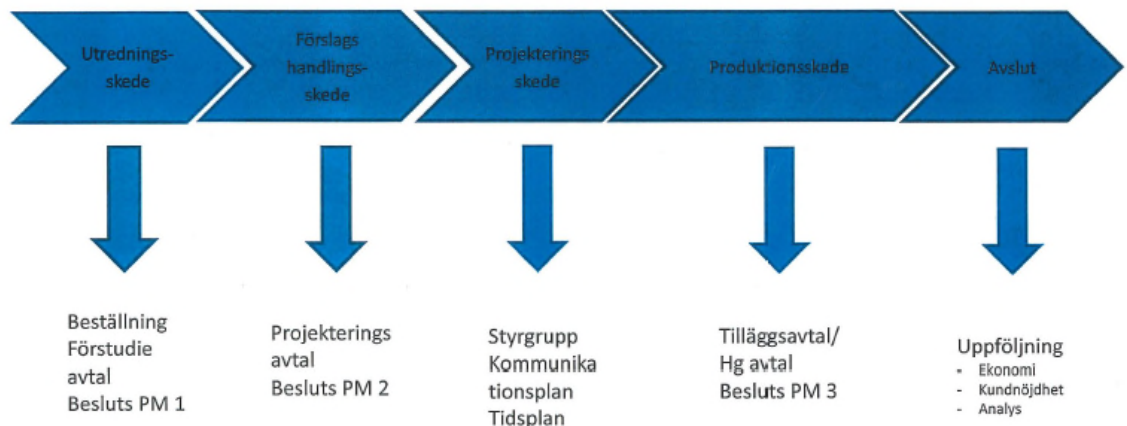
1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen, genomförd bolagisering av verksamhetsfastigheter samt offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Investeringsprocessen

Bolaget har dokumenterat en arbetsgång i fem delar över utgifter i samband med underhåll och investeringar, i varje respektive del finns en detaljerad processkarta över vad som ska göras.

Arbetsgång Skolfastigheter

Processbeskrivningen har arbetats fram under 2014 och 2015. Av beskrivningen framgår tydligt vad som ska göras rent administrativt vid projektstart, produktion och avslut. Av attestinstruktionen framgår vilka beloppsgränser som gäller vid investeringar och projekt. Investeringar upp till 5 mkr får attesteras av fastighetschef, investeringar över 5 mkr kräver attest av VD. Ärenden som går till styrelsen är investeringar som inte finns med i budget eller avviker stort från budget eller är av stor betydelse för kommunen t.ex total renovering av Katedralskolan eller Tiunda projektet.

Bolagets totala investeringsbudget för år 2015 uppgår till 450 mkr men där endast ca 126 mkr har förbrukats (exkl planerat underhåll). Anledningen till det låga utfallet är enligt bolaget främst att de tre stora projekten som planerades för 2015 av olika anledningar har försenats. De tre stora projekten är Katedralskolans helrenovering, rivning och nybyggnation av Tiundaskolan samt helrenovering av Sverkerskolan.

2.1 Finansiering av investeringen

I samband med att bolaget lägger budgeten ses även finansieringen för budgeterade investeringar över. Behovet av finansieringen beräknas i en detaljerad likviditetsprognos. Likviditetsprognosen är bolagets underlag inför beslut om upptagande av nya lån, beslut om lån tas av styrelsen. Likviditetsprognosen har följts upp löpande av verksamhetscontrollern under året och träffsäkerheten har visat sig vara god på betalningsströmmarna hos bolaget.

2.2 Förkalkyler och förarbeten

I bolagets processbeskrivning framgår att utredningar och beräkningar ska göras. Alla större och strategiska investeringar ska behandlas av vad bolaget kallar "investeringsforum". Syftet med Investeringsforum är att planera och följa upp bolagets pågående och planerade investeringsprojekt och bereda investeringsärenden inför beslut av VD eller styrelse.

Syftet är också att på ett strukturerat och enhetligt sätt säkerställa att projekten följer de faser som finns i investeringsprocessen och att beslut fattas enligt delegeringsordningen av rätt instans.

Förkalkyler görs på olika sätt beroende på om det är ett investeringsprojekt eller ett underhållsprojekt och beroende på vem som är projektledare. Mallar finns framtagna men inget gemensamt systemstöd finns. Då bolaget har många pågående projekt har flertalet av dem under 2015 lagts ut på externa konsulter för att ta fram förkalkyler samt att genomföra de upphandlingar som krävs.

2.3 Uppföljning och efterkalkyler

Enligt rutinen ska projekten numer följas upp av projektledaren och projektcontrollern under projektet gång. I samband med avslut ska en slutredovisning och ett projektavslut göras. Förutom ekonomisk uppföljning innehåller dessa uppföljningar andra parametrar för att kunna ta lärdom av projekten i kommande projekt. Slutredovisningar och projektavslut har förbättrats under 2015.

2.4 Granskade projekt

För att verifiera att bolaget följer de rutiner och processer de fastställt har två avslutade investeringsprojekt under 2015 valts ut för granskning samt två avslutade underhållsprojekt. Granskade projekt är:

Malmvågens förskola, utfall 28,4 mkr budgeterad investering 43 mkr. Projektet startades innan bolaget bildades. Hur och vad den ursprungliga budgeten avsåg samt hur stor omfattning projektet hade går inte i efterhand att verifiera. Bolaget har "ärvt" projektet men inte de bakomliggande kalkylerna. Då projektet pågått en längre tid har det inte heller följt bolagets i dag gällande process. Bolaget har dock försökt göra en projektuppföljning och slutredovisning enligt mallar som används idag.

Sävja kulturcenter, utfall 64,5 mkr, budgeterad investering 85,3 mkr. Projektet startades innan bolaget bildades. Hur och vad den ursprungliga budgeten avsåg samt hur stor omfattning projektet hade går inte i efterhand att verifiera. Bolaget har "ärvt" projektet men inte de bakomliggande kalkylerna. Då

projektet pågått en längre tid har det inte heller följt bolagets i dag gällande process. Bolaget har dock försökt göra en projektuppföljning och slutredovisning enligt mallar som används idag

Höganäs förskola, utfall 3,2 mkr beräknad kostnad 3,9 mkr. Projektet startades våren 2015 och planerades vara klart till sommaren 2015 men försenades och lokalerna var klara i oktober. Dokumenterad och attesterad investeringsansökan finns samt att en byggkalkyl är framtagen till investeringsansökan. Ett projektavslut, en rapport, har gjorts både med ekonomiskt utfall samt kommentarer kring utförandet av projektet.

Takmålning Vaksala skola, utfall 700 tkr, beräknad kostnad 813 tkr. Projektet påbörjades under våren 2015 och avslutades under hösten 2015. Dokumenterad och attesterad investeringsansökan finns samt att en byggkalkyl är framtagen till investeringsansökan. Ett projektavslut, en rapport, har gjorts både med ekonomiskt utfall samt kommentarer kring utförandet av projektet.

2.5 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har en bra processbeskrivning över investeringsverksamheten, beskrivningen har arbetats fram under 2014 och 2015 varför inte de granskade projekten följt processen under hela projektet löptid.

Inte ens hälften av bolagets investeringsbudget har använts.

Något gemensamt förkalkylprogram och projektledningssystem finns inte. Med tanke på de stora volymer som bolaget kommer att investera för kommande år skulle ett program underlätta uppföljning och dokumentation av investeringar.

Vi rekommenderar att bolaget säkerställer att utarbetad investeringsprocess följs för **alla** investerings- och större underhållsprojekt samt att bolaget överväger att investera i ett projektledningssystem.

Ur ett kommunkoncernperspektiv torde det även vara av stor vikt att bolagets investeringsbudget är rimlig så att inte investeringsutrymmet för andra enheter inskränks.

3. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diarierhantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har en anställd registrator och administratör som har bra rutiner för att diarieföra allt som går via den gemensamma posten, både brev och e-post. Regelefterlevnaden hos övriga anställda behöver dock förbättras. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

Vi rekommenderar att bolaget tar fram en dokumenthanteringsplan och säkerställer att alla anställda informeras om den så att alla allmänna handlingar diarieförs.

4. Bolagisering av verksamhetsfastigheter

En omfattande bolagisering har skett av kommunens verksamhetsfastigheter. Bolaget äger ett större antal fastigheter som hyrs ut till kommunens förvaltningar/verksamheter. Enligt beslutsunderlaget var syftet med bolagiseringen att skapa en mer effektiv fastighetsförvaltning och en mer rationell

hantering av kommunens samlade fastighetsbestånd. De samlade hyreskostnaderna efter bolagiseringen får inte överstiga kommunens kostnad för fastigheterna tidigare.

Någon uppföljning av bolagiseringen och mätning av effektiviteten har inte gjorts varken av bolaget eller tidigare ägaren kommunen. Bolaget anger att det för det första inte är de som borde göra uppföljningen och för det andra så har de inte fått med sig så mycket information om fastigheterna att det går att göra en uppföljning. En uppföljning bör innehålla en jämförelse av resultat per fastighet (intäkter och kostnader) före och efter bolagiseringen enligt bolaget. Resultat per fastighet går att få fram i dag men resultat per fastighet finns inte sedan tidigare vad bolaget erfar. Uppgifterna har efterfrågats hos den tidigare ägaren kommunen men inte erhållits/gått att få fram.

Bolaget anser att förvaltningen är mer effektiv nu än tidigare då de tar ett större samlat fastighetsägaransvar samt att det eftersatta underhållet har minskat under de tre gångna åren. En värdering av fastighetsinnehavet har gjorts av bolaget som visar på att värdet ökat med 700 mkr under de tre senaste åren, bolaget anser att det är ett tecken på att förvaltningen är mer effektiv i dag.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Kommun Sport- och Rekreationsfastigheter AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommun Sport- och Rekreationsfastigheter AB:s (org.nr 556911-0744) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

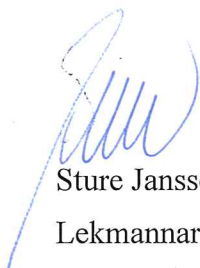
Granskningen visar att bolaget tagit fram en investeringsprocess under 2015 som ska implementeras under 2016, att bolaget endast utnyttjat mindre än hälften av sin investeringsbudget 2015 på grund av tidsförskjutningar och omprioriteringar av projekt hos beställande förvaltningar samt att bolaget har system och rutiner för diarieföring mm av allmänna handlingar.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 10 mars 2016

Gunilla Zetterling
Lekmannarevisor

Sture Jansson
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen, genomförd bolagisering av verksamhetsfastigheter samt offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Investeringsprocessen

Bolaget har rutiner för investeringsprocessen och under hösten 2015 har bolaget tagit hjälp av extern konsult för att dokumentera dem. Processerna ska från och med januari 2016 följas fullt ut av bolaget i alla projekt. Bolaget har två olika processer för investeringar, nyinvesteringar samt underhållsinvesteringar.

Underhållsinvesteringar bestäms utifrån det ekonomiska utrymme bolaget kan skapa sig själva i befintlig verksamhet. Underhållsinvesteringarna budgeteras av bolaget, bolaget lägger en årsbudget för investeringarna som styrelsen fattar beslut om. Inom budgeten kan bolaget sedan omprioritera projekten. Om ett nytt investeringsbehov uppstår under året och överstiger 5 mkr måste styrelsebeslut fattas. Under 2015 fanns ett större projekt som beräknades uppgå till 8 mkr, ny kylanläggning Gränby ishallar, bolaget valde då att särredovisa det till styrelsen men inom årsbudgeten.

Nyinvesteringar, dessa styrs främst av beställningar från förvaltningar och de olika lokalförsörjningsplaner som finns, av bolagets totala investeringsbudget är 90% nyinvesteringar. I samband med mål och budget gör bolaget kostnadsberäkningar på de projekt som förvaltningarna anser ska finnas med de 3 kommande åren hos bolaget. Beställningar på projekten görs inte i samband med budgetarbetet utan kan göras långt senare och ha ett annat innehåll än vad som budgeteras.

Bolagets totala investeringsbudget för år 2015 uppgår till 109 mkr, endast 45 mkr har förbrukats. Anledningen till att mindre än hälften av beslutad budget använts är enligt bolaget att projekt har förskjutits i tid eller omprioriterats hos förvaltningarna. Bolagets underhållsinvesteringar har till största del genomförts.

Investeringsbeslut upp till 1 mkr får fattas av projektchef och fastighetschef, investeringsbeslut mellan 1 mkr och 5 mkr får fattas av VD, beslut däröver ska fattas av styrelsen enligt gällande attestordning.

2.1 Finansiering av investeringen

I samband med att bolaget lägger budgeten ses även finansieringen för budgeterade investeringar över. Alla investeringar har hittills lånefinansieras och samtidigt som styrelsen fattar beslut om investeringsbudgeten fattar de beslut om planerad lånestructur och likviditetsplan.

2.2 Förkalkyler och förarbeten

I samband med att investeringsbudgeten läggs gör bolagets projektledare kostnadsberäkningar.

Kostnadsberäkningarna ska göras på en gemensam kalkylmall enligt bolaget, då bolagets fastigheter inte är "standardfastigheter" är det svårt att utgå från bra branschnyckeltal varför inputs i beräkningarna är både nyckeltal, gamla projekt som projektledarna haft tidigare samt i vissa fall avstämningar med systerbolag. Utifrån inputs görs rimlighetsberäkningar på kostnaderna och hittills har de enligt bolaget fallit väl in.

När projektet ska starta läggs ett projekt upp i redovisningen och en mall för hur utgifterna ska redovisas tas fram. Mallen som används har till syfte att följa projektet och att projektet ska bokföras korrekt efter gällande redovisnings- och skatteregler.

2.3 Uppföljning och efterkalkyler

Projektet följs löpande av projektledaren och prognoser lämnas till ekonomiansvarige i samband med tertialboksluten. Ekonomiansvarige gör en ekonomisk uppföljning i slutet av projektet för att investeringen ska bokföras korrekt. Enligt bolagets investeringsprocesser ska större projekt numer följas upp på fler givna tillfällen.

Hittills har investeringsprojekten varit förhållandevis få och små varför projektledarna uppger att de går att följa med det redovisningssystem bolaget har i dag. Kommande stora projekt så som ombyggnationen av Studenternas kommer kräva andra systemstöd varför bolaget inlett en upphandling av ett mer anpassat byggprojektsystem.

2.4 Granskade projekt

För att verifiera att bolaget följer de processer och rutiner som de återger har fyra avslutade projekt under 2015 valts ut för granskning. Granskat projekt är:

Gränby ishallar (underhållsinvestering), ingår i investeringsbudgeten för år 2015 med 8 mkr. Utfall 5,1 mkr. Beräkningen som låg till grund för investeringsbudgeten gjordes av bolaget själva. Upphandling gjordes och vinnande anbud var lägre än vad bolaget förväntade sig. Arbetet med entreprenören har fungerat mycket bra enligt projektledaren, arbetsfördelningarna har varit tydliga och extrabeställningar har formaliserats. Projektledaren har följt projektet i en egen excelmall löpande och i samband med tertialbokslut av projektledare och ekonomiansvarige.

Lötens idrottsfält, konstgräs utomhus. Utfall 2,6 mkr budgeterad kostnad 2,7 mkr. Förenklad upphandling gjord och kontrakt/överenskommelse om nytt hyresavtal tecknat innan projektet påbörjas. Då projektet var brådskande påbörjades viss projektering och upphandling innan beställning och nytt hyreskontrakt. Projektet har inte dokumenterats mer än manuellt inledningsvis då projektet är litet. Bolaget uppger att VD godkänt investeringen, detta har inte dokumenterats utöver en underskriven offert till ansvarig förvaltning.

Anders Diöshallen, konstgräs inomhus (underhållsinvestering) utfall 829 tkr. Då investeringen var en akutåtgärd fanns inte projektet med i investeringsbudgeten för underhåll. Enligt attestordningen får projektledaren själv fatta beslut om genomförande om det ryms inom hans budgetram. Kostnaden för själva konstgräset blev efter förenklad upphandling lägre än beräknat men till detta tillkom andra kostnader som inte beräknats innan (utebliven hyra mm).

Varmgarage Hammarskog, utfall 2,4 mkr budgeterad kostnad 2,5 mkr. Tillbyggnad av varmgarage efter förfrågan från hyresgäst. Godkännande av nytt hyreskontrakt finns innan projektstart och offerten till förvaltningen med hyresföreslaget är undertecknat av VD. Förnyad konkurrens av ramavtal gjordes innan entreprenör kontrakterades.

2.5 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har under 2015 arbetat fram och dokumenterat processbeskrivning över investeringsverksamheten, processerna ska implementeras i verksamheten från och med januari 2016 varför de granskade projekten inte följt de idag gällande processer fullt ut. Några formella beslut av tillkommande investeringar har inte gjorts på projekt under 5 mkr. Bolaget anser att då VD skrivit på offerten till förvaltningarna så är det att likställa med ett godkännande. I samband med att processerna införts har ett mer formellt beslutsformulär tillförts.

Något byggprojektsystem finns inte. Med tanke på de stora volymer som bolaget kommer att investera för kommande år med anledning om ombyggnationen av Studenternas med flera skulle ett program underlätta uppföljning och dokumentation av investeringar.

Vi rekommenderar att bolaget slutför dokumentation av investeringsprocesserna och att de följs för alla investeringsprojekt samt att bolaget överväger att investera i ett byggprojektsystem.

Ur ett kommunkoncernperspektiv torde det även vara av stor vikt att bolagets investeringsbudget är rimlig så att inte investeringsutrymmet för andra enheter inskränks. Då 90% av bolagets investeringar styrs av andra förvaltningar är detta inte något bolaget kan styra över själv.

3. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har fastställda rutiner för hur allmänna handlingar ska diarieföras och arkiveras. Förutom att alla anställda vet hur de ska hantera inkomna och utskickade handlingar har bolaget en deltidsanställd registrator. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

4. Bolagisering av verksamhetsfastigheter

En omfattande bolagisering har skett av kommunens verksamhetsfastigheter. Bolaget äger fastigheter som hyrs ut till kommunens förvaltningar/verksamheter. Enligt beslutsunderlaget var syftet med bolagiseringen att skapa en mer effektiv fastighetsförvaltning och en mer rationell hantering av kommunens samlade fastighetsbestånd. De samlade hyreskostnaderna efter bolagiseringen får inte överstiga kommunens kostnad för fastigheterna tidigare.

Någon uppföljning av bolagiseringen och mätning av effektiviteten har inte gjorts varken av bolaget eller tidigare ägaren kommunen. Bolaget anger att det bör vara ägaren som initierar uppföljningen och att de inte fått med sig så mycket information om fastigheterna att det går att göra en uppföljning. En uppföljning bör innehålla bland annat en jämförelse av resultat per fastighet (intäkter och kostnader) före och efter bolagiseringen. Resultat per fastighet går att få fram i dag men resultat per fastighet finns inte sedan tidigare vad bolaget erfar. Uppgifterna har efterfrågats hos den tidigare ägaren kommunen men inte erhållits/gått att få fram.

Bolagets bedömning är att förvaltningen för de aktuella fastigheterna är mer effektiv nu än tidigare då bolaget kan fokusera och ta ett samlat fastighetsägaransvar för den typen av anläggningar. En fullständig inventering av alla fastigheter har gjorts där bolaget funnit en del fel i tidigare register, lokaler som saknades, lokaler som ägs av föreningar mm. Bolagets underhållsplan är mer offensivt än tidigare år bedömer bolaget. För att skapa medel till att öka underhållsnivån har driftskostnader och reparationer prövats hårt och vissa fastigheter som inte efterfrågats av kommunen har avyttrats. Det eftersatta underhållsbehovet uppges ha minskat under de tre år som bolaget ägt fastigheterna.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Konsert & Kongress AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Konsert & Kongress AB:s (org.nr 556380-4524) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisat i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policyer som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Magnus Andersson
Lekmannarevisor

Fredrik Leijerstam
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Konsert & Kongress AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och granskning av handlingar.

2. Verksamhetsbeskrivning

Verksamhetsbeskrivning enligt bolagsordningen: ”Föremålet för bolagets verksamhet är att inom Uppsala kommun ansvara för verksamheten i Uppsala kommuns konsert och kongresshus i kvarteret Gerd och att bedriva därmed förenlig verksamhet.”

Under 2015 tillträdde Lena Åberg Frisk tjänsten som VD för bolaget.

3. Ägardirektiv

Ägardirektiv enligt IVE 2015-2018: ”Uppsala Konsert & Kongress AB tillhandahåller en mötesplats för musik och för alla grupper i kommunen. Bolaget bidrar aktivt genom sin musikverksamhet till en utveckling av kulturlivet i Uppsala samt genom kongress- och konferensverksamheten som bidrar aktivt till en utveckling av besöksnäringen i Uppsala. Genom konserter och möten stärker bolaget bilden av Uppsala som en attraktiv stad. Uppsala Konsert och Kongress AB ska föra dialog med kulturnämnden om hur bolaget ska bidra till Uppsalas kulturella utveckling. Bolaget samverkar med andra aktörer inom kulturlivet och besöksnäringen för att stärka respektive område och uppnå samordningsvinster. Bolaget verkar för värdeskapande samarbeten med andra bolag inom stadshuskoncernen.

Uppsala konsert & Kongress AB erhåller 33,4 mkr 2015, 33,6 mkr 2016, 34,3 mkr 2017 samt 34,5 mkr 2018 i koncernbidrag från Uppsala Stadshus AB.

”Ingen utdelning från bolaget sker.”

3.1 Ägarstyrning- återrapportering

Bolaget anser att ägardirektiven uppfyllts för år 2015. Av årsredovisningen framgår att antalet evenemang ökat med 100 till över 700 samt att antalet besökare ökat med 14 000 till 480 000. I uppföljning av ägardirektiven anges att samtliga ägardirektiv uppnåtts. För ägardirektivet att ”Tillhandahålla en mötesplats för musik och för alla grupper i kommunen” anges att det uppnåtts med tillägget delvis. Ägardirektivets formulering gör att det kan vara svårt att svara med ett entydigt ja.

Baserat på intervjuer och granskning av dokument gör vi bedömningen att verksamheten bedrivits i enlighet med ägardirektiven.

.

Ägardirektiven är utgångspunkten i bolagets affärsplan, planen är genomarbetad och mer detaljerad än ägardirektiven. I affärsplanen för år 2015 finns delvis uppföljning för år 2014, allmänt om bolagets förutsättningar, budget, direktiv, måluppfyllelse, nuläge, framtid, affärsidé, korta samt långa budgetmål.

Affärsplanen för 2015 upprättades av tidigare VD. Affärsplanen för 2015 har i alla delar inte legat till grund för styrningen av verksamheten under 2015. Verksamhetsstyrningen har under 2015 främst fokuserat mot optimering av lokaler och personal

Enligt vår bedömning finns det i likhet med tidigare år ett starkt samband mellan bolagsordning, ägardirektiven och affärsplan.

Bolaget har gjort en utvärdering av övergripande verksamhetsmål:

- **Implementering av ny organisationsstruktur.** Den har genomförts och den innebär sammanslagning av mindre avdelningar, färre chefer och mindre ledningsgrupp. Organisationen uppges vara tydligare och mer transparent.
- **Bolaget ska sträva efter att utveckla och förstärka befintliga samt skapa nya samarbeten.** Arbete pågår och diskussioner pågår med olika aktörer om detta.
- **Bolaget ska sträva efter att utveckla produkter och samarbeten för att bedriva verksamhet under lågsäsong.** Exempel på aktiviteter som genomförts är en omfattande höstlovssatsning 2015 och mötesplatsen Market som ökat omsättningen för restaurangen på lördagar. Bolaget menar att det är för kostsamt att ha huset, inkl. restaurangen, öppet under sommarens alla dagar.
- **Implementera framtagna miljöprofil i organisationen.** Hela huset är sedan 2015 Svanencertifierat och utbildningar har hållits för personalen.
- **Bolaget ska påbörja en övergripande strategi för att integrera och följa upp verksamhetens jämställdhets- och mångfaldsarbete.** En policy för detta har tagits fram och bolaget arbetar redan utifrån denna. För två avdelningar har kraven i policyn inte kunnat uppnås, konferensavdelningen med 100 % kvinnor och teknikavdelningen med 100 % män.
- **Bolaget ska utveckla en strategi för att integrera och följa upp verksamhetens kundutvärderingar och kundundersökningar.** Bolaget genomför en omfattande kundutvärdering av verksamheterna där alla konserter och kongresser utvärderas. Kundundersökningarna är webbaserade. Resultatet från dessa är högt med genomsnittsvärden som överstiger 4 på en skala från 1-5 där fem är bäst. Det är vanligt med höga poäng som 4,7 och 4,8 men det finns för vissa bedömningskriterier även poäng som ligger nere på strax över 3.

3. Investeringsprocessen

Bolaget gör sällan inköp som är så stora att de faller inom ramen för formaliserade direktupphandlingar eller upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Vid direktupphandlingar har bolaget en policy om att prisuppgift måste tas av flera leverantörer, undantag kan göras om det avser speciell teknisk utrustning där få leverantör finns.

5. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har skriftliga rutiner för diariehantering och utlämnade av offentliga handlingar. E-post diarieförs till vissa delar men arbete pågår med utreda vilken E-post som ska diarieföras enligt lagstiftningen.

Uppsala februari 2016

Peter Alm

Till årsstämman i Uppsala Kommuns Parkerings AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Kommuns Parkerings AB:s (org.nr 556044-4498) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Sture Jansson

Lekmannarevisor

Gunilla Zetterling

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Parkerings AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Verksamhetsbeskrivning

Verksamhetsbeskrivning enligt bolagsordningen: ”Föremålet för bolagets verksamhet är att inom Uppsala kommun förvärva, uppföra och förvalta parkeringsanläggningar för bilar samt bedriva därmed förenlig verksamhet. Bolaget ska bedriva verksamheten, med beaktande av de kommunalrättsliga principerna enligt 2 kap. och 8 kap. 3c§ kommunallagen, i syfte att uppfylla verksamhetsföremålet. Vid bolagets likvidation ska bolagets vinst och behållna tillgångar tillfalla aktieägarna.”

Bolaget i sin nuvarande organisation är förhållandevis nytt, tidigare administrerades och förvaltades bolaget av systerbolaget Uppsala Kommuns fastighets AB. Från och med sommaren 2014 har bolaget en egen organisation som succesivt byggts upp under 2014 och 2015.

Bolaget leds av VD Tom Karlsson.

3. Investeringsprocessen

Någon dokumenterad rutin eller process över bolagets investeringar finns inte. Under 2015 har inga inköp som kräver upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) gjorts. Tre större inköp har gjorts där den största uppgår till 325 tkr. Se vidare granskning nedan av projekten.

Bolagets planerade investeringsprojekt för åren 2016-2020 uppgår till sammanlagt 980 mkr.

3.1 Finansiering av investeringar

Bolaget har haft dialogmöten med kommunens ekonomichef under 2015. Det har varit bolagets sätt att avisera att ett stort lånebehov kommer att uppstå inom en snar framtid. Finansieringen av bolagets kommande projekt ska ske dels med lånade medel och dels genom sk parkeringsfriköp. När nya fastigheter/byggnader byggs har fastighetsägaren ett åtagande att även bygga parkeringsplatser. Som fastighetsägare går det att köpa sig fri från detta genom en engångsbetalning till i detta fall parkeringsbolaget. Parkeringsbolaget får då ansvaret att se till att det finns parkeringar i närheten av den nya byggnaden. Parkeringsköp är en medveten strategi i nybyggnadsområden för att åstadkomma hållbara stadsdelar.

3.2 Granskade projekt

Under 2015 har tre större inköp gjorts, inköpen har granskats och är följande:

Projekt LED belysning Centralgaraget ca 325 tkr. Någon direktupphandling har ej gjorts utan bolaget har sökt efter en samarbetspartner för att utvärdera LED belysning i parkeringsgarage. Ett samarbetsavtal har skrivits. Utöver samarbetsavtalet på 250 tkr tillkom inköp av montering av LED armaturerna på ca 75 tkr.

Projekt inköp av kontorsmöbler ca 200 tkr. Formell direktupphandling har gjorts och tre anbud inkom. Anbud, anbudsöppning, tilldelningsbeslut mm finns sparade och dokumenterade.

Projekt affärssystem ca 120 tkr. Bolaget påbörjade insamling av prisuppgifter från olika leverantörer av affärssystem men på grund av tidsbrist valde bolaget att fortsätta i samma system som Uppsala kommuns fastighets ab använt tidigare. En offert erhöles från leverantören vilket bolaget antog. Någon formell direktupphandling är inte gjord och dokumenterad.

3.3 Sammanfattning och rekommendationer

Bolaget har ingen processbeskrivning över investeringsverksamheten. Med tanke på de investeringsvolymerna som bolaget planerar för är det väsentligt att processer och rutiner arbetas fram och dokumenteras.

Med tanke på de stora volymer som bolaget planerar att investera för kommande år skulle ett särskilt eller integrerat program för projektledning underlätta för uppföljning och dokumentation av investeringarna.

Ur ett kommunkoncernperspektiv torde det även vara av stor vikt att bolagets investeringsbudget är rimlig så till vida när projekt kommer att genomföras så att inte investeringsutrymmet för andra enheter inskränks genom optimistiska tidplaner hos bolaget.

Vi rekommenderar att bolaget säkerställer att en investeringsprocess tas fram skyndsamt, att större inköp formaliseras som en direktupphandling och att bolaget överväger att investera i ett projektledningssystem för att i framtiden kunna följa sina projekt på ett bra sätt.

4. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diariehantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har påbörjat ett arbete med att ta fram en dokumenthanteringsplan. Dokumenthanteringsplanen är gjord utifrån kommunens riktlinjer, innan planen fastställs ska bolaget ta stöd och avstämning med kommunens arkivenhet. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

Vi rekommenderar att bolaget färdigställer sin dokumenthanteringsplan och påbörjar diarieföring av allmänna handlingar som kommer till och lämnar bolaget.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Stadsteater AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Stadsteater AB:s (org.nr 556009-4095) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från Ernst & Young.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Fredrik Leijerstam

Lekmannarevisor

Jan-Olov Sjölund

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Stadsteater AB

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Verksamhetsbeskrivning

Verksamhetsbeskrivning enligt bolagsordningen: ”Föremålet för bolagets verksamhet är att inom Uppsala kommun med egen ensemble och på annat sätt bedriva konstnärlig teaterverksamhet och därmed förenlig verksamhet.”

Bolaget leds 2015 av VD Linus Tunström.

3. Ägardirektiv

Ägardirektiv enligt IVE 2015-2018: ”Uppsala Stadsteater AB bidrar genom sin konstnärliga verksamhet till en utveckling av kulturlivet i Uppsala. Stadsteatern som mötesplats stärker den positiva bilden av Uppsala som en attraktiv stad och därmed bidrar till att stärka besöksnäringen. Uppsala Stadsteater AB ska föra dialog med kulturnämnden om hur bolaget ska bidra till Uppsalas kulturella utveckling. Bolaget tillhandahåller en arena för gästspel och andra aktiviteter. Bolaget samverkar med andra kulturinstitutioner och besöksmål, särskilt inom Uppsala stadshuskoncern, för att stärka kulturlivet och uppnå samordningsvinster. Bolaget verkar för värdeskapande samarbeten med andra bolag inom stadshuskoncernen.

Uppsala Stadsteater AB erhåller 69,5 miljoner kronor 2015, 70,6 miljoner kronor 2016, 72,1 miljoner kronor 2017 samt 73,6 miljoner kronor 2018 i koncernbidrag från Uppsala Stadshus AB.

Ingen utdelning från bolaget sker.”

3.1 Ägarstyrning- återrapportering

Bolaget anser att ägardirektiven uppfylls för år 2015. Trenden med ökade publiksiffror, fler sålda biljetter samt ökad medieteckning håller i sig. År 2014 var ett exceptionellt år varför siffrorna har minskat jämfört med föregående år. Antalet produktioner inom teatern har fördubblats mellan åren 2006 och 2016 vilket tyder på att bolaget bidrar till en utveckling av kulturlivet i Uppsala.

Vi bedömer att den verksamhet som bedrivs väl följer ägardirektiven.

Ägardirektiven är utgångspunkten i bolagets verksamhetsplan, planen är genomarbetad och mer detaljerad än ägardirektiven. I verksamhetsplanen för år 2015 finns delvis uppföljning för år 2014,

allmänt om teaterns förutsättningar, budget, direktiv, måluppfyllelse, nuläge, framtid, affärsidé, korta samt långa budgetmål.

För att bryta ner ägardirektiven i mer mätbara och uppföljningsbara delar har bolaget utgått från fyra målbilder.

- Konstrnärligt mål
- Image mål
- Publik mål
- Intäkts mål

Enligt vår bedömning finns det i likhet med tidigare år ett starkt samband mellan bolagsordning, ägardirektiven och verksamhetsplan.

4. Investeringsprocessen

Bolaget gör sällan inköp som är så stora att de faller inom ramen för formaliserade direktupphandlingar eller upphandlingar enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Vid direktupphandlingar har bolaget en policy om att prisuppgift måste tas av minst 3 leverantörer, undantag kan göras om det avser speciell teknisk utrustning där få leverantör finns. Upphandlingar och inköp finns med under ett kontrollmoment i bolagets internkontrollplan och har följts upp under året. Några direktupphandlingar eller upphandlingar enligt LOU har inte gjorts under 2015 varför inga upphandlingar detaljgranskats.

5. Offentlighetsprincipen

Bolaget omfattas av offentlighetsprincipen och ska ha ändamålsenliga rutiner för diarierhantering, utlämnade av handlingar samt hantering av post och e-post mm. Bolaget har en dokumenthanteringsplan för diarieföring och utlämnade av allmänna handlingar men anger att den är föråldrad och har därför inlett ett arbete med att förnya denna. Arbetet har inte färdigställts utan pågår. Hittills har förfrågningar från allmänheten om att lämna ut handlingar varit mycket begränsad.

Vi rekommenderar att bolaget tar fram en dokumenthanteringsplan och påbörjar diarieföring av allmänna handlingar som kommer till och lämnar bolaget.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt

Till årsstämman i Uppsala Vatten och Avfall AB

Granskningsrapport för år 2015

Vi har granskat Uppsala Vatten och Avfall AB:s (org.nr 556025-0051) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Vår granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan oss lekmannarevisorer och de auktoriserade revisorerna från EY.

Som ett led i vår granskning av bolaget har på vårt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de gällande ägardirektiven.

Vi anser att vår granskning ger oss en rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Vi bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 17 mars 2016

Sture Jansson
Lekmannarevisor

Gunilla Zetterling
Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Uppsala Vatten och Avfall AB

Granskningsområden 2015

Granskningen av Uppsala Vatten och Avfall har genomförts enligt fastställd revisionsplanering.

Granskningen grundas på god revisionssed och har omfattat bl a följande delar:

- Uppföljning av noteringar lekmannarevision föregående år.
- Granskning av samordning inom kommunkoncernen.
- Granskning av investeringsprocessen.
- Granskning av styrelsearbetet.
- Granskning av att bolaget följer offentlighetsprincipens regelverk.

Rapportering från lekmannarevisionen har skett i samband med slutrevisionsmöte.

Uppföljning av noteringar lekmannarevision föregående år

Inga väsentliga utestående noteringar kvarstår från föregående år.

Granskning av samordning inom kommunkoncernen

Granskning av samordning inom kommunkoncernen har ingått i ett separat granskningsprojekt och har avrapporterats i rapport ”Granskning av bolagsstyrning i ett koncernperspektiv”.

Granskning av investeringsprocessen

Uppsala Vatten och Avfall investerar årligen till mycket stora belopp och investeringsprocessen är en av huvudprocesserna i bolaget. Investeringsbudgeten för 2015 uppgår till 250 Mkr för VA-verksamheten 36 Mkr för avfallsverksamheten.

Processen är dokumenterad i projekthandbok som återfinns i bolagets verksamhetssystem. Dokumentation omfattar bl a:

- Roller och ansvar
- Projektmodell, (bygg och anläggningsprojekt har en fördjupad del)

Vidare finns mallar för projekttidbeskrivning, projektdirektiv, projektplan, beslut större projekt, ändringsanmälan, dagordning kvartalsrapport samt slutrapport.

Budget för kommande års investeringar beslutas i november året före. Investeringsramen är fastställd av kommunfullmäktige. Uppföljning sker löpande av investeringsprojekten. Avrapportering till styrelsen sker tertialvis då även prognos presenteras.

Ett nytt projektuppföljningssystem är under införande. Systemet är tänkt att förbättra och förenkla uppföljning under löpande år. En kontinuerlig uppföljning innebär att åtgärder vid avvikelser kan sättas in tidigt och större möjlighet finns till korrigeringar.

Projektstruktur med ansvarsfördelning är dokumenterad, varje investering har en ansvarig projektledare. Efterkalkyl upprättas vid behov. Något beslutat krav på efterkalkylering finns ej för närvarande. Vid större avvikelser sker rapportering till styrelsen. Attester för investeringar framgår av bolagets attestordning.

Internkontrollplaner finns beslutade för 2015 och 2016. I 2015 års plan har kontroll skett beträffande gränsdragning mellan redovisning i resultaträkning eller balansräkning (underhåll kontra investering). Vidare har kontroll av ramavtalsefterlevnad skett. För 2016 har risker kopplat till beslutsattest av större investeringar, redovisning av anläggningstillgångar samt avtalsefterlevnad beaktats.

Bedömning

Uppsala Vatten och Avfalls rutiner för hantering av investeringar är fastställda och dokumenterade. Detta gäller redovisning och rapportering. Rutin för efterkalkylering är ej fastlagd. Projektstruktur finns beslutad med ansvariga projektledare och ett nytt projektuppföljningssystem är under införande. Investeringsprocessen bedöms vara ändamålsenlig. Rutin för efterkalkylering bör beslutas.

Granskning av styrelsearbetet

Affärsplan är upprättad och arbetsordning, VD-instruktion samt rapportinstruktion är beslutad. Internkontrollplan är upprättad och avrapporterad.

Lekmannarevisionen följer styrelsens arbete genom bl a läsning av styrelsens protokoll.

Bedömning

Inga avvikelser noterade.

Granskning av att bolaget följer offentlighetsprincipens regelverk

Uppsala Vatten och Avfall lyder under offentlighetsprincipen. Detta innebär att bolaget behöver ha ändamålsenliga och säkra rutiner för diarieföring, utlämnande av handlingar, hantering av e-post mm.

Bolaget har rutiner dokumenterade som är tillgänglig för medarbetarna via intranätet. Rutinbeskrivningen benämns ”Plan för bevarande och gallring av handlingar” och omfattar en beskrivning av begrepp som allmän handling och gallringsregler. Beskrivning sker även av processspecifika handlingar och hur dessa ska bevaras/gallras.

Vid granskningsbesök genomfördes kontroller av bolagets diarium.

Bedömning

Uppsala Vatten och Avfall har dokumenterade rutiner för hanteringen av offentlighetsprincipens regelverk. Rutinerna är tillgängliga för medarbetarna via bolagets intranät.

2016-02-29 / Pär Månsson

Till årsstämman i Destination Uppsala AB

Granskningsrapport för år 2015

Jag har granskat Destination Uppsala AB:s (org.nr 556307-5042) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Min granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger. Samordning har skett mellan mig lekmannarevisor och de auktoriserade revisorerna från PwC.

Som ett led i min granskning av bolaget har på mitt uppdrag en fördjupad granskning gjorts. Granskningen har utförts av PwC och har redovisats i en rapport som lämnats till bolagets styrelse.

Granskningen visar att bolaget arbetar aktivt enligt de direktiv och policys som är uppställda i kommunfullmäktige. Ägarstyrningen fungerar väl. Jag anser att vår granskning ger mig en rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Jag bedömer att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Jag finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Sture Jansson

Lekmannarevisor

Lekmannarevision av Uppsala kommuns dotterbolag 2015 – Destination Uppsala AB

---

1. Granskning

PwC biträder bolagets utsedda lekmannarevisor. Lekmannarevisionen genomförs i enlighet med fastlagd verksamhetsplan. Granskningen av 2015 års verksamhet har främst inriktats mot följande områden: investeringsprocessen och offentlighetsprincipen. Granskningen har utförts genom intervjuer och detaljgranskning av projekt.

2. Verksamhetsbeskrivning

Verksamhetsbeskrivning enligt bolagsordningen: ”Bolaget har till ändamål att genom varumärkesprofilering av Uppsala, samt marknadsföring, affärsutveckling och försäljning inom områdena affärsturism, evenemang och privatturism vara ett strategiskt verktyg för tillväxt och ökade intäkter och sysselsättningen inom besöksnäringen i Uppsala kommun.”

Bolaget leds av VD Tiina Mykkänen.

3. Ägardirektiv

Bolagets ägardirektiv från Uppsala kommun lyder:

”Bolaget arbetar enligt antagna styrdokument och beslut av kommunfullmäktige samt kommunstyrelsen.

Bolaget ansvarar för att utveckla och marknadsföra Uppsalas varumärke i nära samarbete med näringslivet och andra externa aktörer utifrån kommunstyrelsens beslutade varumärkesposition.

Bolaget värvar evenemang, möten och besöksrelaterade etableringar till Uppsala samt genomför paketering och försäljning av Uppsalas attraktioner.

Samverkansprojekt som drivs av bolaget uppvisar minst 25 % direkt och indirekt medfinansiering från medverkande parter med fokus på gemensam affärsnytta.

Bolaget koordinerar samverkan mellan de arenor som kommunen helt eller delvis finansierar samt projektleder större evenemang och projekt på uppdrag av Uppsala kommun eller externa aktörer.

Bolaget verkställer beslut och implementerar avtal gällande stadens besöksnäring och attraktioner.

Avkastningskrav:

Verksamheten finansieras av ett ägartillskott på 18,8 miljoner. Verksamheten planeras och budgeteras utifrån bolagets ägartillskott samt övriga intäkter. Resultatet ska uppnå till plus minus noll. Ett eventuellt överskott ska återföras i verksamheten.”

3.1 Ägarstyrning - återrapportering

Bolagets ägardirektiv är oförändrade för år 2015. Ägardirektivet är utfärdat av Uppsala kommun, en utav delägarna. Bolaget själva anser att de i stora drag uppfyller sina direktiv från Uppsala Kommun. Då ägarna inte efterfrågar någon skriftlig avrapportering av måluppfyllelsen så avser inte bolaget att göra en sådan. Verksamheten rapporteras skriftligen månadsvis till bolagets styrelse, i styrelsen ingår ledande politiker och tjänstemän inom Uppsala Kommun.

Vår bedömning är att bolaget i allt väsentligt följer dessa ägardirektiv.

3.2 Verksamhetsplan

Verksamhetsplanen är mer detaljerad än ägardirektivet. Ägardirektivet är utgångspunkten i bolagets verksamhetsplan. Av verksamhetsplanen framgår hur verksamheten och organisationen ser ut, vilka mål som är kopplade till respektive verksamhetsområde samt hur målen ska mätas och när detta ska göras. Vår bedömning är att verksamhetsplanen är väl genomarbetad. Måluppfyllelsen presenterades kvartalsvis till styrelsen. Numerärt har merparten av bolagets mål i verksamhetsplanen nåtts.

Enligt vår bedömning finns det en koppling mellan bolagsordning, ägardirektiv och verksamhetsplan.

4. Styrelse och VD's förvaltning

4.1 Intern kontroll

Bolaget har i likhet med tidigare år inte en fastställd internkontrollplan. Detta är en avvikelse i förhållande till antagen policy i Uppsala Kommun. Bolaget anger dock att de stämt av med kommunens tjänstemän och fått besked att de inte måste upprätta en internkontrollplan.

Vår rekommendation är att bolaget upprättar en internkontrollplan med utgångspunkt i verksamhetens risker. En internkontrollplan som är upprättad utifrån bolagets risker är ett bra instrument för styrelsen och VD i sin förvaltning av bolaget.

4.2 Intern kontroll vid investeringar

Bolaget har under året inte gjort några investeringar eller inköp som är över 505 800 kr och kräver upphandling enligt LOU. Däremot har 4 direktupphandlingar av tjänster gjorts under året. Direktupphandlingarna gjordes enligt de riktlinjer som bolaget fastställt. Riktlinjerna talar om hur och vad upphandlingsunderlaget ska innehålla, att minst tre leverantörer ska tillfrågas, att utvärdering ska göras, att tilldelningsbeslut ska skickas ut, att kontrakt ska tecknas samt att allt ska dokumenteras. I vår granskning har vi tagit del av dokumentationen kring dessa 4 upphandlingar, vi har inte uppmärksammat något som tyder på att bolagets riktlinjer inte följts.

4.3 Policyer

Förutom att följa ägardirektiven ska bolaget även följa de policyer som kommunen fastställer. Bolaget har valt att följa de policyer som enligt bolaget är applicerbara på dess verksamhet, vilket anses vara främst personalfrågor. Övriga policyer är inte implementerade i verksamheten.

Vår rekommendation är att ledningen successivt ser över om fler policyer bör implementeras i bolagets verksamhet.

4.4 Styrelsens arbete

Styrelsen har fastställt en arbetsordning för sitt arbete (150511). Arbetsordningen innehåller ingen arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter. Styrelsen har dock antagit en instruktion för arbetsfördelning mellan styrelsen och VD samt en instruktion för det ekonomiska rapporteringssystemet i bolaget (150511).

Likt föregående år rekommenderar vi att en utvärdering görs av styrelsearbetet. En utvärdering av styrelsearbetet är en bra utgångspunkt för framtida arbete. Områden som är lämpliga att utvärdera är; närvaro, arbetsformer, rapportering och kompetensbehov. De senaste åren har utvärderingen gjorts muntligen på ett styrelsemöte. Kortfattad dokumentation från utvärderingen finns med i protokollet från styrelsemötet. Förutom en utvärdering av årets styrelsemöten bör uppföljning eller plan för åtgärder tas fram för det som framkommer vid utvärderingen.

5. Övriga frågor

5.1 Effektiv och ändamålsenlig verksamhet

Att jämföra Destination Uppsalas verksamhet med andra liknande bolag i andra kommuner uppges vara svårt då kommunersättningen varierar kraftigt mellan olika kommuner. Det uppges inte finns några generella nyckeltal eller liknande som kan analyseras och jämföras. Bolaget anser dock att en effektiv verksamhet bedrivs. Verksamheten är föränderlig och projektbaserad, vilket torde ställa andra krav på bolaget vad gäller anpassningsförmåga för att kunna bedriva en effektiv verksamhet. Färre tjänster köps idag jämfört med tidigare och personalen hjälps åt på ett annat sätt så att fler projekt drivs på totalt sett färre timmar.

5.2 Principiella frågor till kommunfullmäktige

Inga principiella frågor har lyfts till kommunfullmäktige under året.

5.3 Rapportering från auktoriserad revisor

Vid granskningstillfället har den valda revisionsfirman granskat styrelsen och vds löpande förvaltning samt årsbokslutet av bolaget. Inga särskilda anmärkningar har framkommit.

Uppsala februari 2016

Maria Wigenfeldt
Auktoriserad revisor

Till årsstämman i Uppsala R2 AB

Granskningsrapport för år 2015

Jag har granskat Uppsala R2 AB:s (org.nr 556457-1452) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionsred i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Min granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger.

Bolaget har varit vilande under år 2015.

Jag anser att min granskning ger mig en rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Jag bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Jag finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Hans Edlund

Lekmannarevisor

Till årsstämman i Uppsala R3 AB

Granskningsrapport för år 2015

Jag har granskat Uppsala R3 AB:s (org.nr 556457-1460) verksamhet för år 2015.

Styrelse och VD svarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

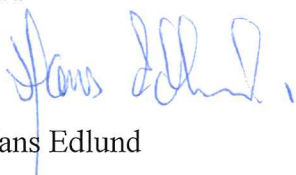
Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Min granskning har utgått från de direktiv bolagets ägare fattat samt att verksamheten håller sig inom de ramar bolagsordningen anger.

Bolaget har varit vilande under år 2015.

Jag anser att min granskning ger mig en rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Jag bedömer att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Jag finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Uppsala den 18 mars 2016

Hans Edlund

Lekmannarevisor